FRANCIS SCOTT FITZGERALD

Velký Gatsby

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

F. Scott Fitzgerald

I.

V mých mladších a zranitelnějších letech mi otec dal radu, nad kterou se v duchu dodnes vracím.

„Když se ti bude někoho chtít kritizovat," řekl mi, „nezapomínej, že ne všichni lidé na světě měli ty výhody, které jsi měl ty."

Víc neřekl, ale vždycky jsme spolu dokázali — svým zdrženlivým způsobem — mluvit nezvykle sdílně, a tak jsem pochopil, že tím myslel mnohem víc. Odtamtud se u mě vzal sklon nechávat si úsudky pro sebe, zvyk, který mi otevřel přístup k mnoha podivuhodným povahám, ale také mě vydal napospas nemálu zarytých otravů. Abnormální mysl v sobě tuto vlastnost rychle vycítí a přisaje se k ní, kdykoli ji zahlédne u normálního člověka, a tak se stalo, že jsem byl na vysoké škole nespravedlivě obviněn z toho, že se chovám jako politik, protože mi s tajnými smutky důvěřovali divocí, neznámí mladíci. Většinu zpovědí jsem si nevyžádal — často jsem předstíral spánek, zaneprázdněnost nebo nepřátelskou lehkomyslnost, jakmile jsem podle neklamného znamení pochopil, že se na obzoru chvěje důvěrné přiznání; vždyť důvěrná přiznání mladých mužů, nebo přinejmenším slova, do kterých je oblékají, bývají obvykle opsaná a znetvořená očividným zamlčováním. Zdržovat se úsudku je věcí nekonečné naděje. Pořád mám trochu strach, že o něco přijdu, kdybych na to zapomněl, protože — jak otec povýšeně naznačil a jak já povýšeně opakuji — smysl pro základní slušnost je od narození rozdělen nerovnoměrně.

A když jsem se takhle vychlubil svou snášenlivostí, musím doznat, že má své meze. Chování lidí může stát na pevné skále nebo v mokrém

močálu, ale od jistého bodu dál už mi je jedno, na čem stojí. Když jsem se loni na podzim vrátil z Východu, přál jsem si, aby celý svět nastoupil navždy do stejnokroje jakéhosi mravního pozoru; neměl jsem už chuť na žádné bouřlivé výpravy do výsadních záblesků lidského srdce. Jenom Gatsby, muž, který dal této knize své jméno, byl z mé reakce vyňatý — Gatsby, který ztělesňoval všechno, čím opravdu pohrdám. Jestli je osobnost nepřetržitá řada vydařených gest, pak v něm bylo cosi oslňujícího, jakási vystupňovaná vnímavost k příslibům života, jako by byl spřízněný s těmi důmyslnými přístroji, které zaznamenávají zemětřesení na deset tisíc mil daleko. Tahle vnímavost neměla nic společného s tou povadlou dojmovostí, které se dnes říká s uctivou vážností „tvůrčí temperament“ — byl to mimořádný dar naděje, romantická pohotovost, jakou jsem u nikoho jiného nenašel a jakou už nejspíš nikdy nenajdu. Ne — Gatsby to nakonec přežil se ctí; co mi aspoň na čas vzalo chuť zajímat se o zbytečné zármutky a krátkodeché nadšení lidí, bylo to, co Gatsbyho rozežíralo, ten mrzký prach, který se vznášel ve stopě jeho snů.

Má rodina patří už tři generace k předním, zámožným lidem tohoto středozápadního města. Carrawayové jsou něco jako klan a traduje se u nás, že pocházíme z vévodů z Buccleuchu, ovšem skutečným zakladatelem mé větve byl bratr mého dědečka, který sem přijel v jednapadesátém, poslal za sebe do občanské války náhradníka a založil velkoobchod se železářským zbožím, který dnes vede můj otec.

Toho prastrýce jsem nikdy neviděl, ale prý se mu podobám — a to zvláště onomu dost tvrdě namalovanému portrétu, který visí v otcově kanceláři. Vysokou v New Havenu jsem dokončil v roce 1915, přesně čtvrtstoletí po otci, a o něco později jsem se účastnil toho opožděného germánského tažení, kterému se říká velká válka. Protiútok mě tak nadchl, že jsem se vrátil domů neklidný. Místo aby byl Středozápad teplým středem světa, zdál se mi teď jako rozedraný okraj vesmíru — a tak jsem se rozhodl, že odjedu na Východ a zaučím se v obchodu

s cennými papíry. Všichni, které jsem znal, byli v obchodu s cennými papíry, a tak jsem usoudil, že se najde místo i pro jednoho dalšího svobodného muže. Všechny moje tety a strýcové o tom debatovali, jako by mi vybírali přípravku, a nakonec s velmi vážnými, váhavými tvářemi řekli: „Hm — tak dobře.“ Otec slíbil, že mě bude rok financovat, a po různých průtazích jsem se na jaře dvaadvacátého přesunul na Východ, nastálo, jak jsem si tehdy myslel.

Rozumné by bylo najít si pokoj ve městě, jenže bylo horko a já zrovna opustil kraj širokých trávníků a přívětivých stromů, a tak když jeden mladý muž z kanceláře navrhl, že bychom si mohli pronajmout dům někde v předměstí pro dojíždějící, znělo to jako skvělý nápad. Dům taky našel — otlučený, lepenkový bungalov za osmdesát dolarů měsíčně — jenže firma ho na poslední chvíli vyslala do Washingtonu, a já jsem jel na venkov sám. Měl jsem psa — tedy aspoň pár dní, než utekl — a starý Dodge a Finku, která mi stlala, vařila snídaně a nad elektrickým sporákem si pro sebe mumlala finské moudrosti.

Pár dní bylo smutno, až mě jednoho rána na cestě zastavil nějaký muž, který se tam přistěhoval ještě později než já.

„Jak se dostanu do West Eggu?“ zeptal se bezradně.

Řekl jsem mu to. A jak jsem šel dál, nebyl jsem už sám. Byl jsem průvodce, byl jsem průkopník, byl jsem první osadník. Jen tak mimochodem mi udělil občanské právo celého okolí.

A tak jsem se slunečním svitem a prudkými výbuchy listí na stromech, které se rozvíjelo tak rychle, jak to vidíte v zrychleném filmu, znovu propadl tomu důvěrně známému přesvědčení, že s létem začíná život nanovo.

Jednak bylo tolik co číst a jednak se dalo z mladého, životodárného vzduchu nasát tolik zdraví. Koupil jsem si tucet svazků o bankovnictví, úvěru a cenných papírech a stály teď na mé poličce červeně a zlatě jako nové peníze z mincovny a slibovaly mi, že mi odhalí zářivá tajemství, která znal jedině Midas, Morgan a Maecenas. A měl jsem vznešе-

ný úmysl přečíst si i spoustu jiných knih. Na vysoké jsem byl trochu literát — jeden rok jsem psal pro Yale News velmi vážné a očividné úvodníky — a teď jsem si tyhle věci chtěl zase vrátit do života a stát se znovu tím nejomezenějším ze všech odborníků, totiž „všestranně vzdělaným mužem“. Není to jen bonmot — ze života se stejně nejlépe dívá jen z jednoho okna.

Byla jen šťastná náhoda, že jsem si pronajal dům zrovna v jedné z nejpodivnějších obcí Severní Ameriky. Rozkládá se na tom štíhlém, bujarém ostrově, který se táhne přesně na východ od New Yorku — a kde se mimo jiné přírodní kuriozity nacházejí dva neobvyklé útvary pevniny. Dvacet mil od města trčí do nejzkrocenější slané vody západní polokoule, do velkého mokrého dvora Longislandské zátoky, dvě ohromná vejce, dokonale shodného obrysu, oddělená jen zdvořilostní zátokou. Nejsou to pravidelné ovály — jako to vejce z pověsti o Kolumbovi mají oba konec, kterým se dotýkají, zploštělý — ale jejich fyzická podobnost musí být pro racky, kteří přelétají nad nimi, zdrojem nekonečného údivu. Pro ty bez křídel je zajímavějším úkazem jejich úplná odlišnost ve všem kromě tvaru a velikosti.

Já jsem bydlel ve West Eggu, v tom — no, v tom méně módním z obou výběžků, i když je to jen velmi povrchní nálepka pro ten bizarní a vůbec ne nepatrně zlověstný kontrast mezi nimi. Můj dům stál přímo na samé špičce vejce, pouhých padesát yardů od zátoky, a byl vmáčknutý mezi dva obrovské pozemky, které se pronajímaly za dvanáct nebo patnáct tisíc za sezónu. Ten napravo byl kolosální stavba, ať se na ni dívá kdokoli jak chce — přesná imitace jakéhosi normandského Hôtel de Ville, s věží na jedné straně, zbrusu novou pod tenkým vousem čerstvého břečťanu, s mramorovým bazénem a víc než čtyřiceti akry trávníků a zahrad. Byla to Gatsbyho vila. Nebo spíš, protože jsem pana Gatsbyho tehdy neznal, vila obývaná pánem toho jména. Můj vlastní dům byl bodec do oka, ale malý bodec, a tak si ho nikdo nevšímal, a tím pádem jsem měl výhled na vodu, částečný výhled na

sousedův trávník a tu útěšnou blízkost milionářů — a to všechno za osmdesát dolarů měsíčně.

Přes zdvořilostní zátoku se u vody třpytily bílé paláce módního East Eggu, a historie onoho léta vlastně začíná toho večera, kdy jsem tam přejel na večeři k Buchananovým. Daisy byla moje sestřenice z druhého kolene a Toma jsem znal z vysoké. A hned po válce jsem u nich strávil dva dny v Chicagu.

Daisyin manžel měl mezi různými fyzickými úspěchy i ten, že byl jedním z nejmocnějších křídel, jaké kdy hrálo za Yale fotbal — svým způsobem postavou celonárodní, jeden z těch mužů, kteří v jednadvaceti letech dosáhnou tak ostré, úzce zaměřené výtečnosti, že všechno pozdější už chutná jen jako sestup ze slávy. Jeho rodina byla nesmírně bohatá — už na vysoké se jeho rozmařilost s penězi stávala předmětem výčitek — ale teď opustil Chicago a přijel na Východ ve stylu, při kterém se vám tajil dech: například sem převezl celou řadu pólových koní z Lake Forest. Těžko se dalo uvěřit, že si něco takového může dovolit muž z mé vlastní generace.

Proč přijeli na Východ, nevím. Strávili bez konkrétního důvodu rok ve Francii a pak se neklidně stěhovali sem a tam, všude tam, kde se hrálo pólo a kde se boháči scházeli pohromadě. Tenhle přesun je prý trvalý, říkala Daisy do telefonu, jenže jsem jí to nevěřil — do Daisyina srdce jsem sice neviděl, ale měl jsem pocit, že Tom bude navždy bloudit a hledat, trochu toužebně, dramatickou vřavu nějakého nenávratně zahraného fotbalového zápasu.

A tak se stalo, že jednoho teplého větrného večera jsem přejel do East Eggu navštívit dva staré přátele, které jsem skoro vůbec neznal. Jejich dům byl ještě honosnější, než jsem čekal, veselá červenobílá vila v georgiánském koloniálním slohu, s výhledem na zátoku. Trávník začínal u pláže a běžel čtvrt míle k hlavnímu vchodu, přeskakoval sluneční hodiny, cihlové chodníčky a planoucí květinové záhony — a když konečně došel k domu, vybíhal po jeho boku vzhůru v jasných šlahou-

nech vína, jako by ho tam vynesla setrvačnost běhu. Průčelí přerušovala řada francouzských oken, teď žhnoucích odraženým zlatem a dokořán rozevřených vstříc teplému, větrnému odpoledni, a Tom Buchanan v jezdeckých šatech stál s roztaženýma nohama na vstupní verandě.

Od dob New Havenu se změnil. Teď to byl ramenatý třicátník s plavými vlasy, s dost tvrdými ústy a povýšeným chováním. Dva pyšné, lesklé oči si vydobyly nadvládu nad jeho tváří a dávaly mu vzezření člověka, který se vždycky dravě naklání kupředu. Ani ta zženštilá parádivost jeho jezdeckých šatů nedokázala zakrýt obrovskou sílu toho těla — jako by své zářivé jezdecké boty vyplňoval až po tkanici, a když pod tenkým sakem pohnul ramenem, bylo vidět, jak se mu vlní velký svalový svazek. Bylo to tělo schopné nesmírné páky — kruté tělo.

Mluvil drsným, chraplavým tenorem, který ještě přidával k dojmu nevraživosti, který kolem sebe vyzařoval. Byl v něm nádech otcovského pohrdání, i vůči lidem, které měl rád — a byli v New Havenu muži, kteří ho z duše nenáviděli.

„Hele, nemysli si, že mé názory na tyhle věci jsou poslední slovo," jako by říkal, „jenom proto, že jsem silnější a víc chlap než ty." Byli jsme ve stejném studentském spolku pro poslední ročník, a i když jsme se nikdy neznali důvěrně, pořád jsem měl dojem, že mě schvaluje a stojí o to, abych ho měl rád, s jakousi drsnou, vzdorovitou toužebností.

Chvíli jsme si povídali na sluncem zalité verandě.

„Mám tu pěkné místečko," řekl a oči mu přitom neklidně těkaly.

Vzal mě za rameno a otočil mě; svou širokou plochou dlaní pak opsal celé průčelí panství, zahrnul do toho jediného gesta zahloubenou italskou zahradu, půl akru hlubokých, pronikavě vonících růží a tupokýlovou motorovou loď, která se venku u pobřeží kolébala v příboji.

„Patřilo to Demainovi, tomu petrolejářovi.“ Zase mě zdvořile a prudce obrátil zpátky. „Pojďme dovnitř.“

Prošli jsme vysokou halou do jasného, růžového prostoru, který se k domu něžně vázal francouzskými okny na obou koncích. Okna byla pootevřená a bíle se leskla proti svěží trávě venku, která jako by trošičku zarůstala i dovnitř. Pokojem profukoval vánek, nadouval záclony na jedné straně dovnitř a na druhé ven jako bledé prapory, kroutil je nahoru k pocukrovanému svatebnímu dortu stropu a pak se čeřil přes vínově zbarvený koberec a dělal na něm stín, jako to větru dělá na moři.

Jediným zcela nehybným předmětem v pokoji byla ohromná pohovka, na které se vznášely dvě mladé ženy jako na zakotveném balónu. Obě byly v bílém a šaty se jim vlnily a čeřily, jako by právě přistály po krátkém letu kolem domu. Musel jsem tam chvíli stát a poslouchat pleskání a šlehání záclon a sténání obrazu na zdi. Pak se ozvalo bouchnutí — to Tom Buchanan zavřel zadní okna; vítr v pokoji zajatý dozněl a záclony, koberce i obě mladé ženy pomalu klesly jako splasklé balóny k podlaze.

Ta mladší z nich mi byla cizí. Ležela po celé délce na svém konci divanu, úplně nehybně, bradu lehce zvednutou, jako by na ní balancovala něco, co by jí tam mohlo každou chvíli spadnout. Jestli mě koutkem oka zahlédla, nedala to vůbec najevo — vlastně mě to tak zaskočilo, že jsem jí málem zamumlal omluvu za to, že jsem ji svým příchodem vyrušil.

Ta druhá dívka, Daisy, se pokusila povstat — mírně se naklonila kupředu se svědomitým výrazem — pak se zasmála, takovým absurdním půvabným smíškem, a já jsem se zasmál taky a vešel jsem dál do pokoje.

„J-jsem š-štěstím jak ochrnutá.“

Zasmála se znovu, jako by řekla něco velmi vtipného, chvíli mi držela ruku a dívala se mi do tváře s příslibem, že na světě není nikdo,

koho by chtěla vidět tak moc jako mě. To byl jeden z jejích zvyků. Zašeptala mi, že to příjmení té balancující dívky je Baker. (Slyšel jsem někde říkat, že Daisy šeptala jen proto, aby se k ní lidé nakláněli; nemístná výtka, ovšem její šepot kvůli ní nebyl o nic méně okouzlující.)

Slečně Bakerové ostatně zacukaly rty, skoro nepostřehnutelně mi kývla, pak zase rychle zaklonila hlavu — ten předmět, který balancovala, se zřejmě trošku rozkolébal a trochu ji vylekal. Zase se mi na jazyk draly nějaké omluvy. Jakýkoli projev úplné soběstačnosti u mě vždycky vzbudí ohromený hold.

Podíval jsem se zpátky na svou sestřenici, která mě začala vyslýchat svým tichým, strhujícím hlasem. Byl to z těch hlasů, které ucho sleduje nahoru a dolů, jako by každá řeč byla uspořádáním tónů, jaké už nikdy nebude zahráno znovu. Měla smutnou a půvabnou tvář s jasnými věcmi v ní, s jasnýma očima a jasně vášnivými ústy, ale v jejím hlase bylo cosi, co muži, kterým na ní záleželo, těžko zapomínali: zpěvná naléhavost, zašeptané „Poslyš“, slib, že před chvílí dělala něco veselého a vzrušujícího a že se v nejbližší hodině chystají další veselé, vzrušující věci.

Vyprávěl jsem jí, jak jsem se cestou na Východ zastavil na den v Chicagu a jak mi po mně posílalo pozdravy a lásku dvanáct lidí.

„Chybím jim?“ vykřikla v extázi.

„Celé město je zpustošené. Všechna auta mají levé zadní kolo natřené na černo jako smuteční věnec, a celou noc se podél severního pobřeží táhne vytrvalý nářek.“

„To je nádhera! Jedeme se tam vrátit, Tome. Zítra!“ Pak nelogicky dodala: „Musíš vidět tu naši maličkou.“

„Rád bych.“

„Spí. Jsou jí tři roky. To jsi ji ještě neviděl?“

„Nikdy.“

„No, musíš ji vidět. Je —“

Tom Buchanan, který se neklidně pohyboval sem a tam po pokoji, se zastavil a opřel mi ruku o rameno.

„Co to děláš, Nicku?“

„Dělám do dluhopisů.“

„U koho?“

Řekl jsem mu to.

„Nikdy jsem o nich neslyšel,“ poznamenal rozhodně.

To mě naštvalo.

„Ještě uslyšíš,“ odpověděl jsem krátce. „Určitě, jestli zůstaneš na Východě.“

„Já na Východě zůstanu, neboj,“ řekl a pohlédl na Daisy a pak zpátky na mě, jako by byl ve střehu, že se chystá ještě něco. „Byl bych zatracený blázen, kdybych žil kdekoli jinde.“

V tu chvíli slečna Bakerová řekla: „Rozhodně!“ a to tak znenadání, že jsem sebou trhl — bylo to první slovo, které od chvíle, kdy jsem vešel do pokoje, pronesla. Zjevně to zaskočilo stejně i ji, protože zívla a sledem rychlých, obratných pohybů se postavila zpříma.

„Jsem celá ztuhlá,“ postěžovala si, „ležím na té pohovce, co moje paměť sahá.“

„Mně to nevyčítej,“ odsekla jí Daisy, „celé odpoledne se tě snažím vylákat do New Yorku.“

„Ne, díky,“ řekla slečna Bakerová na čtveřici koktejlů, které právě dorazily ze spíže. „V tréninku, naprosto důsledně.“

Hostitel na ni zíral nevěřícně.

„Jsi v tréninku!“ Vyklopil si svůj koktejl do sebe, jako by to byla kapka na dně skleničky. „Jak při tom vůbec něco stihneš udělat, to je mi záhada.“

Podíval jsem se na slečnu Bakerovou a snažil se vymyslet, co že to vlastně „stíhá“. Dívat se na ni se mi líbilo. Byla to štíhlá dívka s malými ňadry, s rovným držením těla, které ještě zdůrazňovala tím, že se v ramenou prohýbala dozadu jako mladý kadet. Její šedé, od slunce při-

mhouřené oči se na mě dívaly se zdvořilou vzájemnou zvědavostí z pobledlé, půvabné, nespokojené tváře. Teď mi došlo, že už jsem ji někde viděl — ji nebo její fotografii.

„Vy bydlíte ve West Eggu," poznamenala pohrdlivě. „Já tam někoho znám."

„Neznám tam jediného —"

„Určitě znáte Gatsbyho."

„Gatsbyho?" dožadovala se Daisy. „Jakého Gatsbyho?"

Než jsem stihl odpovědět, že je to můj soused, oznámili večeři; Tom Buchanan mi důrazně vsunul svou napjatou paži pod moji a vyvedl mě z pokoje, jako když posouvá dámu na jiné pole.

Štíhle a zahálčivě, ruce lehce opřené o boky, obě mladé ženy před námi vyšly na růžovou verandu otevřenou k západu slunce, kde na stole plápolaly čtyři svíčky v utichajícím větru.

„Proč svíčky?" ohradila se Daisy a svraštila čelo. Prsty je uhasila. „Za čtrnáct dní bude nejdelší den v roce." Pak se na nás všechny zářivě podívala. „Taky vždycky vyhlížíte nejdelší den v roce a pak ho propásnete? Já ho vždycky vyhlížím a vždycky ho propásnu."

„Měli bychom si něco naplánovat," zívla slečna Bakerová a sedla si ke stolu, jako by si lehala do postele.

„Dobrá," řekla Daisy. „A co si naplánujeme?" Otočila se bezradně na mě. „Co lidé plánují?"

Než jsem stihl odpovědět, upřely se jí oči s úžasem na malíček.

„Podívej!" postěžovala si; „natloukla jsem si ho."

Všichni jsme se podívali — kloub byl celý modročerný.

„Tys mi to udělal, Tome," řekla obviňujícím tónem. „Vím, že jsi nechtěl, ale udělals to. To mám za to, že jsem si vzala brutála, obrovského, mohutného, hromotluckého tělesného exempláře —"

„Nesnáším to slovo ‚hromotluk'," ohradil se Tom nabručeně, „ani z legrace."

„Hromotluk," trvala na svém Daisy.

Občas spolu Daisy a slečna Bakerová mluvily zároveň, nenápadně a s laškovnou nelogičností, která nikdy úplně nespadla na úroveň klevet, chladné jako jejich bílé šaty a jejich neosobní oči, v nichž nebyla žádná touha. Byly tady a Toma i mě přijímaly, přičemž vyvíjely jen zdvořilé příjemné úsilí buď bavit, nebo se bavit. Věděly, že za chvíli bude po večeři a o kousek později bude i po večeru, obojí nenápadně odloženo. Bylo to pronikavě jiné než na Západě, kde byl večer hnán od fáze k fázi ke svému závěru v neustále zklamávaném očekávání nebo v čistě nervózním strachu před každou další chvílí.

„Vedle tebe si připadám jako necivilizovaný, Daisy," přiznal jsem se nad druhou skleničkou korkovitého, ale celkem působivého klaretu. „Nemohla bys mluvit o úrodě nebo o něčem takovém?"

Nemyslel jsem tím nic konkrétního, ale bylo to pochopeno nečekaným způsobem.

„Civilizace se rozpadá," vybuchl prudce Tom. „Já jsem co se těchhle věcí týče začal být strašný pesimista. Četls *Vzestup barevných impérií* od toho muže jménem Goddard?"

„Ne, nečetl," odpověděl jsem, dost překvapený jeho tónem.

„Je to skvělá kniha a každý by si ji měl přečíst. Myšlenka je, že jestli si nedáme pozor, bude bílá rasa — bude úplně zaplavena. Je to celé vědecky podložené; je to prokázané."

„Tom je teď hrozně hloubavý," řekla Daisy s výrazem bezmyšlenkovitého smutku. „Čte hluboké knížky s dlouhými slovy. Jak že to bylo za slovo, co jsme —"

„Prostě tyhle knížky jsou všechny vědecké," trval na svém Tom a netrpělivě na ni pohlédl. „Ten chlap to celé propočítal. Je na nás, kteří jsme dominantní rasa, abychom si dávali pozor, nebo nad tím převezmou kontrolu ty ostatní rasy."

„Musíme je zdeptat," zašeptala Daisy a divoce při tom mrkla směrem k vášnivému slunci.

„Měla byste bydlet v Kalifornii —“ začala slečna Bakerová, ale Tom ji přerušil tím, že se těžce zavrtěl v křesle.

„Ta myšlenka je, že my jsme Severani. Já jsem, ty jsi i vy jste, i —“ Po nekonečně krátkém zaváhání zahrnul lehkým kývnutím hlavy i Daisy, a ona na mě znovu mrkla. „— a my jsme vytvořili všechno to, co dělá civilizaci civilizací — tedy vědu, umění a tak dále. Rozumíš?“

V té jeho soustředěnosti bylo něco patetického, jako by mu jeho sebespokojenost, ostřejší než kdysi, už nestačila. Když skoro vzápětí vevnitř zazvonil telefon a sluha opustil verandu, Daisy využila té chvilkové přestávky a naklonila se ke mně.

„Prozradím ti rodinné tajemství,“ zašeptala nadšeně. „Je to o sluhově nose. Chceš slyšet o sluhově nose?“

„Právě proto jsem dneska večer přijel.“

„Víš, on nebyl vždycky sluhou; býval leštičem stříbra u nějakých lidí v New Yorku, kteří měli stříbrný servis pro dvě stě lidí. Musel ho leštit od rána do večera, až to nakonec začalo mít vliv na jeho nos —“

„S věcmi to šlo z bláta do louže,“ nadhodila slečna Bakerová.

„Ano. Z bláta do louže, až to nakonec musel vzdát.“

Na chvíli dopadl poslední sluneční svit s romantickou něžností na její zářivou tvář; její hlas mě nutil naklánět se bez dechu kupředu, zatímco jsem poslouchal — pak ten jas zhasl, každé světlo ji opouštělo se zdráhavou lítostí, jako děti opouštějící za soumraku příjemnou ulici.

Sluha se vrátil a něco Tomovi zamumlal těsně u ucha, načež Tom svraštil obočí, odstrčil židli a beze slova odešel dovnitř. Jako by jí jeho nepřítomnost v nitru něco oživila, Daisy se naklonila znovu kupředu, hlas žhnoucí a zpěvný.

„Hrozně ráda tě vidím u svého stolu, Nicku. Ty mi připomínáš — takovou růži, naprostou růži. Viď, že ano?“ Obrátila se ke slečně Bakerové pro potvrzení. „Naprostou růži?“

Nebyla to pravda. Já se růži nepodobám ani zdaleka. Jen improvizovala, ale sálalo z ní nějaké vzrušující teplo, jako by se její srdce snažilo

probít k vám ukryté v jednom z těch bezdechých, strhujících slov. Pak najednou odhodila ubrousek na stůl, omluvila se a odešla do domu.

Slečna Bakerová a já jsme si vyměnili krátký pohled, úmyslně beze smyslu. Zrovna jsem se chystal něco říct, když se napřímila a výstražně řekla: „Pst!“ Ze sousedního pokoje bylo slyšet tlumený, vášnivý šum a slečna Bakerová se nestoudně naklonila kupředu, aby lépe slyšela. Šum se chvěl na pokraji srozumitelnosti, klesl, pak se vzrušeně zdvihl a najednou úplně umlkl.

„Ten pan Gatsby, o kterém jste mluvila, je můj soused —“ začal jsem.

„Nemluvte. Chci slyšet, co se stane.“

„Děje se něco?“ zeptal jsem se nevinně.

„Vy mi chcete říct, že to nevíte?“ řekla slečna Bakerová upřímně překvapená. „Já myslela, že to vědí všichni.“

„Já ne.“

„No —“ řekla váhavě. „Tom má v New Yorku nějakou ženu.“

„Má nějakou ženu?“ zopakoval jsem bezvýrazně.

Slečna Bakerová přikývla.

„Mohla by mít aspoň tolik slušnosti a nevolat mu v době večeře. Nemyslíte?“

Skoro než jsem stihl pochopit, co tím myslí, zašustily šaty a zaskřípaly kožené podrážky — a Tom i Daisy byli zpátky u stolu.

„Nedalo se nic dělat!“ zvolala Daisy s křečovitou veselostí.

Posadila se, zpytavě pohlédla na slečnu Bakerovou a pak na mě a pokračovala: „Chvíli jsem se dívala ven, venku je to velmi romantické. Na trávníku je pták, který musí být slavík, co sem přijel na parníku Cunard nebo White Star Line. Zpívá si tam —“ Její hlas začal zpívat: „Je to romantické, viď, Tome?“

„Velmi romantické,“ řekl, a pak mi uboze dodal: „Jestli po večeři bude ještě dost světla, chtěl bych tě vzít dolů do stájí.“

Vevnitř zazvonil telefon tak, že nás nadzvedlo, a jakmile Daisy rozhodně zavrtěla hlavou na Toma, téma stájí, popravdě všechna témata, se vypařila do vzduchu. Z roztříštěných útržků posledních pěti minut u stolu si vzpomínám, jak se znovu, zbytečně rozsvěcovaly svíčky, a byl jsem si vědom, že se chci každému podívat rovně do očí, a přitom se každému pohledu vyhýbám. Nedokázal jsem uhodnout, nad čím Daisy a Tom přemýšlejí, ale pochybuji, že i slečně Bakerové, která si zřejmě osvojila jistou tvrdou skepsi, se podařilo tu pronikavou kovovou naléhavost pátého hosta úplně vypudit z hlavy. Pro určitou povahu to mohlo působit zajímavě — můj vlastní instinkt velel okamžitě zavolat policii.

O koních, netřeba dodávat, už nepadlo ani slovo. Tom a slečna Bakerová, s několika stopami soumraku mezi sebou, se odebrali do knihovny, jako by šli bdít u úplně hmatatelné mrtvoly, zatímco já jsem se — ve snaze tvářit se zdvořile zaujatě a trochu nahluchle — vydal za Daisy obloukem spojovacích verand na přední verandu. V jejím hlubokém šeru jsme se bok po boku posadili na proutěné lavičce.

Daisy vzala svou tvář do dlaní, jako by chtěla ohmatat její krásný tvar, a oči jí postupně odplouvaly do sametového soumraku. Viděl jsem, že v ní bouří nějaké vzrušené pocity, a tak jsem jí položil pár otázek, od kterých jsem čekal uklidňující účinek, otázek o její holčičce.

„My se tak dobře neznáme, Nicku," řekla najednou. „I když jsme sestřenice a bratranec. Nepřijel jsi na mou svatbu."

„Byl jsem ještě ve válce."

„To je pravda." Zaváhala. „Víš, zažila jsem si svoje, Nicku, a jsem ted ke všemu dost cynická."

Zjevně k tomu měla důvod. Čekal jsem, ale víc neřekla, a tak jsem se po chvíli dost malátně vrátil k tématu její dcery.

„Předpokládám, že už mluví a — jí a tak dál."

„Ale ano.“ Zahleděla se na mě nepřítomně. „Poslyš, Nicku, musím ti říct, co jsem řekla, když se narodila. Chceš to slyšet?“

„Velmi rád.“

„Ukáže ti to, jaké jsem to teď začala mít pocity z — všeho možného. Víš, nebyla ještě ani hodinu na světě a Tom byl bůhvíkde. Probudila jsem se z éteru s pocitem úplné opuštěnosti a hned jsem se zeptala sestry, jestli je to kluk, nebo holčička. Řekla mi, že je to holčička, a já jsem odvrátila hlavu a rozplakala se. ‚Dobrá,‘ řekla jsem, ‚jsem ráda, že je to holka. A doufám, že z ní bude husa — to je to nejlepší, co může holka na tomhle světě být, krásná malá husa.‘

Víš, já si tak jako tak myslím, že všechno je příšerné,“ pokračovala přesvědčeně. „Myslí si to každý — všichni ti nejpokrokovější lidé. A já to vím. Já jsem všude byla, všechno viděla a všechno dělala.“ Oči jí vzdorovitě zablýskly okolo, dost podobně Tomovým, a zasmála se strhujícím opovržením. „Světácká — bože, jsem světácká!“

Ve chvíli, kdy její hlas umlkl a přestal si vynucovat moji pozornost a moji důvěru, jsem ucítil základní neupřímnost toho, co řekla. Znepokojilo mě to, jako by celý ten večer byl jakýsi trik, jak ze mě vymámit přispěvatelský cit. Čekal jsem — a opravdu, za chvíli se na mě podívala s úplným úšklebkem na své krásné tváři, jako by právě potvrdila své členství v jakési velmi vybrané tajné společnosti, do které patří ona i Tom.

Vevnitř se karmínový pokoj rozkvetl světlem. Tom a slečna Bakerová seděli každý na jednom konci dlouhé pohovky a ona mu nahlas předčítala ze *Saturday Evening Post* — slova, zahalená do šeptu a bez intonace, se slévala v konejšivou melodii. Lampa jasně dopadala na jeho jezdecké boty a tlumeně na podzimně zbarvené žluté vlasy slečny Bakerové a leskla se po papíru, když obracela stránku s drobným chvěním štíhlých svalů v pažích.

Když jsme vešli, umlčela nás na okamžik zvednutou rukou.

„Pokračování,“ řekla a hodila časopis na stůl, „v příštím čísle.“

Její tělo se přihlásilo o slovo neklidným pohybem kolene — a slečna Bakerová vstala.

„Deset hodin," poznamenala, zřejmě vyčetla ten čas na stropě. „Čas, aby tahle hodná dívka šla spát."

„Jordan zítra hraje turnaj," vysvětlila Daisy, „ve Westchesteru."

„Aha — vy jste Jordan Bakerová."

Teď už jsem věděl, proč mi její tvář připadala povědomá — její příjemně pohrdlivý výraz se na mě díval z mnoha hlubotiskových fotografií sportovního života v Asheville, Hot Springs a Palm Beach. Slyšel jsem o ní i nějakou historku, kritickou, nepříjemnou historku, ale co to bylo, jsem už dávno zapomněl.

„Dobrou noc," řekla tiše. „Vzbuďte mě v osm, viďte."

„Jestli vstaneš."

„Vstanu. Dobrou noc, pane Carrawayi. Brzy nashle."

„Jistěže se uvidíte," potvrdila Daisy. „Já ti vlastně myslím zařídím svatbu. Jezdi za námi často, Nicku, a já vás tak — no — budu házet dohromady. Víš — zamkneme vás omylem v prádelně, pak vás pošleme člunem na moře, a všechny takové věci —"

„Dobrou noc," zavolala slečna Bakerová ze schodiště. „Neslyšela jsem ani slovo."

„Je to milá dívka," řekl po chvíli Tom. „Neměli by ji nechávat takhle lítat po celé zemi."

„Kdo by neměl?" zeptala se Daisy chladně.

„Její rodina."

„Její rodina je jedna teta, které je asi tisíc let. Mimochodem, Nick se o ni postará, viď, Nicku? Bude tady letos v létě trávit spoustu víkendů. Myslím, že vliv rodinného prostředí jí udělá moc dobře."

Daisy a Tom se na sebe chvíli mlčky dívali.

„Je z New Yorku?" zeptal jsem se rychle.

„Z Louisvillu. Naše bílé dívčí roky jsme tam strávily spolu. Naše krásné bílé —"

„Promluvila sis s Nickem na verandě od srdce k srdci?“ dožadoval se najednou Tom.

„Promluvila?“ Podívala se na mě. „Nemůžu si vzpomenout, ale myslím, že jsme mluvili o severské rase. Ano, určitě. Takhle to na nás nějak došlo a než se člověk naděje —“

„Nevěř všemu, co slyšíš, Nicku,“ poradil mi.

Lehce jsem řekl, že jsem neslyšel vůbec nic, a o pár minut později jsem vstal a chystal se domů. Doprovodili mě ke dveřím a stáli vedle sebe ve veselém čtverci světla. Když jsem nastartoval auto, Daisy mi panovačně zavolala: „Počkej!

Zapomněla jsem se tě na jednu věc zeptat a je to důležité. Slyšeli jsme, že jsi na Západě zasnoubený s nějakou dívkou.“

„Pravda,“ přisvědčil Tom laskavě. „Slyšeli jsme, že se budeš ženit.“

„To je pomluva. Jsem na to příliš chudý.“

„Ale my to slyšeli,“ trvala na svém Daisy a překvapila mě tím, jak se zase otevřela jako kvítek. „Slyšeli jsme to od tří lidí, takže to musí být pravda.“

Samozřejmě jsem věděl, na co narážejí, ale nebyl jsem ani v nejmenším zasnoubený. To, že klepy už vyvěsily ohlášky, bylo jedním z důvodů, proč jsem přijel na Východ. Nemůžete přestat chodit se starou kamarádkou kvůli nějakým řečem, a na druhou stranu jsem neměl v úmyslu nechat se vženit do manželství fámami.

Jejich zájem se mě dotkl a dělal je o něco méně vzdálenými bohatými lidmi — a přesto jsem byl, když jsem odjížděl, zmatený a trochu znechucený. Zdálo se mi, že správná věc by byla, aby Daisy vyběhla z domu, dítě v náručí — ale zjevně žádné takové úmysly v hlavě neměla. Co se Toma týče, to, že „má v New Yorku nějakou ženu“, bylo vlastně méně překvapivé než to, že ho dokázala sklíčit nějaká kniha. Něco ho nutilo okousávat okraje zatuchlých myšlenek, jako by jeho pevné tělesné sebevědomí už nedokázalo nasytit jeho panovačné srdce.

Na střechách venkovských hostinců a před přícestními servisy, kde nové červené benzinové pumpy stály v tratolištích světla, už bylo plné léto, a když jsem dojel ke svému pozemku ve West Eggu, zajel jsem s autem pod přístřešek a chvíli jsem seděl na opuštěném trávníkovém válci na dvoře. Vítr se utišil a zbyla po něm hlasitá, jasná noc, s tlukotem křídel ve stromech a vytrvalým varhanním zvukem, protože plné měchy země napouštěly žáby životem. Kolem měsíčního svitu se zavlnila silueta kočky, a když jsem otočil hlavu, abych se za ní podíval, uviděl jsem, že nejsem sám — padesát stop daleko ze stínu sousedovy vily vystoupila jakási postava a stála s rukama v kapsách a dívala se na stříbrný pepř hvězd. Něco v jeho líných pohybech a v tom pevném postoji nohou na trávníku napovídalo, že je to sám pan Gatsby, který vyšel ven zjistit, jaký má podíl na naší zdejší obloze.

Rozhodl jsem se, že na něho zavolám. Slečna Bakerová ho při večeři zmínila, a to by jako představení stačilo. Ale nezavolal jsem na něj, protože mi dal náhle najevo, že je mu samotnému dobře — zvláštním způsobem natáhl ruce ven k temné vodě, a jakkoli jsem byl daleko, byl bych přísahal, že se chvěje. Mimoděk jsem pohlédl k moři — a nerozeznal jsem tam nic kromě jediného zeleného světla, drobného a vzdáleného, které snad patřilo konci nějakého mola. Když jsem se po Gatsbym podíval ještě jednou, byl pryč, a já jsem byl v tom neklidném šeru zase sám.

II.

Zhruba v půli cesty mezi West Eggem a New Yorkem se automobilová silnice spěšně připojuje k železnici a běží podél ní čtvrt míle, aby se uhnula jakési pusté oblasti země. Je to Údolí popela — fantastická farma, kde popel roste jako pšenice do hřebenů, kopců a groteskních zahrad, kde na sebe popel bere podobu domů, komínů a stoupajícího kouře a nakonec, s transcendentním úsilím, i podobu popelavě šedých mužů, kteří se nejasně pohybují a už při tom povolují a padají v tom práškovém vzduchu. Občas se po neviditelných kolejích připlíží řada šedých vozů, vydá strašlivé zaskřípění a zastaví se, a popelavě šedí muži se k nim okamžitě sletí s olověnými lopatami a vyvíří nepronikknutelný oblak, který vám jejich temnou práci před očima zahalí.

Nad šedou zemí a nad křečemi ponurého prachu, který se nad ní bez ustání vznáší, však po chvíli zahlédnete oči doktora T. J. Eckleburga. Oči doktora T. J. Eckleburga jsou modré a obrovské — jejich sítnice jsou vysoké celý yard. Nedívají se z žádné tváře, ale z páru obrovských žlutých brýlí, které přemosťují neexistující nos. Nějaký potřeštěný šprýmař z řad očních lékařů je sem zřejmě umístil, aby si vylepšil praxi ve čtvrti Queens, a pak se sám propadl do věčné slepoty — nebo na ně zapomněl a přestěhoval se jinam. Jeho oči, trochu zakalené mnoha dny bez nátěru, pod sluncem a deštěm, však dál hloubají nad tím vážným smetištěm.

Údolí popela je na jedné straně ohraničeno malou špinavou řekou, a když je zdvihací most zdvižen, aby pod ním mohly projet nákladní čluny, cestující v čekajících vlacích se mohou klidně půl hodiny dívat

na tu smutnou scenérii. Vlak tam vždycky zastaví aspoň na minutu, a právě díky tomu jsem se poprvé setkal s milenkou Toma Buchanana.

Všude, kde ho znali, se trvalo na tom, že nějakou má. Jeho známým vadilo, že se s ní objevuje v oblíbených kavárnách a že ji tam nechá u stolu a sám se potuluje, povídá si s tím a s oním, s každým, koho zná. Byl jsem na ni zvědavý, ale neměl jsem chuť se s ní seznámit — a stalo se to. Jednoho odpoledne jsem s Tomem vlakem jel do New Yorku, a když jsme zastavili u popelišť, vyskočil, vzal mě za loket a doslova mě vytáhl z vozu.

„Vystupujeme," trval na svém. „Chci, abys poznal mou holku."

Myslím, že se u oběda pořádně nalil, a jeho odhodlání mít mou společnost hraničilo s násilím. Povýšeně předpokládal, že nedělní odpoledne nemám na práci nic lepšího.

Následoval jsem ho přes nízký, bíle natřený železniční plot a šli jsme sto yardů zpátky podél silnice pod vytrvalým pohledem doktora Eckleburga. Jedinou budovou v dohledu byl malý blok ze žlutých cihel, zasazený na okraji té pustiny, jakási kompaktní obchodní ulička, která tu pustinu obsluhovala a nesousedila absolutně s ničím. Jeden ze tří obchodů v ní byl k pronájmu, jiný byl celonoční restaurant, k němuž vedla popelová pěšinka; třetí byla autodílna — *Opravy. George B. Wilson. Nákup a prodej aut.* — a já jsem šel za Tomem dovnitř.

Vnitřek vypadal chudě a holý; jediný viditelný vůz byl prachem pokrytý vrak Fordu, který se krčil v šeru v rohu. Zrovna mě napadlo, že tahle stínohra autodílny musí být zástěrka a že se nahoře skrývají přepychové a romantické apartmá, když se ve dveřích kanceláře objevil sám majitel, utírající si ruce o kus čistícího hadru. Byl to plavovlasý, bezduchý muž, anemický a trochu hezký. Když nás uviděl, do jeho světle modrých očí vskočil vlhký záblesk naděje.

„Ahoj, Wilsone, kamaráde," řekl Tom, jovialně ho poplácal po rameni. „Jak jde obchod?"

„Nemůžu si stěžovat," odpověděl Wilson nepřesvědčivě. „Kdy mi to auto prodáte?"

„Příští týden; můj člověk na něm teď dělá."

„Dělá pomalu, ne?"

„Ne, nedělá," odpověděl Tom chladně. „A jestli to takhle berete, možná bych ho měl nakonec prodat někde jinde."

„Tak jsem to nemyslel," vysvětloval Wilson rychle. „Jen jsem chtěl —"

Hlas se mu vytratil a Tom se netrpělivě rozhlédl po dílně. Pak jsem uslyšel kroky na schodech a za chvíli zastínila světlo ve dveřích kanceláře zavalitá postava jakési ženy. Bylo jí kolem pětatřiceti, trochu plnější, ale své tělo nosila smyslně, jak to umí jen některé ženy. V její tváři nad potřísněnými šaty z tmavomodrého hedvábného crêpe-de-chine nebyla jediná ploška nebo lesk krásy, ale okamžitě z ní bylo cítit cosi životného, jako by jí v těle neustále doutnaly nervy. Pomalu se usmála a prošla kolem manžela, jako by to byl duch, Tomovi podala ruku a dívala se mu rovnou do očí. Potom si olízla rty a bez toho, aby se otočila, promluvila na manžela měkkým, hrubým hlasem:

„Dones nějaké židle, ať si tu lidi můžou sednout."

„Jo, jasně," přisvědčil spěšně Wilson a šel k malé kanceláři, přičemž se okamžitě slil s cementovou barvou stěn. Bílý popelavý prach zahalil jeho tmavý oblek a jeho pobledlé vlasy, jako zahaloval všechno v okolí — až na jeho ženu, která se přisunula k Tomovi.

„Chci tě vidět," řekl Tom naléhavě. „Nasedni na další vlak."

„Dobrá."

„Počkám na tebe u novinového stánku dole v nižší hale."

Přikývla a odstoupila od něj zrovna ve chvíli, kdy se ve dveřích kanceláře objevil George Wilson se dvěma židlemi.

Čekali jsme na ni dál po silnici, mimo dohled. Za pár dní měl být čtvrtý červenec a jakési šedé, hubené italské dítě vyrovnávalo podél kolejí řadu zápalných rachejtlí.

„Hrozné místo, co?“ řekl Tom a vyměnil si zamračený pohled s doktorem Eckleburgem.

„Příšerné.“

„Prospěje jí, když se odsud dostane.“

„A manžel proti tomu nemá nic?“

„Wilson? Myslí si, že jezdí do New Yorku navštívit sestru. Je tak hloupý, že neví ani, že žije.“

A tak Tom Buchanan, jeho holka a já jsme jeli nahoru do New Yorku společně — nebo ne tak docela společně, protože paní Wilsonová seděla diskrétně v jiném vagonu. Tolik Tom přece jen ustoupil citlivosti těch obyvatel East Eggu, kteří by mohli být ve vlaku.

Převlékla se do hnědých mušelínových šatů se vzorkem, které se jí napínaly přes dost široké boky, když jí Tom pomáhal vystoupit na nástupiště v New Yorku. U novinového stánku si koupila výtisk *Town Tattle* a nějaký filmový časopis a v nádražním drogistickém krámě pleťový krém a malou lahvičku parfému. Nahoře, ve slavnostní, ozvěnou plné výjezdové hale, nechala odjet čtyři taxíky, než si vybrala nový, levandulově zbarvený se šedým čalouněním, a v něm jsme vyklouzli z masy nádraží do zářivého slunečního svitu. Vzápětí se však prudce odvrátila od okna, naklonila se dopředu a zaťukala na přední sklo.

„Chci si pořídit jednoho z těch psů,“ řekla vážně. „Chci si jednoho pořídit do bytu. Mít psa je příjemné.“

Zacouvali jsme k šedivému starci, který se absurdně podobal Johnu D. Rockefellerovi. V košíku zavěšeném na krku se mu krčil tucet nedávno narozených štěňat neurčité rasy.

„Jaké to jsou?“ zeptala se paní Wilsonová dychtivě, když přistoupil k okýnku taxíku.

„Všechny možné. Jaké chcete, paní?“

„Chtěla bych jednoho z těch policejních psů; takové asi nemáte?“

Muž pochybovačně nahlédl do košíku, strčil tam ruku a za krk vytáhl ven jedno štěně, které se zmítalo.

„To není policejní pes," řekl Tom.

„Ne, přesně policejní pes to není," řekl muž se zklamáním v hlase. „Spíš airedale." Přejel rukou po hnědém hadrovém hřbetě. „Podívejte na tu srst. To je srst, co? To je pes, co vám nikdy nebude dělat starosti s nachlazením."

„Myslím, že je roztomilý," řekla paní Wilsonová nadšeně. „Kolik stojí?"

„Tenhle pes?" Pohlédl na něj s obdivem. „Tenhle pes vás přijde na deset dolarů."

Airedale — bezpochyby v tom byl někde namíchaný airedale, ačkoli měl překvapivě bílé tlapky — změnil majitele a usadil se paní Wilsonové na klíně, kde s nadšením hladila jeho srst odolnou vůči počasí.

„Je to kluk, nebo holka?" zeptala se zjemněle.

„Tenhle pes? Tenhle pes je kluk."

„Je to fena," řekl Tom rozhodně. „Tady máte peníze. Jděte si za to koupit dalších deset psů."

Jeli jsme na Pátou avenue, teplou, měkkou, skoro pastorální, v tom nedělním letním odpoledni. Nebyl bych se divil, kdyby za rohem najednou zabočilo velké stádo bílých ovcí.

„Počkejte," řekl jsem, „tady vás musím opustit."

„Ba ne," vmísil se rychle Tom. „Myrtle se urazí, jestli nevyjdeš nahoru do bytu. Viď, Myrtle?"

„Pojďte," naléhala. „Zavolám svoji sestru Catherine. Lidé, kteří tomu rozumějí, říkají, že je velmi krásná."

„No, rád bych, ale —"

Jeli jsme dál a znovu jsme Parkem zahnuli zpátky k Západním stovkám. Na Sto padesáté osmé ulici taxík zastavil u jednoho krajíce v dlouhém bílém dortu z činžáků. Paní Wilsonová vrhla kolem sebe královsky navrátilecký pohled do okolí, sebrala svého psa a své další nákupy a hrdě vešla dovnitř.

„Pozvu nahoru McKeeovy," oznámila, zatímco jsme stoupali ve výtahu. „A samozřejmě musím zavolat i sestru."

Byt byl v nejvyšším patře — malý obývací pokoj, malá jídelna, malá ložnice a koupelna. Obývací pokoj byl až ke dveřím nacpaný soupravou gobelínově čalouněného nábytku, který byl na něj zcela určitě moc velký, takže pohyb znamenal neustále zakopávat o výjevy dam, které se houpají v zahradách Versailles. Jediným obrazem na stěně byla nadmíru zvětšená fotografie, zřejmě slepice sedící na rozmazaném balvanu. Při pohledu z větší vzdálenosti se však slepice proměnila v čepec a tvář statné starší dámy shůry zářila do pokoje. Na stole leželo několik starých čísel *Town Tattle* spolu s výtiskem *Simona zvaného Petr* a některými menšími skandálními broadwayskými časopisy. Paní Wilsonová se nejprve věnovala psovi. Neochotný liftboy přinesl krabici plnou slámy a trochu mléka, k čemuž z vlastní iniciativy přidal i plechovku velkých, tvrdých psích sušenek — a jedna z nich se celé odpoledne apaticky rozpadala v misce s mlékem. Mezitím Tom vytáhl ze zamčené zásuvky komody láhev whisky.

Opilý jsem v životě byl jen dvakrát a podruhé to bylo to odpoledne; všechno, co se dělo, pokrývá tedy jakýsi mdlý, mlžný závoj, i když do osmi hodin večer byl byt plný veselého slunce. Paní Wilsonová seděla Tomovi na klíně, obvolávala telefonem několik lidí; pak došly cigarety, a já jsem je šel koupit do drogerie na rohu. Když jsem se vrátil, oba zmizeli, a tak jsem se diskrétně posadil v obývacím pokoji a přečetl si kapitolu *Simona zvaného Petr* — buď je to příšerná knížka, nebo whisky zkresluje věci, protože mi to nedávalo smysl.

Zrovna když se Tom a Myrtle (po první skleničce jsme si s paní Wilsonovou začali říkat křestními jmény) znovu objevili, začala do bytu přicházet společnost.

Sestra Catherine byla štíhlá, světácká dívka kolem třicítky, se slepeným, pevným mikádem rudých vlasů a pletí napudrovanou do mléčné bílé. Obočí si vytrhala a znovu si je natáhla pod odvážnějším úhlem,

ale úsilí přírody obnovit původní linii dávalo její tváři rozmazaný výraz. Když se pohybovala, bylo slyšet neustálé cvakání, jak jí po pažích poskakovaly nespočetné keramické náramky. Vešla s takovým vlastnickým spěchem a tak majetnicky si prohlížela nábytek, že jsem se podivil, jestli tu nebydlí. Když jsem se jí ale zeptal, zasmála se nemírně, nahlas zopakovala moji otázku a řekla mi, že bydlí s kamarádkou v hotelu.

Pan McKee byl pobledlý zženštilý muž z bytu pod nimi. Zrovna se oholil, protože na lícní kosti měl bílou skvrnu od pěny, a každého v pokoji vítal s nejvyšší uctivostí. Řekl mi, že se pohybuje v „umělecké branži“, a já jsem později pochopil, že je to fotograf a že právě on udělal to matné zvětšení matky paní Wilsonové, které se jako ektoplasma vznášelo na zdi. Jeho žena byla pisklavá, zahálčivá, hezká a hrozná. S pýchou mi vyprávěla, že ji manžel od jejich svatby fotografoval sto dvacet sedmkrát.

Paní Wilsonová se už nějakou dobu předtím převlékla a teď byla oděna do propracovaných odpoledních šatů z krémového šifonu, které při každém jejím pohybu po pokoji vydávaly nepřetržité šustění. S těmi šaty se změnila i její osobnost. Ta vehementní životnost, která byla v dílně tak pozoruhodná, se proměnila ve velmi působivou povýšenost. Její smích, její gesta, její konstatování se chvíli po chvíli stávaly prudčeji afektovanými, a jak nabývala, pokoj se kolem ní zmenšoval, až se zdálo, jako by se v kouřném vzduchu otáčela na jakémsi hlučném, vrzavém pivotu.

„Má drahá,“ ječela sestře vysokým, afektovaným hlasem, „většina těchhle chlápků tě podvede při každé příležitosti. Myslí jen na peníze. Minulý týden tu u mě byla jedna ženská a dívala se mi na nohy, a když mi dala účet, tak byste myslela, že mi vytáhla slepák.“

„Jak se ta ženská jmenuje?“ zeptala se paní McKeeová.

„Paní Eberhardtová. Chodí po lidech domů a prohlíží jim nohy.“

„Vaše šaty se mi líbí," poznamenala paní McKeeová, „jsou úplně rozkošné."

Paní Wilsonová ten kompliment odmítla tím, že povýšeně zdvihla obočí.

„Tyhle staré šaty si navlíknu občas, když je mi jedno, jak vypadám."

„Ale vám moc sluší, jestli víte, co tím myslím," pokračovala paní McKeeová. „Kdyby vás Chester mohl zachytit v téhle póze, myslím, že by s tím něco dokázal."

Všichni jsme se v tichosti podívali na paní Wilsonovou, která si odstranila z očí pramen vlasů a oplatila nám zářivým úsměvem. Pan McKee se na ni soustředěně díval s hlavou nakloněnou na stranu a pak pomalu před svou tváří zavlnil rukou tam a zpět.

„Změnil bych osvětlení," řekl po chvíli. „Rád bych vyzdvihl modelaci rysů. A snažil bych se zachytit všechny vlasy vzadu."

„Mě by osvětlení ani nenapadlo měnit," zvolala paní McKeeová. „Já myslím, že to —"

Její manžel řekl „Pst!" a všichni jsme se znovu podívali na předmět zájmu, načež Tom Buchanan slyšitelně zívl a vstal.

„Vy McKeeovi se napijte," řekl. „A dones víc ledu a minerálky, Myrtle, než všichni usnou."

„Vždyť jsem tomu klukovi říkala, aby přinesl led." Myrtle zdvihla v beznaději obočí nad lajdáctví nižších vrstev. „Tihle lidé! Pořád je musíte uhánět."

Podívala se na mě a bezdůvodně se zasmála. Pak odkráčela ke psovi, extaticky ho políbila a vznešeně vplula do kuchyně, čímž naznačila, že tam na její pokyny čeká tucet šéfkuchařů.

„Udělal jsem pár pěkných věcí na Long Islandu," prohlásil pan McKee.

Tom se na něj bezvýrazně podíval.

„Dva kousky z toho máme dole v rámečcích."

„Dva co?" zeptal se Tom.

„Dvě studie. Jedné říkám *Mys Montauk — Rackové* a druhé *Mys Montauk — Moře*.“

Sestra Catherine se vedle mě na pohovce posadila.

„Vy taky bydlíte dole na Long Islandu?“ zeptala se.

„Bydlím ve West Eggu.“

„Vážně? Já tam byla asi před měsícem na jedné zábavě. U nějakého muže jménem Gatsby. Znáte ho?“

„Bydlím hned vedle něho.“

„No, povídá se, že je synovcem nebo bratrancem císaře Viléma. Odtamtud má všechny ty peníze.“

„Vážně?“

Přikývla.

„Já se ho bojím. Nerada bych, aby na mě získal cokoli.“

Tato poutavá informace o mém sousedovi byla přerušena tím, jak paní McKeeová najednou ukázala na Catherine:

„Chestere, s ní bys dokázal něco udělat,“ vyhrkla, ale pan McKee jen znuděně kývl a svou pozornost obrátil k Tomovi.

„Rád bych na Long Islandu dělal víc, jen kdybych tam dostal přístup. Všechno, co potřebuju, je, aby mi dali šanci začít.“

„Zeptej se Myrtle,“ řekl Tom a vyrazil ze sebe krátký zařvavý smích, zrovna když paní Wilsonová vešla s podnosem. „Dá ti doporučující dopis, viď, Myrtle?“

„Co že udělám?“ zeptala se vystrašeně.

„Dáš McKeeovi doporučující dopis pro svého muže, aby ho mohl nějak nafotit.“ Chvíli bezhlase pohyboval rty, než vymyslel: „*‚George B. Wilson u benzinové pumpy‘*, nebo něco takového.“

Catherine se ke mně naklonila a šeptla mi do ucha:

„Ani jeden z nich nesnáší toho, s kým je zrovna svázán manželstvím.“

„Nesnáší?“

„Nesnáší je.“ Podívala se na Myrtle a pak na Toma. „Já říkám, proč s nimi tedy žít, když je nemůžou vystát? Já být jimi, dala bych se okamžitě rozvést a hned bychom se vzali.“

„Ona Wilsona taky nemá ráda?“

Odpověď na tohle přišla nečekaně. Přišla od Myrtle, která tu otázku zaslechla, a byla prudká a sprostá.

„Vidíte?“ zvolala Catherine triumfálně. Zase ztišila hlas. „Ve skutečnosti je to jeho žena, co je drží od sebe. Je katolička, a oni rozvody neuznávají.“

Daisy nebyla katolička a já jsem byl trochu šokován propracovaností té lži.

„Až se vezmou,“ pokračovala Catherine, „pojedou si bydlet na Západ, než se to přežene.“

„Diskrétnější by bylo odjet do Evropy.“

„Ale vy máte rád Evropu?“ zvolala překvapeně. „Já se právě vrátila z Monte Carla.“

„Vážně.“

„Teď loni. Jela jsem tam s jednou dívkou.“

„A byla jste tam dlouho?“

„Ne, jely jsme jen do Monte Carla a zpátky. Jely jsme přes Marseille. Když jsme vyjížděly, měly jsme přes dvanáct set dolarů, ale za dva dny nás ve zvláštních hernách o všechno obraly. Páni, co jsme se naprotrpěly, než jsme se dostaly zpátky. Bože, jak já to město nenávidím!“

Obloha pozdního odpoledne v okně na okamžik rozkvetla jako modrý med Středozemního moře — pak mě pisklavý hlas paní McKeeové zavolal zpátky do pokoje.

„Já taky málem udělala chybu,“ prohlásila energicky. „Málem jsem si vzala takového malého židáčka, který se za mnou tahal celé roky. Věděla jsem, že je pod moji úroveň. Všichni mi říkali: ‚Lucille, ten muž je hluboko pod tvoji úroveň!‘ Ale kdybych nepotkala Chestera, jistojistě by mě dostal.“

„Jo, ale poslyš," řekla Myrtle Wilsonová a kývala při tom hlavou nahoru a dolů, „aspoň sis ho nevzala."

„Já vím, že jsem si ho nevzala."

„No, já si ho vzala," řekla Myrtle dvojsmyslně. „A to je ten rozdíl mezi tvým případem a mým."

„Proč sis ho tedy brala, Myrtle?" dožadovala se Catherine. „Nikdo tě k tomu nenutil."

Myrtle zauvažovala.

„Vzala jsem si ho, protože jsem si myslela, že je to pán," řekla nakonec. „Myslela jsem si, že má o jemném chování ponětí, ale nestál mi ani za to, aby mi olízal botu."

„Chvíli jsi po něm byla celá divá," řekla Catherine.

„Celá divá!" vykřikla Myrtle nevěřícně. „Kdo říkal, že jsem po něm byla celá divá? Já po něm nebyla o nic víc divá než po tomhle tady."

Najednou ukázala na mě a všichni se na mě obviňujícím pohledem podívali. Snažil jsem se dát výrazem najevo, že žádnou lásku neočekávám.

„Divá jsem byla jen tehdy, když jsem si ho brala. Hned jsem věděla, že dělám chybu. Vypůjčil si od někoho na svatbu nejlepší oblek a ani mi to neřekl, a jednoho dne, když byl ten muž pryč, si pro něj přišel: ‚Á, to je váš oblek?' řekla jsem. ‚To slyším poprvé.' Ale dala jsem mu ho, pak jsem si lehla a celé odpoledne jsem brečela, co jsem s dechem stačila."

„Měla by se od něho opravdu dostat pryč," obrátila se Catherine znovu ke mně. „Žijí nad tou autodílnou už jedenáct let. A Tom je její první miláček."

Láhev whisky — už druhá — teď stále cirkulovala mezi všemi přítomnými s výjimkou Catherine, které bylo „stejně dobře i bez ničeho". Tom zazvonil na správce domu a poslal ho pro proslavené sendviče, které samy o sobě byly plnohodnotnou večeří. Chtěl jsem vyjít ven a projít se měkkým soumrakem na východ směrem k parku, ale po-

každé, když jsem to zkusil, se do mě zamotala nějaká divoká, pronikavá hádka, která mě jako lanem stáhla zpátky do křesla. A přitom vysoko nad městem naše řada žlutých oken musela svým dílem přispívat k lidskému tajnůstkářství před každým náhodným chodcem v tmavnoucích ulicích, a já jsem toho chodce i viděl, jak vzhlíží a diví se. Byl jsem uvnitř i venku, zároveň okouzlený i odpuzovaný tou nevyčerpatelnou rozmanitostí života.

Myrtle přitáhla své křeslo těsně k mému a najednou se mi do tváře vyvalila ve svém teplém dechu historie jejího prvního setkání s Tomem.

„Bylo to na těch dvou sedadélkách obrácených proti sobě, které jsou vždycky poslední volná ve vlaku. Jela jsem nahoru do New Yorku navštívit sestru a přespat tam. Měl na sobě společenský oblek a lakýrky a já z něho nemohla spustit oči, ale pokaždé, když se podíval na mě, musela jsem předstírat, že se dívám na reklamu nad jeho hlavou. Když jsme vjeli na nádraží, byl těsně vedle mě a jeho bílá náprsenka košile se tiskla k mému rameni, a tak jsem mu řekla, že budu muset zavolat policistu, ale on věděl, že lžu. Byla jsem tak rozrušená, že když jsem s ním nasedla do taxíku, skoro jsem si neuvědomovala, že nenasedám do metra. Pořád dokola jsem si opakovala jen: ‚Nemůžeš žít věčně, nemůžeš žít věčně.'"

Otočila se k paní McKeeové a pokoj se rozezněl jejím umělým smíchem.

„Má drahá," vykřikla, „věnuju ti tyhle šaty, hned jak s nimi budu hotová. Zítra si musím pořídit jiné. Napíšu si seznam všech věcí, které si musím koupit. Masáž a trvalou, obojek pro psa, jeden z těch roztomilých popelníčků, kde se stiskne pružinka, a věnec s černou hedvábnou mašlí na matčin hrob, který vydrží celé léto. Musím si napsat seznam, abych nezapomněla na všechny ty věci, co musím udělat."

Bylo devět hodin — skoro vzápětí jsem se podíval na hodinky a zjistil, že je deset. Pan McKee usnul v křesle s pěstmi sevřenými v klíně

jako na fotografii muže činu. Vyndal jsem kapesník a otřel mu z tváře tu skvrnu zaschlé pěny, která mě trápila celé odpoledne.

Malý pes seděl na stole a slepýma očima se díval skrz kouř a čas od času tiše zasténal. Lidé mizeli, znovu se objevovali, dělali plány, kam někam vyrazit, a pak se jeden druhému ztratili, hledali se, nacházeli se o pár stop dál. Někdy k půlnoci stáli Tom Buchanan a paní Wilsonová tváří v tvář a vášnivými hlasy se dohadovali, jestli má paní Wilsonová vůbec právo vyslovit Daisyino jméno.

„Daisy! Daisy! Daisy!“ křičela paní Wilsonová. „Budu to říkat, kdykoli budu chtít! Daisy! Dai—“

Krátkým obratným pohybem jí Tom Buchanan otevřenou dlaní zlomil nos.

Pak byly na podlaze koupelny krvavé ručníky a nějaké ženské hlasy někomu domlouvaly a vysoko nad celým zmatkem táhlý zlomený nářek bolesti. Pan McKee se probral z dřímoty a otupěle vykročil ke dveřím. Když ušel půl cesty, otočil se a zíral na scénu — na svoji ženu a Catherine, které vylekaně domlouvaly a utěšovaly, zakopávaly tu a tam o natěsnaný nábytek a tahaly s sebou obvazový materiál, a na beznadějnou postavu na pohovce, které volně prýštila krev, a která se snažila rozprostřít výtisk *Town Tattle* přes gobelínové výjevy versailleských zahrad. Pak se pan McKee otočil a pokračoval ven ze dveří. Sejmul jsem si klobouk z lustru a vyšel za ním.

„Někdy spolu zajděme na oběd,“ navrhl, zatímco jsme s rachotem sjížděli ve výtahu.

„Kam?“

„Kamkoli.“

„Nesahej na tu páku,“ okřikl ho liftboy.

„Promiňte,“ řekl pan McKee důstojně, „ani jsem si nevšiml, že se jí dotýkám.“

„Dobrá,“ přisvědčil jsem, „rád.“

… Stál jsem u jeho postele a on seděl v posteli mezi prostěradly, jen ve spodním prádle, s velkým portfoliem fotografií v rukou.

„*Kráska a zvíře… Samota… Starý koloniální kůň… Brook'nský most…*"

Pak jsem napůl spal v chladné nižší hale Pennsylvánského nádraží, zíral na ranní *Tribune* a čekal na čtyřhodinový vlak.

III.

Celými letními nocemi se z domu mého souseda nesla hudba. V jeho modrých zahradách chodili muži a dívky sem a tam jako můry mezi šeptáním, šampaňským a hvězdami. V odpolední přílivové hodině jsem se díval, jak jeho hosté skáčou z věže na jeho voru nebo jak se opalují na horkém písku jeho pláže, zatímco jeho dva motorové čluny prořezávaly vody zátoky a táhly za sebou akvaplány přes vodopády pěny. O víkendech se jeho Rolls-Royce stával autobusem, který mezi devátou ranní a dávno po půlnoci vozil společnost tam a zpátky do města, zatímco jeho kombík hbitě jako jasně žlutý brouček pobíhal vstříc všem vlakům. A v pondělí se osm sluhů, včetně zahradníka navíc, celý den dřelo s hadry, drátěnkami, kladivy a zahradnickými nůžkami a opravovalo spoušť předchozí noci.

Každý pátek přijížděl od jednoho ovocnářského obchodníka v New Yorku pět beden pomerančů a citronů — a každé pondělí tytéž pomeranče a citrony opouštěly jeho zadní dveře v pyramidě vymačkaných půlek. V kuchyni stál stroj, který dokázal za půl hodiny vymačkat šťávu ze dvou set pomerančů, pokud sluha dvěstěkrát stiskl palcem malý knoflík.

Nejméně jednou za čtrnáct dní přijížděl na pozemek sbor cateringové firmy s několika stovkami stop plátna a s dost barevnými světly na to, aby z Gatsbyho ohromné zahrady udělal vánoční strom. Na bufetových stolech, zdobených třpytivými předkrmy, se tlačily kořeněné pečené šunky vedle salátů s harlekýnskými vzory, pečených prasátek z plundrového těsta a krocanů začarovaných do tmavého zlata. V hlav-

ní hale byl zřízen bar se skutečným mosazným zábradlím, zásobený ginem, likéry a tak dávno zapomenutými kordiály, že většina jeho ženských hostí byla příliš mladá, aby je od sebe rozeznala.

V sedm hodin dorazí orchestr — ne žádná skromná pětičlenná partička, ale celá jáma plná hobojů, pozounů, saxofonů, viol, kornetů a pikol, nízkých a vysokých bubnů. Poslední plavci se právě vrátili z pláže a převlékají se nahoře; auta z New Yorku stojí na příjezdové cestě v pěti řadách za sebou a chodby, salony a verandy už hýří základními barvami a vlasy ostříhanými do podivných nových úprav a šály, o jakých se v Kastilii ani nesnilo. Bar je v plné hře a plovoucí kola koktejlů prosycují zahradu venku, až vzduch ožije klevetami a smíchem, nenucenými narážkami a představováními, na která se vzápětí zapomíná, a nadšenými setkáními mezi ženami, které si nikdy nezjistily jedna druhé jméno.

Jak se země odvaluje od slunce, světla sílí, a orchestr teď hraje žlutou koktejlovou hudbu a opera hlasů posouvá tóninu o jeden stupeň výš. Smích je minutu po minutě snadnější, rozlévá se marnotratně, při jediném veselém slově se překotí ven. Skupinky se mění prudčeji, nabobtnávají o nové příchozí, rozpadají se a znovu se tvoří jedním dechem; už se tu potulují i poutnice, sebejisté dívky, které se proplétají mezi těmi plnějšími a stabilnějšími, na krátký, veselý okamžik se stávají středem skupinky a pak, vzrušené triumfem, kloužou dál mořskou proměnou tváří, hlasů a barev v neustále se měnícím světle.

Najednou jedna z těch cikánek v chvějivém opálu uchopí z éteru koktejl, vysype ho do sebe pro odvahu, pohne rukama à la Frisco a tančí sama na plátěném podiu. Chvilkové ticho; dirigent kapely pro ni ochotně mění rytmus a náhle vybuchne klevetění, jak kolem obchází nepravdivá zpráva, že je to náhradnice Gildy Grayové ze souboru Follies. Večírek začal.

Jsem přesvědčený, že toho prvního večera, kdy jsem šel do Gatsbyho domu, jsem byl jedním z mála hostů, kteří tam vlastně byli pozváni.

Lidé zváni nebyli — oni tam prostě chodili. Nasedli do automobilů, které je odvezly na Long Island, a nějak skončili u Gatsbyho dveří. Jakmile tam dorazili, představil je někdo, kdo Gatsbyho znal, a od té chvíle se chovali podle pravidel platných v zábavním parku. Někdy přijeli a odjeli, aniž by Gatsbyho vůbec potkali, přijeli na večírek s prostotou srdce, která sama o sobě byla jízdenkou ke vstupu.

Já jsem vlastně byl pozván. Šofér v uniformě barvy drozdího vejce přešel toho sobotního dopoledne přes můj trávník s překvapivě formálním vzkazem od svého zaměstnavatele: byla by to pro Gatsbyho celá čest, stálo tam, kdybych se zúčastnil jeho „malého večírku" dnes večer. Několikrát mě prý zahlédl a dlouho se za mnou chystal zajít, ale zabránila mu v tom zvláštní souhra okolností — podepsáno Jay Gatsby, majestátním rukopisem.

Oblečen v bílých flanelových kalhotách jsem se krátce po sedmé vydal na jeho trávník a bloudil tam dost nesvůj mezi víry a protiproudy lidí, které jsem neznal — i když tu a tam byla nějaká tvář, kterou jsem zahlédl ve vlaku pro dojíždějící. Okamžitě mě udeřilo, kolik je tam roztroušených mladých Angličanů; všichni dobře oblečení, všichni se tvářili trochu hladově a všichni rozmlouvali tichým, vážným hlasem se solidními a prosperujícími Američany. Byl jsem si jist, že něco prodávají: dluhopisy, pojištění nebo auta. V každém případě si bolestně uvědomovali, kolik snadných peněz je kolem, a byli přesvědčeni, že jim ty peníze patří — stačí pár slov vyslovit ve správné tónině.

Jakmile jsem přijel, pokusil jsem se najít hostitele, ale ti dva nebo tři lidé, kterých jsem se zeptal, kde se zdržuje, na mě zírali s takovým údivem a tak vehementně popírali, že by o jeho pohybech cokoli věděli, že jsem se odplížil směrem ke koktejlovému stolu — jedinému místu v zahradě, kde mohl osamělý muž postávat, aniž by vypadal bezúčelně a opuštěně.

Byl jsem na dobré cestě, že se z pouhých rozpaků opiju do němoty, když Jordan Bakerová vyšla z domu a zastavila se v čele mramorového

schodiště, mírně se naklonila dozadu a s pohrdlivým zájmem se dívala dolů do zahrady.

Vítán, nebo ne, cítil jsem, že se musím k někomu přitisknout, než začnu srdečně rozmlouvat s kolemjdoucími.

„Ahoj!“ zahalekal jsem, jak jsem k ní postupoval. Můj hlas zněl v zahradě nepřirozeně hlasitě.

„Napadlo mě, že bys tu mohl být,“ odpověděla nepřítomně, když jsem k ní přistoupil. „Vzpomněla jsem si, že bydlíš hned vedle —“

Neosobně mě podržela za ruku, jako příslib, že se o mě za chvíli postará, a naklonila ucho ke dvěma dívkám v párových žlutých šatech, které se zastavily u paty schodů.

„Ahoj!“ zvolaly najednou. „Mrzí nás, žes nevyhrála.“

To bylo o tom golfovém turnaji. Minulý týden prohrála ve finále.

„Vy nevíte, kdo jsme,“ řekla jedna z dívek ve žlutém, „ale potkaly jsme se tady asi před měsícem.“

„Od té doby sis obarvila vlasy,“ poznamenala Jordan a já jsem sebou trhl, ale dívky se nenápadně posunuly dál a Jordanina poznámka byla adresována předčasnému měsíci, bezpochyby vyrobenému z cateringového koše stejně jako večeře. S Jordaninou štíhlou zlatou paží spočívající v mé jsme sešli po schodech a procházeli se po zahradě. V soumraku k nám připlul podnos s koktejly a my jsme se posadili ke stolu se dvěma dívkami ve žlutém a třemi muži, přičemž každý nám byl představen jako pan Blábol.

„Chodíte na tyhle večírky často?“ zeptala se Jordan dívky vedle sebe.

„Na tom předchozím jsem potkala tebe,“ odpověděla dívka bystrým sebejistým hlasem. Otočila se ke své přítelkyni. „Taky tak, Lucille?“

Taky Lucille to tak měla.

„Ráda sem chodím,“ řekla Lucille. „Vždycky je mi jedno, co dělám, a tak se vždycky dobře pobavím. Když jsem tu byla naposled, roztrhla

jsem si šaty o jednu židli, a on se mě zeptal na jméno a adresu — během týdne mi od Croiriera přišel balík s novými večerními šaty."

„A nechala sis je?" zeptala se Jordan.

„Jasně že nechala. Chtěla jsem si je dnes vzít, ale v živůtku byly moc velké a musela jsem je nechat upravit. Byly plynově modré s levandulovými korálky. Dvě stě šedesát pět dolarů."

„Je něco divného na chlapovi, který udělá něco takového," řekla dychtivě druhá dívka. „Nechce mít s nikým problémy."

„Kdo nechce mít problémy?" zeptal jsem se.

„Gatsby. Někdo mi říkal —"

Obě dívky a Jordan se k sobě důvěrně naklonily.

„Někdo mi říkal, že si myslí, že jednou někoho zabil."

Všichni jsme se zachvěli. Tři pánové Blábolové se naklonili dopředu a dychtivě poslouchali.

„Myslím, že to tak docela není," namítla Lucille skepticky; „spíš byl za války německým špionem."

Jeden z mužů to kývnutím potvrdil.

„Slyšel jsem to od člověka, který o něm všechno věděl, vyrostl s ním v Německu," ujistil nás pozitivně.

„Ale ne," řekla první dívka, „to být nemůže, protože byl za války v americké armádě." Jak se naše pozornost přesunula zpátky k ní, naklonila se nadšeně kupředu. „Někdy se na něho podívejte, když si myslí, že se nikdo nedívá. Sázím se, že někoho zabil."

Přimhouřila oči a zachvěla se. Lucille se zachvěla. Všichni jsme se otočili a začali Gatsbyho hledat. Bylo svědectvím o tom, jak romantické spekulace vyvolával, že se o něm šeptalo mezi lidmi, kteří jinak na tomto světě našli jen málo věcí, kvůli kterým by se vůbec dalo šeptat.

První večeře — další měla přijít po půlnoci — se právě podávala a Jordan mě pozvala, abych se připojil k její vlastní společnosti, která se roztáhla kolem stolu na druhé straně zahrady. Byly tam tři manželské páry a Jordanin doprovod, dotěrný student, který propadal hru-

bým narážkám a byl zjevně přesvědčen, že mu Jordan dřív nebo později postoupí ve větší nebo menší míře svoji osobu. Tahle společnost na rozdíl od zbytku si zachovala důstojnou soudržnost a vzala si na sebe úlohu reprezentovat usedlou šlechtu zdejšího kraje — East Egg povyšující se nad West Egg a pečlivě na stráži před jeho spektroskopickou veselostí.

„Pojďme pryč," zašeptala Jordan po jakési prázdně a nevhodně strávené půlhodině, „tohle je na mě moc zdvořilé."

Vstali jsme a ona vysvětlila ostatním, že se chystáme vyhledat hostitele: já jsem se s ním ještě nikdy nesetkal, řekla, a je mi z toho nepříjemně. Student cynicky, melancholicky přikývl.

Bar, do kterého jsme se podívali jako první, byl plný, ale Gatsby tam nebyl. Nedokázala ho najít z vrcholu schodů a nebyl ani na verandě. Pro zkoušku jsme otevřeli jedny důležitě vypadající dveře a vešli do vysoké gotické knihovny obložené vyřezávaným anglickým dubem, pravděpodobně kompletně přesunuté z nějaké zámořské zříceniny.

Zavalitý muž středního věku s obrovskými brýlemi jako soví oči seděl trochu opilý na kraji velkého stolu a s nejistým soustředěním zíral na police s knihami. Když jsme vstoupili, vzrušeně se otočil a prohlédl si Jordan od hlavy k patě.

„Co myslíte?" zeptal se bez obalu.

„O čem?"

Mávl rukou směrem k policím.

„O tomhle. Vlastně se tím nemusíte zdržovat. Já už to zjistil. Jsou pravé."

„Ty knihy?"

Přikývl.

„Naprosto pravé — mají stránky a všechno. Myslel jsem, že to bude pěkná odolná lepenka. Víte, oni jsou doopravdy pravé. Stránky a — Tady! Ukážu vám to."

Pokládal naši skepsi za samozřejmost, odběhl ke knihovně a vrátil se s prvním svazkem *Stoddardových přednášek*.

„Vidíte!“ zvolal triumfálně. „Je to opravdový, bona fide kus tiskoviny. Oklamal mě. Tenhle chlápek je hotový Belasco. To je triumf. Jaká pečlivost! Jaký realismus! A věděl, kdy přestat — nerozřezal stránky. Ale co byste chtěli? Co jste čekali?“

Vytrhl mi knihu z ruky a spěšně ji vrátil zpátky na polici, mumlaje si, že kdyby se vyňala jediná cihla, celá knihovna by se mohla sesypat.

„Kdo vás přivedl?“ zeptal se. „Nebo jste prostě jen přišli? Mě přivedli. Většinu lidí přivedli.“

Jordan se na něho bystře, vesele podívala a neodpověděla.

„Mě přivedla žena jménem Rooseveltová,“ pokračoval. „Paní Claud Rooseveltová. Znáte ji? Potkal jsem ji včera v noci někde na večírku. Jsem opilý už tak zhruba týden a napadlo mě, že by mě mohlo trochu vystřízlivit, kdybych si sedl v knihovně.“

„A pomohlo to?“

„Trochu, myslím. Ještě to nedokážu říct. Jsem tu teprve hodinu. Řekl jsem vám o těch knížkách? Jsou pravé. Jsou —“

„Řekl.“

Vážně jsme si s ním potřásli rukou a vyšli zpět ven.

Teď se v zahradě na plátně tancovalo; staří muži postrkávali před sebou mladé dívky dozadu v nekonečných neobratných kruzích, nadřazené páry se tiskly k sobě upjatě, módně a držely se v rozích — a velké množství dívek bez partnerů tančilo samostatně nebo na chvíli odlehčovalo orchestru břemeno banja nebo bicí soupravy. Do půlnoci veselí vzrostlo. Jeden slavný tenorista zazpíval italsky a jedna známá kontraaltistka zazpívala jazzově, a mezi čísly lidi po celé zahradě předváděli „kousky“, zatímco šťastné prázdné výbuchy smíchu stoupaly k letní obloze. Dvě jevištní dvojčata, která se vyklubala jako ty dvě dívky ve žlutém, předvedla v kostýmech výstup s batoletem, a šampaňské se podávalo ve sklenicích větších, než jsou misky na mytí prs-

tů. Měsíc vystoupil výš a v zátoce se vznášel trojúhelník stříbrných šupin, který se mírně chvěl pod tuhým plechovým kapáním banja na trávníku.

Pořád jsem byl s Jordan Bakerovou. Seděli jsme u stolu s mužem zhruba mého věku a s rozpustilou dívenkou, která při sebemenší zámince propukala v nezadržitelný smích. Teď už jsem se bavil. Vypil jsem dvě misky na prsty šampaňského a scéna se před mýma očima proměnila v něco významného, elementárního a hlubokého.

V jedné pauze zábavy se na mě ten muž podíval a usmál se.

„Vaše tvář mi je povědomá," řekl zdvořile. „Nebyl jste za války u První divize?"

„Ano, byl jsem u Osmadvacáté pěchoty."

„Já byl u Šestnácté až do června roku osmnáct. Věděl jsem, že jsem vás už někde viděl."

Chvíli jsme spolu mluvili o nějakých mokrých, šedivých vesničkách ve Francii. Zjevně bydlel někde v okolí, protože mi řekl, že si právě koupil hydroplán a chystá se ho ráno vyzkoušet.

„Nepojedete se mnou, starý brachu? Jen při pobřeží podél zátoky."

„V kolik hodin?"

„Kdy vám to bude nejlíp vyhovovat."

Měl jsem na jazyku zeptat se ho na jméno, když se Jordan rozhlédla a usmála se.

„Tak už se bavíš?" zeptala se.

„Mnohem líp." Otočil jsem se znovu ke svému novému známému. „Tohle je pro mě nezvyklý večírek. Ještě jsem nepotkal hostitele. Bydlím tamhle —" mávl jsem rukou k neviditelnému živému plotu v dálce, „a tenhle muž Gatsby mi poslal svého šoféra s pozváním."

Chvíli se na mě díval, jako by nerozuměl.

„Já jsem Gatsby," řekl náhle.

„Cože!" zvolal jsem. „Ach, promiňte, prosím."

„Myslel jsem, že to víte, starý brachu. Obávám se, že nejsem moc dobrý hostitel."

Chápavě se usmál — mnohem víc než chápavě. Byl to jeden z těch vzácných úsměvů s kvalitou věčného ujištění, s jakým se za celý život setkáte čtyřikrát nebo pětkrát. Čelil — nebo se zdálo, že čelí — celému věčnému světu v jednom okamžiku, a pak se soustředil na vás s neodolatelnou předpojatostí ve váš prospěch. Rozuměl vám přesně tak daleko, jak jste chtěli být pochopeni, věřil ve vás tak, jak byste chtěli věřit sami v sebe, a ujistil vás, že má o vás přesně ten dojem, který jste v nejlepší chvíli doufali, že vyvoláte. Přesně v té chvíli zmizel — a já jsem se díval na elegantního mladého drsňáka, o rok nebo dva nad třicet, jehož promyšlená formální mluva byla na pokraji absurdity. Ještě než se mi představil, nabyl jsem silný dojem, že si pečlivě vybírá slova.

Skoro ve chvíli, kdy se mi pan Gatsby představil, k němu přispěchal sluha se zprávou, že na telefonu je Chicago. Omluvil se malou poklonou, do níž postupně zahrnul každého z nás.

„Jestli budete něco potřebovat, jen si řekněte, starý brachu," naléhal na mě. „Omluvte mě. Vrátím se k vám později."

Když odešel, okamžitě jsem se otočil na Jordan — nedalo mi to a musel jsem ji ujistit o svém překvapení. Očekával jsem, že pan Gatsby bude růžolící, obtloustlý člověk středního věku.

„Kdo to je?" chtěl jsem vědět. „Víš to?"

„Prostě muž jménem Gatsby."

„Chtěl jsem říct, odkud je? A co dělá?"

„Teď jsi narazil na správné téma," odpověděla s mdlým úsměvem. „Jednou mi řekl, že studoval v Oxfordu."

Za ním se začalo rýsovat jakési matné pozadí, ale při její další poznámce se zase rozplynulo.

„Já tomu ale nevěřím."

„Proč ne?"

„Nevím," trvala na svém, „jen prostě nemyslím, že tam někdy byl."

Něco v jejím tónu mi připomnělo to „myslím, že někoho zabil" od té druhé dívky a mělo to účinek, že moji zvědavost ještě podnítilo. Bez pochyb bych přijal informaci, že Gatsby vyvěrá z louisianských bažin nebo z newyorské čtvrti Lower East Side. To by bylo pochopitelné. Ale mladí muži se — aspoň podle mé provinční nezkušenosti jsem si to myslel — jen tak nenavinou odnikud a nekoupí si palác na břehu Longislandské zátoky.

„Ať tak, nebo tak, pořádá velké večírky," řekla Jordan a změnila téma s městskou nelibostí k něčemu konkrétnímu. „A já velké večírky mám ráda. Jsou tak intimní. Na malých večírkách není žádné soukromí."

Ozvalo se zadunění velkého bubnu a hlas dirigenta se najednou rozlehl nad echolálií zahrady.

„Dámy a pánové," zvolal. „Na žádost pana Gatsbyho vám teď zahrajeme nejnovější dílo pana Vladmira Tostoffa, které letos v květnu v Carnegie Hall vyvolalo takovou pozornost. Jestli čtete noviny, víte, že to byla velká senzace." Usmál se joviálně, povýšeně a dodal: „A jaká senzace!" Načež se všichni rozesmáli.

„To dílo," uzavřel vehementně, „se jmenuje *Jazzová historie světa Vladmira Tostoffa!*"

Povaha skladby pana Tostoffa mi unikla, protože zrovna když začala, padl mi zrak na Gatsbyho, jak stojí sám na mramorovém schodišti a dívá se od jedné skupinky k druhé souhlasnýma očima. Opálená pokožka se mu přitažlivě pevně napínala přes tvář a jeho krátce střižené vlasy vypadaly, jako by si je nechával denně zastřihovat. Nenašel jsem na něm nic zlověstného. Napadlo mě, jestli to, že nepije, nepomáhá odlišit ho od jeho hostů, protože se mi zdálo, že čím víc rostlo bratrské veselí, tím korektněji vystupoval. Když *Jazzová historie světa* skončila, dívky si pokládaly hlavy na ramena mužů štěněcím, družným způsobem, dívky se dozadu hravě skládaly do mužských paží, dokonce

i do skupinek, s vědomím, že je někdo při pádu zachytí — jenže na Gatsbyho se nikdo dozadu neskládal, žádné francouzské mikádo se nedotklo Gatsbyho ramene a žádné zpívající kvarteto se nevytvořilo s Gatsbyho hlavou coby jedním z článků.

„Promiňte, prosím."

U nás najednou stál Gatsbyho sluha.

„Slečna Bakerová?" zeptal se. „Promiňte, ale pan Gatsby by s vámi rád mluvil o samotě."

„Se mnou?" vykřikla překvapeně.

„Ano, madam."

Pomalu vstala, s údivem na mě zdvihla obočí a vydala se za sluhou k domu. Všiml jsem si, že své večerní šaty — vlastně všechny své šaty — nosí jako sportovní úbor, v jejích pohybech byla jakási hravost, jako by se nejdřív naučila chodit po golfových trávnících za čistých, svěžích rán.

Byl jsem sám a bylo skoro dvě hodiny. Z dlouhé místnosti s mnoha okny, která vyčnívala nad terasu, se už nějakou dobu nesly zmatené, zneklidňující zvuky. Vyhnul jsem se Jordaninu studentovi, který ted byl zapředen do porodnického rozhovoru se dvěma sborovými zpěvačkami a který mě naléhavě zval k sobě, a vešel jsem dovnitř.

Velká místnost byla plná lidí. Jedna z dívek ve žlutém hrála na klavír a vedle ní stála vysoká, zrzavá mladá dáma z nějakého slavného sboru a zpívala. Vypila velké množství šampaňského a v průběhu své písně se neobratně rozhodla, že všechno je velmi, velmi smutné — nejenže zpívala, ale i plakala. Kdykoli byla v písni pauza, vyplnila ji trhanými, přerývanými vzlyky, a pak chvějivým sopránem navázala zase na text. Slzy jí stékaly po tvářích — ne volně, protože když se dostaly do styku s jejími silně nalíčenými řasami, nabraly inkoustovou barvu a stékaly dál v pomalých černých potůčcích. Někdo humorně navrhl, aby zazpívala noty namalované na obličeji, načež vyhodila ruce do vzduchu, klesla do křesla a propadla se do hlubokého vinného spánku.

„Pohádala se s mužem, který říká, že je její manžel," vysvětlila mi dívka u mého lokte.

Rozhlédl jsem se. Většina zbylých žen se teď hádala s muži, o nichž se říkalo, že jsou jejich manželé. I Jordanina společnost, to kvarteto z East Eggu, se rozpadala pod tíhou roztržky. Jeden z mužů mluvil s podivnou naléhavostí s mladou herečkou a jeho žena, poté co se nad situací pokusila se smát důstojným, lhostejným způsobem, nakonec zcela selhala a uchýlila se k bočním útokům — v nepravidelných intervalech se najednou objevila po jeho boku jako rozzlobený diamant a sykla mu do ucha: „Slíbils to!"

Neochota jít domů nebyla jen záležitostí vrtkavých mužů. V hale se právě zdržovali dva politováníhodně střízliví muži a jejich hluboce rozhořčené manželky. Manželky si mírně zvýšenými hlasy navzájem projevovaly soucit.

„Jakmile vidí, že se dobře bavím, chce jít domů."

„Nic sobečtějšího jsem v životě neslyšela."

„My odcházíme vždycky první."

„My taky."

„No, dnes jsme skoro poslední," řekl jeden z mužů stydlivě. „Orchestr odešel před půl hodinou."

Navzdory shodě manželek, že taková zlomyslnost je za hranicí uvěřitelného, spor skončil krátkou tahanicí a obě manželky byly, kopající, vyneseny do noci.

Zatímco jsem čekal v hale na svůj klobouk, otevřely se dveře knihovny a vyšli ven Jordan Bakerová a Gatsby. Říkal jí ještě poslední slovo, ale dychtivost v jeho chování se prudce ztuhla do formálnosti, jak k němu přistoupilo několik lidí, aby se rozloučili.

Jordanina společnost ji netrpělivě volala z verandy, ale ona se ještě chvilku zdržela, aby si se mnou potřásla rukou.

„Právě jsem slyšela tu nejúžasnější věc," zašeptala. „Jak dlouho jsme tam byli?"

„No, tak hodinu."

„Bylo to… prostě úžasné," zopakovala roztržitě. „Ale přísahala jsem, že to nikomu nepovím, a teď tě dráždím. Zavolej za mnou… V telefonním seznamu… Pod jménem paní Sigourneyové Howardové… Je to moje teta…" Jak mluvila, už odcházela — opálenou rukou mi hravě zamávala na pozdrav a vzápětí splynula se svou společností u dveří.

Trochu zahanbený, že jsem při své první návštěvě zůstal tak dlouho, připojil jsem se k posledním z Gatsbyho hostů, kteří se kolem něho shlukli. Chtěl jsem mu vysvětlit, že jsem ho hledal už časně večer, a omluvit se, že jsem ho v zahradě nepoznal.

„Nic si z toho nedělejte," naléhal na mě dychtivě. „Vůbec na to nemyslete, starý brachu." Ta důvěrná fráze přinášela stejně málo důvěrnosti jako jeho ruka, která mě konejšivě přejela po rameni. „A nezapomeňte, že se zítra ráno v devět letíme s tím hydroplánem podívat."

Potom za jeho ramenem sluha:

„Pane, Filadelfie si přeje mluvit s vámi na telefonu."

„Dobře, za chvíli. Řekněte jim, že hned přijdu… Dobrou noc."

„Dobrou noc."

„Dobrou noc." Usmál se — a najednou mi připadalo, že být mezi posledními odcházejícími má jakýsi příjemný smysl, jako by si to byl celou dobu přál. „Dobrou noc, starý brachu… Dobrou noc."

Ale jak jsem scházel po schodech, uviděl jsem, že večer ještě neskončil. Padesát stop od dveří osvětlovalo tucet reflektorů bizarní, bouřlivou scénu. Ve škarpě u silnice, pravou stranou nahoru, ale násilně připravené o jedno kolo, odpočívalo nové kupé, které sotva před dvěma minutami vyjelo z Gatsbyho příjezdové cesty. Příčinou odloučení kola byl ostrý výběžek zdi, a tomu kolu se teď dostávalo značné pozornosti od půl tuctu zvědavých šoférů. Jenže oni nechali svá auta blokovat silnici, a odtud byl už nějakou dobu slyšet drsný, nesouladný rachot od těch vzadu, který se přidával k už tak násilnému zmatku té scény.

Z vraku sesedl muž v dlouhém prachovém kabátě a stál teď uprostřed silnice, díval se střídavě z auta na pneumatiku a z pneumatiky na diváky, s příjemným, zmateným výrazem.

„Vidíte!“ vysvětlil. „Zajelo to do škarpy.“

Ten fakt mu připadal nekonečně udivující, a já jsem nejprve poznal tu neobvyklou kvalitu údivu, a pak toho muže — byl to onen pozdní host z Gatsbyho knihovny.

„Jak se to stalo?“

Pokrčil rameny.

„O mechanice naprosto nic nevím,“ řekl rozhodně.

„Ale jak se to stalo? Vrazil jste do zdi?“

„Neptejte se mě,“ řekl Soví oči, jako kdyby si s celou věcí umýval ruce. „O řízení vím jen velmi málo — skoro nic. Prostě se to stalo, a to je všechno, co vím.“

„Jestli jste špatný řidič, neměl byste zkoušet jezdit v noci.“

„Já jsem to ale ani nezkoušel,“ vysvětloval rozhořčeně, „já jsem to ani nezkoušel.“

Na přihlížející padlo ohromené ticho.

„Chcete spáchat sebevraždu?“

„Máte štěstí, že to bylo jen kolo! Špatný řidič, a ještě to ani nezkoušel!“

„Nerozumíte,“ vysvětloval zločinec. „Já jsem neřídil. V autě je ještě jiný muž.“

Šok, který následoval po tomhle prohlášení, našel výraz v protáhlém „Á-á-á!“, jak se dveře kupé pomalu otevíraly. Zástup — teď už to byl zástup — bezděčně ustoupil, a když se dveře rozevřely dokořán, nastala přízračná pauza. Pak, velmi postupně, kousek po kousku, vystoupil z vraku pobledlý, viklající se jedinec, který neurčitě tápal po zemi velkou nejistou taneční botou.

Oslepen oslňujícím svitem reflektorů a zmaten neustálým vrčením klaksonů, zjevení se chvíli potácelo, než vidělo muže v prachovém

kabátě.

„Co se stalo?“ zeptal se klidně. „Došel nám benzin?“

„Podívejte!“

Půl tuctu prstů ukazovalo na odseknuté kolo — chvíli na ně zíral a pak pohlédl vzhůru, jako by měl podezření, že spadlo z nebe.

„Odpadlo to,“ vysvětlil mu někdo.

Přikývl.

„Nejdřív jsem si nevšiml, že jsme zastavili.“

Pauza. Pak se dlouze nadechl, narovnal ramena a rozhodným hlasem poznamenal:

„Nemohl bys mi říct, kde je nejbližší benziňák?“

Nejméně tucet mužů, z nichž někteří na tom byli jen o maličko lépe než on, mu vysvětlilo, že kolo a auto už nejsou spojeny žádnou fyzickou vazbou.

„Vycouvejte,“ navrhl po chvíli. „Zařaďte zpátečku.“

„Vždyť nemá kolo!“

Zaváhal.

„Zkusit se to může,“ řekl.

Vřískot klaksonů dosáhl crescenda a já jsem se otočil a napříč trávníkem jsem zamířil domů. Jednou jsem se ohlédl. Nad Gatsbyho domem svítil plátkový měsíc a dělal tu noc stejně krásnou jako předtím, a přežíval smích a zvuky Gatsbyho stále zářící zahrady. Z oken a velkých dveří jako by teď vycházela náhlá prázdnota, která odívala do úplné osamělosti postavu hostitele, jenž stál na verandě, ruku vztyčenou v formálním gestu rozloučení.

Když si znovu čtu, co jsem dosud napsal, vidím, že jsem vyvolal dojem, jako by události tří večerů, dělených několika týdny, byly tím jediným, co mě pohlcovalo. Naopak, byly to jen náhodné události v nabitém létě a až do mnohem pozdější doby mě pohlcovaly nekonečně méně než moje osobní záležitosti.

Většinou jsem pracoval. Časně ráno vrhalo slunce můj stín na západ, když jsem spěchal bílými propastmi dolního New Yorku k firmě Probity Trust. Ostatní úředníky a mladé obchodníky s cennými papíry jsem znal křestními jmény a obědval jsem s nimi v tmavých, přeplněných restauracích u malých vepřových klobásek, bramborové kaše a kávy. Měl jsem dokonce i krátký poměr s dívkou, která bydlela v Jersey City a pracovala v účetním oddělení, ale její bratr mi začal házet nepříjemné pohledy, a tak když si vzala v červenci dovolenou, nechal jsem to tiše odvanout.

Večeře jsem si obvykle dával v Yale Clubu — z nějakého důvodu to byla nejpochmurnější událost mého dne — a potom jsem šel nahoru do knihovny a svědomitou hodinu jsem studoval investice a cenné papíry. V klubu se obvykle potloukalo pár výtržníků, ale do knihovny nikdy nechodili, takže to bylo dobré místo na práci. Potom, pokud byla noc mírná, jsem se procházel po Madison Avenue kolem starého hotelu Murray Hill a přes Třiatřicátou ulici na Pennsylvánské nádraží.

Začínal jsem si New York oblíbit — jeho dráždivý, dobrodružný noční ráz a to uspokojení, které dává neklidnému oku neustálé chvění mužů, žen a strojů. Rád jsem se procházel po Páté avenue, vybíral jsem si z davu romantické ženy a představoval si, že za pár minut vstoupím do jejich životů a nikdo o tom nebude vědět a nikdo nebude nic namítat. Někdy jsem je v duchu doprovázel k jejich bytům v rozích skrytých ulic, a ony se otočily a usmály se na mě, než zmizely dveřmi do teplého šera. V tom okouzlujícím metropolitním soumraku jsem někdy cítil hlodavou samotu a cítil jsem ji i v jiných — v nebohých mladých úředníčích, kteří se před výlohami zdržovali a čekali, až přijde čas na osamělou večeři v restauraci — mladí úředníci v soumraku, kteří promrhávají ty nejpronikavější chvíle noci a života.

Zase v osm hodin, když tmavé uličky Čtyřicátých ulic lemovaly pulzující taxíky v pěti řadách za sebou, mířící do divadelní čtvrti, jsem cítil, jak mi pokleslo srdce. V taxících se k sobě postavy nakláněly, za-

tímco čekaly, a hlasy zpívaly, a ozýval se smích z nezaslechnutých vtipů a zapálené cigarety uvnitř kreslily nesrozumitelné kruhy. S představou, že i já spěchám za veselím a sdílím jejich intimní vzrušení, jsem jim v duchu přál všechno dobré.

Na nějaký čas jsem Jordan Bakerovou ztratil z očí, a pak v polovině léta jsem ji znovu našel. Zprvu mi lichotilo chodit s ní na různá místa, protože byla golfovou šampionkou a každý znal její jméno. Pak to bylo něco víc. Nebyl jsem skutečně zamilovaný, ale cítil jsem jakousi něžnou zvědavost. Ta znuděná povýšená tvář, kterou obracela ke světu, něco skrývala — většina afektů něco nakonec skrývá, i když to zpočátku ne — a jednoho dne jsem zjistil, co to bylo. Když jsme spolu byli na jedné domácí párty v Warwicku, nechala venku na dešti vypůjčené auto se staženou střechou a pak o tom zalhala — a najednou se mi vybavila ta historka o ní, která mi tenkrát večer u Daisy unikla. Při jejím prvním velkém golfovém turnaji vznikl spor, který se málem dostal do novin — podezření, že si v semifinálovém kole přemístila míček ze špatné polohy. Záležitost rostla do rozměrů skandálu — pak odezněla. Caddie odvolal své prohlášení a jediný další svědek připustil, že se mohl mýlit. Ta příhoda a to jméno mi v hlavě zůstaly spolu.

Jordan Bakerová se instinktivně vyhýbala chytrým, prohnaným mužům, a teď jsem viděl, že to bylo proto, že se cítila bezpečněji na rovině, kde by každý pokládal jakoukoli odchylku od pravidel za nemyslitelnou. Byla nevyléčitelně nečestná. Nedokázala snášet, že by byla v nevýhodě, a s tou neochotou, předpokládám, začala uplatňovat výmluvy a kličky už jako velmi mladá, aby mohla světu obracet ten chladný, drzý úsměv a zároveň uspokojit požadavky svého tvrdého, hravého těla.

Mně to nevadilo. Nečestnost u ženy je něco, co nikomu nikdy hluboce nevyčítáte — maně mi to bylo líto, a pak jsem to zapomněl. Právě na té domácí párty jsme spolu měli zvláštní rozhovor o řízení auta.

Začalo to tím, že projela tak těsně kolem nějakých dělníků, že náš blatník odřel jednomu z nich knoflík u kabátu.

„Jsi mizerná řidička," protestoval jsem. „Buď si musíš dávat větší pozor, nebo bys vůbec neměla řídit."

„Dávám si pozor."

„Nedáváš."

„No, jiní lidé si pozor dávají," řekla lehce.

„Co to má s tím společného?"

„Vyhnou se mi," trvala na svém. „K nehodě jsou potřeba dva."

„A co kdyby ses setkala s někým zrovna tak lehkomyslným jako ty?"

„Doufám, že se mi to nikdy nestane," odpověděla. „Nesnáším lehkomyslné lidi. Proto mám ráda tebe."

Její šedé, od slunce přimhouřené oči zíraly přímo vpřed, ale záměrně posunula naše vztahy, a chvíli jsem si myslel, že ji miluju. Jenže já přemýšlím pomalu a jsem plný vnitřních pravidel, která mi fungují jako brzdy na touhách, a věděl jsem, že se nejdřív musím definitivně vymotat z toho zamotaného klubka doma. Jednou týdně jsem psal dopisy a podepisoval je: „S láskou, Nick," a všechno, nač jsem dokázal myslet, bylo, jak se té dívce, když hrála tenis, tvořil nad horním rtem nepatrný knír z potu. Přesto tam byla jakási mlhavá dohoda, kterou bylo třeba taktně ukončit, než budu volný.

Každý o sobě má podezření, že má aspoň jednu z kardinálních ctností, a tahle je moje: jsem jedním z mála poctivých lidí, které jsem kdy poznal.

IV.

V neděli ráno, zatímco ve vesnicích podél pobřeží vyzváněly kostelní zvony, se svět i se svými zbožnými paničkami vrátil do Gatsbyho domu a vesele se třpytil na jeho trávníku.

„Je to bootlegger," říkaly mladé dámy, procházející se někde mezi jeho koktejly a jeho květinami. „Jednou prý zabil chlapa, který na něj přišel, že je synovcem von Hindenburga a bratrancem samotného ďábla ze druhého kolena. Podej mi růži, drahoušku, a nalij mi poslední kapku do té křišťálové sklenky."

Jednou jsem si do prázdných políček jízdního řádu zapsal jména těch, kdo se toho léta scházeli u Gatsbyho. Je to teď starý jízdní řád, trhá se po záhybech a má v záhlaví „Platí od pátého července tisíc devět set dvaadvacet". Pořád ale rozluštím ta vybledlá jména a dají vám lepší obrázek o lidech, kteří přijímali Gatsbyho pohostinnost a prokazovali mu tu nenápadnou poctu, že o něm nevěděli vůbec nic, než jakékoli moje zobecňování.

Z East Eggu tedy přijížděli Chester Beckerovi a Leechovi, a muž jménem Bunsen, kterého jsem znal z Yale, a doktor Webster Civet, který se minulé léto utopil nahoře v Maine. A Hornbeamovi a Willie Voltairovi, a celý klan Blackbuckových, kteří se vždycky shlukli do kouta a jako kozy ohrnovali nos nad každým, kdo se k nim přiblížil. A Ismayovi a Chrystieovi (nebo spíš Hubert Auerbach a paní Chrystieová), a Edgar Beaver, kterému prý jedno zimní odpoledne bez jakéhokoli pořádného důvodu zbělely vlasy jako sníh.

Clarence Endive byl z East Eggu, jak si vzpomínám. Přišel jen jednou, v bílých pumpkách, a popral se v zahradě s otrapou jménem Etty. Z větší dálky na ostrově přijížděli Cheadleovi a O. R. P. Schraederovi, a Stonewall Jackson Abramsovi z Georgie, a Fishguardovi a Ripley Snellovi. Snell tam byl tři dny před tím, než ho zavřeli do káznice, tak opilý na štěrkové příjezdové cestě, že mu automobil paní Ulyssesové Swettové přejel pravou ruku. Přijeli i Dancieovi, a S. B. Whitebait, kterému bylo hodně přes šedesát, a Maurice A. Flink, a Hammerheadovi, a Beluga, dovozce tabáku, a Belugova děvčata.

Z West Eggu přijížděli Poleovi a Mulreadyovi a Cecil Roebuck a Cecil Schoen a státní senátor Gulick a Newton Orchid, který měl pod kontrolou Films Par Excellence, a Eckhaust a Clyde Cohen a Don S. Schwartz (syn) a Arthur McCarty, všichni tak či onak spojení s filmem. A Catlipovi a Bembergovi a G. Earl Muldoon, bratr toho Muldoona, který později uškrtil svou ženu. Přijížděl tam promotér Da Fontano, a Ed Legros a James B. („Chlastoun“) Ferret a De Jongovi a Ernest Lilly — ti přijížděli hrát, a když se Ferret potuloval po zahradě, znamenalo to, že je úplně vysátý a Associated Traction bude muset nazítří s příhodným ziskem zakolísat.

Jistý Klipspringer tam býval tak často, že se mu začalo říkat „stálý host“ — pochybuji, že měl jiný domov. Z divadelního světa tam byli Gus Waize a Horace O'Donavan a Lester Myer a George Duckweed a Francis Bull. Z New Yorku pak Chromeovi a Backhyssonovi a Dennickerovi a Russel Betty a Corriganovi a Kelleherovi a Dewarovi a Scullyovi a S. W. Belcher a Smirkovi a mladí Quinnovi, teď už rozvedení, a Henry L. Palmetto, který se zabil tím, že na Times Square skočil pod vlak metra.

Benny McClenahan přijížděl vždycky se čtyřmi dívkami. Nebyly to nikdy úplně tytéž osoby, ale byly si natolik k nerozeznání podobné, že se nevyhnutelně zdálo, jako by tam už jednou byly. Jejich jména jsem zapomněl — Jaqueline, myslím, nebo Consuela, nebo Gloria nebo Judy

nebo June, a jejich příjmení byla buď melodická jména květin a měsíců, nebo přísnější jména velkých amerických kapitalistů, s nimiž by se, kdybyste na ně dolehli, přiznaly k pokrevní spřízněnosti ze strany bratranců.

K tomu všemu si vzpomínám, že tam aspoň jednou přišla Faustina O'Brienová a slečny Baedekerovy a mladý Brewer, kterému na frontě ustřelili nos, a pan Albrucksburger a slečna Haagová, jeho snoubenka, a Ardita Fitz-Petersová a pan P. Jewett, bývalý předseda Americké legie, a slečna Claudia Hipová s mužem, o kterém se povídalo, že je její šofér, a jakýsi princ odkudsi, kterému jsme říkali Vévoda a jehož jméno, pokud jsem je kdy znal, jsem zapomněl.

Všichni tihle lidé toho léta přijížděli ke Gatsbymu.

V devět hodin ráno, koncem července, se Gatsbyho nádherný vůz zakolébal po mé kamenité příjezdové cestě až ke dveřím a vychrlil ze svého trojtónového klaksonu melodickou fanfáru.

Byla to jeho první návštěva, i když já jsem na dvou jeho večírcích byl, projel jsem se v jeho hydroplánu a na jeho naléhavé pozvání jsem si často chodil k vodě na jeho pláž.

„Dobré ráno, starý brachu. Dnes se mnou obědváte a napadlo mě, že bychom tam mohli zajet spolu."

Balancoval na stupátku svého vozu s onou vynalézavostí pohybu, která je tak zvláštně americká — a která, předpokládám, pochází z toho, že se v mládí nenosí břemena, a ještě víc z beztvarého půvabu našich živých, nahodilých sportů. Tahle vlastnost mu neustále prosvítala puntičkářským vystupováním v podobě neklidu. Nikdy nedokázal docela stát; vždycky mu někde podupávala noha nebo se netrpělivě otvírala a zavírala ruka.

Viděl, jak jeho vůz obdivně pozoruji.

„Je pěkný, že ano, starý brachu?" Seskočil, abych si ho mohl líp prohlédnout. „Vy jste ho ještě neviděl?"

Viděl jsem ho. Všichni ho viděli. Byl v syté smetanové barvě, zářivý poniklováním, tu a tam v té své zrůdné délce vyboulený triumfálními krabicemi na klobouky a krabicemi na večeře a bednami s nářadím, a terasovitě členěný bludištěm skel, v nichž se zrcadlilo tucet sluncí. Usadili jsme se za několika vrstvami skla do jakéhosi skleníku ze zelené kůže a vyrazili jsme do města.

V posledním měsíci jsem s ním mluvil snad šestkrát a ke svému zklamání jsem zjistil, že toho moc říct neumí. Takže můj první dojem, že je to člověk jakéhosi neurčitého významu, pozvolna zbledl a Gatsby se stal prostě jen majitelem propracované výletní hospody vedle mého domu.

A pak následovala ta znepokojivá jízda. Ještě jsme ani nedojeli do westeggské vsi, a Gatsby už začal nedokončovat své elegantní věty a nerozhodně se poplácávat po koleni svého karamelově zbarveného obleku.

„Podívejte, starý brachu," vyhrkl překvapivě, „jak mě vlastně vidíte?"

Trochu přemožený jsem začal s těmi obecnými vytáčkami, které si taková otázka zaslouží.

„No, povím vám něco o svém životě," přerušil mě. „Nerad bych, abyste si o mně udělal špatnou představu ze všech těch historek, co se povídají."

Takže o těch bizarních nařčeních, která kořenila konverzaci v jeho sálech, věděl.

„Povím vám svatou pravdu." Jeho pravá ruka náhle přikázala božímu trestu, aby stál v pohotovosti. „Jsem syn jedné zámožné rodiny ze Středozápadu — teď už všichni mrtví. Vyrostl jsem v Americe, ale vzdělání se mi dostalo v Oxfordu, protože všichni moji předci se tam vzdělávali po mnoho let. Je to rodinná tradice."

Podíval se na mě úkosem — a já pochopil, proč Jordan Bakerová věřila, že lže. Spěchal se slovy „vzdělán v Oxfordu", nebo je polkl, nebo

se jimi zalkl, jako by ho už dřív trápila. A s touhle pochybností se mi celé jeho prohlášení rozpadlo na kousky, a já si říkal, jestli v něm přece jen není něco trochu zlověstného.

„Ze které části Středozápadu?“ zeptal jsem se jakoby mimochodem.

„Ze San Franciska.“

„Aha.“

„Celá rodina mi zemřela a připadl mi slušný balík peněz.“

Mluvil slavnostně, jako by ho vzpomínka na to náhlé vyhlazení celého rodu stále pronásledovala. Chvíli jsem měl podezření, že si ze mě dělá legraci, ale pohled na něj mě přesvědčil o opaku.

„Pak jsem žil jako mladý rádža ve všech evropských metropolích — v Paříži, v Benátkách, v Římě — sbíral jsem drahokamy, hlavně rubíny, lovil jsem velkou zvěř, trochu maloval, všechno jen sám pro sebe, a snažil jsem se zapomenout na něco velmi smutného, co se mi stalo dávno předtím.“

S úsilím jsem potlačil nevěřícný smích. Ty věty byly tak ohmatané, že nevyvolávaly žádný obraz kromě turbanem ověnčené „figurky“, které se při honbě za tygrem v Bois de Boulogne sypou z každého póru piliny.

„Pak přišla válka, starý brachu. Byla to velká úleva, snažil jsem se ze všech sil zemřít, ale zdálo se, jako by nade mnou držel ochrannou ruku nějaký zázrak. Hned na začátku jsem přijal důstojnickou hodnost nadporučíka. V Argonském lese jsem vysunul zbytky svého kulometného praporu tak daleko dopředu, že na obou stranách zůstala půlmílová mezera, kam pěchota nedokázala postoupit. Zůstali jsme tam dva dny a dvě noci, sto třicet mužů se šestnácti Lewisovými kulomety, a když pěchota konečně dorazila, našla mezi hromadami mrtvých označení tří německých divizí. Byl jsem povýšen na majora a každá spojenecká vláda mi dala vyznamenání — i Černá Hora, maličká Černá Hora dole u Jadranského moře!“

Maličká Černá Hora! Pozvedl ta slova a pokýval nad nimi — s úsměvem. Ten úsměv obsahoval chápavý vztah k trnité černohorské historii a soucit s odvážnými boji černohorského lidu. Plně oceňoval řetězec národních poměrů, které vyvolaly tuto poctu z vřelého malého černohorského srdce. Má nedůvěra se v tu chvíli utopila v zalíbení; bylo to, jako když člověk zběžně prolétne tucet časopisů.

Sáhl do kapsy a do mé dlaně mu spadl kousek kovu zavěšený na stuze.

„Tohle je ten z Černé Hory."

K mému úžasu to vypadalo opravdově. „Orderi di Danilo", hlásal kolem dokola nápis, „Montenegro, Nicolas Rex."

„Otočte to."

„Major Jay Gatsby," četl jsem, „za mimořádnou statečnost."

„A tady je další věc, kterou nosím stále u sebe. Suvenýr z oxfordských dob. Vzniklo to na Trinity Quad — ten muž po mé levici je dnes hrabě z Doncasteru."

Byla to fotografie půl tuctu mladých mužů v blejzrech, kteří se poflakovali v průjezdu, za nímž byla vidět celá řada štíhlých věží. A tam byl Gatsby, vypadal o něco mladší, ne o moc — s kriketovou pálkou v ruce.

Takže to všechno byla pravda. Viděl jsem před sebou tygří kůže planoucí v jeho paláci na Canal Grande; viděl jsem ho, jak otvírá truhlu plnou rubínů, aby si jejich karmínově rozžatými hlubinami ulevil od hryzení ve zlomeném srdci.

„Dnes vám chci přednést velkou prosbu," řekl, když s uspokojením zasouval své suvenýry zpátky do kapsy, „a tak mi připadalo, že byste o mně měl něco vědět. Nechtěl jsem, abyste si myslel, že jsem jen nějaký nikdo. Víte, obvykle se ocitám mezi cizími lidmi, protože se potuluji sem a tam a snažím se zapomenout na ty smutné věci, které mě potkaly." Zaváhal. „Dozvíte se o tom dnes odpoledne."

„U oběda?"

„Ne, dnes odpoledne. Náhodou jsem se dověděl, že vedete slečnu Bakerovou na čaj.“

„Chcete říct, že jste do slečny Bakerové zamilovaný?“

„Ne, starý brachu, nejsem. Ale slečna Bakerová laskavě svolila, že si o té věci s vámi promluví.“

Neměl jsem nejmenší představu, co „ta věc“ je, ale víc než co jiného mě to podrážděno. Nepozval jsem Jordan na čaj proto, abychom se bavili o panu Jayi Gatsbym. Byl jsem si jistý, že ta prosba bude něco úplně fantastického, a chvíli mě mrzelo, že jsem kdy vkročil na jeho přelidněný trávník.

Víc neřekl. Čím blíž byl New York, tím víc korektnosti nasazoval. Projeli jsme kolem Port Rooseveltu, kde jsme zahlédli zámořské lodě s červenými pásy, a prohnali jsme se kolem dláždění zapadlého slumu s potemnělými, přesto plně obsazenými hospodami vybledlé zlatavosti nultých let. Pak se nám po obou stranách rozevřelo Údolí popela a mihotem jsem postřehl, jak paní Wilsonová s udýchanou vitalitou máchá u pumpy před servisem, zrovna když kolem projíždíme.

S blatníky roztaženými jako křídla jsme rozsévali světlo přes půl Astorie — jen přes půlku, protože mezi sloupy nadzemky zahoukal důvěrně známý „ťuk-ťuk-ťuk!“ motocyklu a vedle nás přijel rozlícený policista.

„Nic se neděje, starý brachu,“ zavolal Gatsby. Zpomalili jsme. Vytáhl z peněženky bílou kartu a mávl mu s ní před očima.

„Máte pravdu,“ přisvědčil policista a dotkl se čepice. „Příště vás poznám, pane Gatsby. Omluvte to!“

„Co to bylo?“ zeptal jsem se. „Ta fotka z Oxfordu?“

„Jednou jsem komisaři prokázal laskavost a od té doby mi každý rok posílá vánoční přání.“

Projížděli jsme obrovským mostem, slunečním světlem probleskujícím mezi nosníky, které vrhalo neustálý mihot na pohybující se auta, s městem, které se za řekou tyčilo v bílých hromadách a kostkách cu-

kru vystavěných pouhým přáním z peněz bez pachu. Město spatřené z Queensboroského mostu je vždycky městem spatřeným poprvé, v jeho prvním divokém příslibu veškerého tajemství a veškeré krásy, kterou skýtá svět.

Předjel nás mrtvý v pohřebním voze obsypaném květinami, za ním dva kočáry se zataženými záclonkami a za těmi veselejší kočáry s přáteli. Přátelé se na nás dívali tragickýma očima a s krátkými horními rty jihovýchodní Evropy a já měl radost, že do jejich zasmušilého svátku bude patřit i pohled na Gatsbyho skvostný vůz. Když jsme přejížděli Blackwellův ostrov, předjela nás limuzína, kterou řídil bílý šofér a v níž seděli tři módně oblečení černoši, dva mládenci a jedna dívka. Nahlas jsem se rozesmál, když se na nás v povýšeném soupeření otočily žloutky jejich očních bulev.

„Teď se může stát cokoliv, když jsme sjeli z toho mostu," pomyslel jsem si; „úplně cokoliv…"

I Gatsby se může přihodit, aniž by to zvlášť překvapilo.

Hřmící poledne. V dobře větraném suterénu na Dvaačtyřicáté ulici jsem se setkal s Gatsbym k obědu. Mžouraje do jasu venku, zahlédly mé oči v předpokoji nezřetelně jeho postavu, jak se s někým baví.

„Pane Carraway, tohle je můj přítel pan Wolfsheim."

Malý Žid s plochým nosem zvedl svou velikou hlavu a změřil si mě dvěma pěknými trsy chlupů, které bujely v obou nozdrách. Po chvíli jsem v pološeru zahlédl jeho drobounké oči.

„— tak jsem se na něho podíval," řekl pan Wolfsheim, zatímco mi důrazně třásl rukou, „a co myslíte, že jsem udělal?"

„Co?" zeptal jsem se zdvořile.

Ovšem evidentně se neobracel ke mně, protože mi pustil ruku a svým výmluvným nosem zasypal Gatsbyho.

„Dal jsem ty peníze Katspaughovi a řekl jsem: ‚Dobrá, Katspaughu, nezaplaťte mu ani cent, dokud nezavře hubu.' Zavřel ji na místě."

Gatsby nás oba vzal pod paží a vedl nás dovnitř do restaurace, načež pan Wolfsheim spolkl novou větu, kterou začal, a zabředl do náměsíčně zasněného rozjímání.

„Highbally?“ zeptal se vrchní.

„Je to tu pěkná restaurace,“ řekl pan Wolfsheim a prohlížel si presbyteriánské nymfy na stropě. „Ale lepší se mi líbí ta přes ulici!“

„Ano, highbally,“ přitakal Gatsby a pak panu Wolfsheimovi: „Tam je příliš horko.“

„Horko a malé — ano,“ řekl pan Wolfsheim, „ale plné vzpomínek.“

„Co je to za podnik?“ zeptal jsem se.

„Starý Metropole.“

„Starý Metropole,“ zadumal se pan Wolfsheim chmurně. „Plný tváří dávno mrtvých. Plný přátel, kteří jsou pryč navždy. Pokud budu žít, nezapomenu na tu noc, kdy tam zastřelili Rosyho Rosenthala. Bylo nás u stolu šest a Rosy celý večer hodně jedl a pil. Když se už blížilo ráno, přistoupil k němu číšník s divným výrazem a říká, že s ním chce někdo venku mluvit. ‚Dobrá,‘ povídá Rosy a začne vstávat, a já ho stáhl zpátky na židli.

„‚Ať ti parchanti přijdou sem, jestli tě chtějí, Rosy, ale ty mi, pro boha živého, nevycházej z téhle místnosti.‘

„Byly tehdy čtyři ráno, a kdybychom byli zvedli rolety, viděli bychom denní světlo.“

„A šel?“ zeptal jsem se nevinně.

„Jasně že šel.“ Nos pana Wolfsheima se na mě rozhořčeně zablýskl. „Otočil se ve dveřích a říká: ‚Ať mi ten číšník neodnese kafe!‘ Pak vyšel na chodník, oni mu třikrát vpálili kulku do plného břicha a odjeli.“

„Čtyři z nich pak posadili na elektrické křeslo,“ řekl jsem, jak jsem si vybavil.

„Pět, s Beckerem.“ Jeho nozdry se zájmem obrátily ke mně. „Chápu to tak, že hledáte pracovní gonekci.“

Spojení těchto dvou poznámek bylo zarážející. Gatsby odpověděl za mě:

„Ne, ne," zvolal, „tenhle to není."

„Ne?" Pan Wolfsheim vypadal zklamaně.

„Tohle je jen přítel. Říkal jsem vám, že o té věci si promluvíme někdy jindy."

„Pardon, prosím," řekl pan Wolfsheim, „spletl jsem si člověka."

Přinesli šťavnatou sekanou s bramborami a pan Wolfsheim, zapomínaje na sentimentálnější atmosféru starého Metropole, pustil se do jídla s divokou vybraností. Oči mu zatím pomalu bloudily po celé místnosti — oblouk dokončil tím, že se otočil a prozkoumal lidi přímo za sebou. Myslím, že nebýt mé přítomnosti, byl by krátce zalétl pohledem i pod náš vlastní stůl.

„Poslyšte, starý brachu," řekl Gatsby, nakláněje se ke mně, „obávám se, že jsem vás dnes ráno ve voze trochu rozzlobil."

Zase ten úsměv, ale tentokrát jsem mu odolal.

„Nemám rád záhady," odpověděl jsem, „a nerozumím tomu, proč mi otevřeně a bez okolků neřeknete, co chcete. Proč to musí jít přes slečnu Bakerovou?"

„Ale, není v tom nic podloudného," ujišťoval mě. „Slečna Bakerová je velká sportovkyně, víte, a nikdy by nic neudělala, co by nebylo v pořádku."

Náhle se podíval na hodinky, vyskočil a vyběhl z místnosti, nechávaje mě u stolu s panem Wolfsheimem.

„Musí si zatelefonovat," řekl pan Wolfsheim a sledoval ho očima. „Prima chlap, nemám pravdu? Krasavec a dokonalý gentleman."

„Ano."

„Je to ogsfordský muž."

„Ano?"

„Chodil do Ogsford College v Anglii. Znáte Ogsford College?"

„Slyšel jsem o ní."

„Je to jedna z nejslavnějších kolejí na světě.“

„Znáte Gatsbyho dlouho?“ zeptal jsem se.

„Několik let,“ odpověděl spokojeně. „Měl jsem to potěšení seznámit se s ním krátce po válce. Ale po hodině rozhovoru jsem věděl, že jsem objevil muže ušlechtilého původu. Řekl jsem si: ‚Tohohle druhu člověka by sis chtěl vzít domů a představit matce a sestře.‘“ Odmlčel se. „Vidím, že si prohlížíte moje knoflíčky na manžetách.“

Neprohlížel jsem si je, ale teď jsem na ně pohlédl. Byly složené z podivně povědomých kousků slonoviny.

„Nejlepší exempláře lidských stoliček,“ sdělil mi.

„No tedy!“ Prohlédl jsem si je. „To je velmi zajímavý nápad.“

„Jo.“ Vysunul si rukávy pod sakem. „Jo, Gatsby je na ženy velmi opatrný. Nikdy by se ani nepodíval na manželku přítele.“

Když se předmět této bezděčné důvěry vrátil ke stolu a usedl, pan Wolfsheim jediným hltem vypil kávu a zvedl se.

„Oběd jsem si užil,“ řekl, „a teď od vás, dvou mladých mužů, uteču, než mě tu začne být příliš.“

„Nespěchejte, Meyere,“ řekl Gatsby bez nadšení. Pan Wolfsheim zvedl ruku k jakémusi požehnání.

„Jste velmi zdvořilí, ale já patřím k jiné generaci,“ oznámil slavnostně. „Posaďte se tu a probírejte své sporty, své mladé dámy a své —“ Dalším mávnutím ruky dodal jakési neurčité podstatné jméno. „Pokud jde o mě, mně je padesát a nebudu se vám déle vnucovat.“

Když si potřásal rukou a odvracel se, jeho tragický nos se chvěl. Lámal jsem si hlavu, jestli jsem řekl něco, co ho mohlo urazit.

„Někdy je velmi sentimentální,“ vysvětlil Gatsby. „Dnes má jeden ze svých sentimentálních dnů. V New Yorku je to taková figurka — stálý obyvatel Broadwaye.“

„Co vlastně dělá, je to herec?“

„Ne.“

„Zubař?“

„Meyer Wolfsheim? Ne, je to hazardní hráč.“ Gatsby zaváhal, pak chladně dodal: „Je to člověk, který v roce devatenáct set devatenáct zařídil Světovou sérii.“

„Zařídil Světovou sérii?“ opakoval jsem.

Ta představa mě ohromila. Vzpomněl jsem si samozřejmě, že Světová série v roce devatenáct set devatenáct byla zinscenovaná, ale kdybych o tom byl vůbec přemýšlel, pokládal bych to jen za věc, která se prostě stala, konec jakéhosi nevyhnutelného řetězce. Vůbec mě nenapadlo, že by se jediný člověk mohl rozhodnout, že si zahraje s vírou padesáti milionů lidí — se soustředěností lupiče, který odpaluje trezor.

„Jak se mu něco takového podařilo?“ zeptal jsem se po chvíli.

„Prostě viděl příležitost.“

„Proč není ve vězení?“

„Nedostanou ho, starý brachu. Je to chytrý člověk.“

Trval jsem na tom, že útratu zaplatím já. Když mi číšník přinesl drobné, zahlédl jsem v přeplněné místnosti Toma Buchanana.

„Pojďte se mnou na okamžik,“ řekl jsem; „musím někoho pozdravit.“

Když nás Tom spatřil, vyskočil a půl tuctem kroků vyrazil směrem k nám.

„Kde jsi byl?“ dožadoval se dychtivě. „Daisy zuří, že ses neozval.“

„Tohle je pan Gatsby, pane Buchanane.“

Krátce si potřásli rukou a Gatsbymu se po tváři rozlily napjaté, nezvyklé rozpaky.

„Jak se vlastně máš?“ dožadoval se Tom. „Jak to, že ses sem vypravil najíst se?“

„Obědval jsem s panem Gatsbym.“

Obrátil jsem se k panu Gatsbymu, ale nebyl tam.

Jednoho říjnového dne roku devatenáct set sedmnáct —

(řekla toho odpoledne Jordan Bakerová, sedíc velmi zpříma na rovné židli v čajové zahradě hotelu Plaza)

— jsem se procházela odněkud někam, napůl po chodnících a napůl po trávnících. Na trávnících jsem byla šťastnější, protože jsem měla boty z Anglie s pryžovými cvočky na podrážkách, které se zakusovaly do měkké země. Měla jsem na sobě také novou kostkovanou sukni, která trošku povlávala ve větru, a kdykoli se to stalo, červenomodrobílé prapory před všemi domy se napjaly jako struny a vyslovily nesouhlasné „ťuťu, ťuťu".

Největší z těch praporů i největší z trávníků patřily domu Daisy Fayové. Bylo jí teprve osmnáct, o dva roky víc než mně, a byla zdaleka nejoblíbenější ze všech mladých dívek v Louisville. Oblékala se do bílé a měla malý bílý roadster, a od rána do večera zvonil v jejím domě telefon a rozrušení mladí důstojníci z Camp Tayloru si vyprošovali tu výsadu, že si ji toho večera budou moci dokonale přivlastnit sami pro sebe. „Aspoň na hodinu, prosím vás!"

Když jsem toho rána šla kolem jejího domu, stál její bílý roadster u obrubníku a seděla v něm s nějakým poručíkem, kterého jsem ještě neviděla. Byli do sebe tak zabraní, že si mě všimla, až když jsem byla asi na pět stop od vozu.

„Ahoj, Jordan," zavolala nečekaně. „Pojď sem, prosím tě."

Zalichotilo mi, že se mnou chce mluvit, protože ze všech starších dívek jsem obdivovala právě ji ze všech nejvíc. Zeptala se mě, jestli jdu do Červeného kříže dělat obvazy. Šla jsem. Dobrá tedy, chtěla bych jim vyřídit, že ten den nemůže přijít? Ten důstojník se díval na Daisy, zatímco ona mluvila, tím způsobem, jakým se každá mladá dívka někdy chce nechat vidět, a protože mi to připadalo romantické, pamatuji si tu příhodu dodnes. Jmenoval se Jay Gatsby a já jsem ho pak déle než čtyři roky nespatřila — ani když jsem ho pak potkala na Long Islandu, nedošlo mi, že je to tentýž člověk.

To bylo v sedmnáctém. Příští rok jsem už sama měla pár ctitelů a začala jsem hrát na turnajích, takže jsem Daisy nevídala moc často. Chodila s o něco staršími lidmi — pokud vůbec s někým chodila. Kolovaly o ní divoké pověsti — jak ji matka zastihla, jak si jedné zimní noci balí tašku, aby odjela do New Yorku rozloučit se s vojákem, který odjížděl za moře. Daisy se v tom úspěšně zabránilo, ale několik týdnů s rodinou nemluvila. Pak už si s vojáky nezahrávala, chodila jen s pár plochonohými a krátkozrakými mladíky z města, které vůbec nebrali do armády.

Příští podzim byla zase veselá, veselá jako jindy. Po příměří měla ples, kterým se uváděla do společnosti, a v únoru byla patrně zasnoubená s jedním mužem z New Orleansu. V červnu si vzala Toma Buchanana z Chicaga, s větší pompou a slávou, než jakou Louisville kdy předtím pamatovalo. Tom tam dorazil se stovkou lidí ve čtyřech soukromých vagonech a najal si celé jedno patro hotelu Muhlbach, a den před svatbou dal Daisy perlový náhrdelník v ceně tří set padesáti tisíc dolarů.

Byla jsem družička. Vešla jsem k ní do pokoje půl hodiny před svatební hostinou a našla jsem ji ležet na posteli, krásnou jako červnová noc v květovaných šatech — a opilou jako opice. V jedné ruce držela láhev Sauterne a v druhé dopis.

„Gratuluj mi," zamumlala. „V životě jsem nepila, ale ach, jak si to užívám."

„Co se děje, Daisy?"

Měla jsem strach, to vám povím; takovou dívku jsem nikdy předtím neviděla.

„Tady, miláčkové." Zašátrala v odpadkovém koši, který měla s sebou na posteli, a vytáhla ten perlový náhrdelník. „Vezmi je dolů a vrať je tomu, komu patří. Řekni jim všem, že Daisy si to rozmyslela. Řekni: ‚Daisy si to rozmyslela!'"

Rozplakala se — plakala a plakala. Vyběhla jsem a sehnala pokojskou její matky, zamkly jsme dveře a dostaly ji do studené vany. Nechtěla pustit ten dopis. Vzala si ho s sebou do vany a smačkala si ho do mokré kuličky, a dovolila mi položit ho na mýdelník, teprve když viděla, že se rozpadá jako sníh.

Ale víc neřekla ani slovo. Daly jsme jí čichnout k čpavku, přiložily jí na čelo led a znovu ji nasoukaly do svatebních šatů, a půl hodiny nato, když jsme vyšly z pokoje, měla perly kolem krku a bylo po příhodě. Druhý den v pět odpoledne se bez jediného zachvění provdala za Toma Buchanana a vyrazila na tříměsíční cestu do Jižních moří.

Viděla jsem je v Santa Barbaře, když se vrátili, a říkala jsem si, že jsem nikdy neviděla dívku tak bláznivě zamilovanou do svého manžela. Když opustil na minutu místnost, rozhlížela se neklidně a říkala: „Kde je Tom?“ a tvářila se naprosto nepřítomně, dokud ho neviděla přicházet dveřmi. Celé hodiny sedávala v písku s jeho hlavou v klíně, přejížděla mu prsty po očích a dívala se na něj s nedozírným zalíbením. Bylo dojemné dívat se, jak jsou spolu — nutilo vás to k ztlumenému, uhranutému smíchu. To bylo v srpnu. Týden po tom, co jsem Santa Barbaru opustila, Tom jednou v noci na silnici z Ventury najel do povozu a utrhl si přední kolo. Dívka, která s ním byla, se také dostala do novin, protože měla zlomenou ruku — byla to jedna z pokojských v hotelu Santa Barbara.

Příští duben měla Daisy holčičku a odjeli na rok do Francie. Jednou na jaře jsem je zahlédla v Cannes a později v Deauville, a pak se vrátili do Chicaga a usadili se. V Chicagu byla Daisy oblíbená, jak víš. Pohybovali se v rychlé společnosti, všichni mladí a bohatí a divocí, ale ona z toho vyšla s naprosto bezúhonnou pověstí. Snad proto, že nepije. Je velká výhoda nepít mezi těžce pijícími lidmi. Dokážete si pohlídat jazyk, a navíc dokážete načasovat jakoukoli malou vlastní nepravost tak, že všichni ostatní jsou tak slepí, že nic nevidí a je jim to jedno. Možná

se Daisy do žádných milostných záležitostí vůbec nikdy nepouštěla — a přesto je v tom jejím hlase něco…

Takže asi před šesti týdny poprvé za celá léta slyšela jméno Gatsby. To když jsem se tě ptala — vzpomínáš? — jestli znáš nějakého Gatsbyho z West Eggu. Když jsi odjel domů, přišla ke mně do pokoje, vzbudila mě a říká: „Jakého Gatsbyho?“ a když jsem ho popsala — byla jsem napůl ospalá — řekla tím nejpodivnějším hlasem, že to musí být ten člověk, kterého kdysi znala. Teprve tehdy jsem si toho Gatsbyho spojila s důstojníkem v jejím bílém voze.

Když Jordan Bakerová dovyprávěla, byli jsme už půl hodiny mimo Plazu a projížděli jsme viktorií Central Parkem. Slunce zapadlo za vysoké činžovní domy filmových hvězd v západní části padesátých ulic a čisté hlasy dětí, které už se jako cvrčci shlukly na trávě, se nesly horkým soumrakem:

„Jsem šejk z Arábie. Tvá láska patří mně. V noci, až budeš spát, do stanu se k tobě vkradu —“

„To byla zvláštní náhoda,“ řekl jsem.

„Ale vůbec to nebyla náhoda.“

„Jak to?“

„Gatsby ten dům koupil, aby měl Daisy přesně naproti přes zátoku.“

Takže oné červnové noci neupínal naděje jen ke hvězdám. V očích mi oživl, náhle vyňat z lůna své bezcílné nádhery.

„Chce vědět,“ pokračovala Jordan, „jestli bys někdy odpoledne pozval k sobě Daisy a pak nechal přijít jeho.“

Skromnost toho požadavku mě dojala. Čekal pět let a koupil si palác, v němž rozdával záři hvězd příležitostným můrám — jen aby mohl jednou odpoledne „zaskočit“ do cizí zahrady.

„Měl jsem tohle všechno vědět, než mě požádá o takovou drobnost?“

„Má strach, čekal už tak dlouho. Myslel, že by ses mohl urazit. Víš, pod tím vším je docela drsný chlap.“

Něco mě znepokojovalo.

„Proč nepožádal tebe, abys to setkání zařídila?“

„Chce, aby viděla jeho dům,“ vysvětlila. „A tvůj dům je přímo vedle.“

„Aha.“

„Myslím, že napůl čekal, že se mu někdy večer sama zatoulá na nějaký jeho večírek,“ pokračovala Jordan, „ale nikdy nepřišla. Pak se začal lidí nenápadně vyptávat, jestli ji neznají, a já byla první, koho našel. Byl to ten večer, kdy pro mě poslal na svém plese, a slyšel bys, s jakými okolky k tomu dospíval. Samozřejmě jsem okamžitě navrhla oběd v New Yorku — a já jsem si myslela, že se zblázní:

„‚Nechci nic dělat výstředně!‘ opakoval. ‚Chci ji vidět hned vedle.‘

„Když jsem řekla, že jsi obzvláštní Tomův přítel, začal od celého plánu couvat. O Tomovi toho moc neví, i když říká, že už léta čte jedny chicagské noviny jen pro tu šanci, že by zahlédl Daisyino jméno.“

Teď už byla tma, a jak jsme podjížděli pod malým můstkem, položil jsem ruku kolem Jordaniných zlatých ramen, přitáhl si ji k sobě a pozval ji na večeři. Najednou jsem už nemyslel na Daisy a Gatsbyho, ale na tuhle čistou, pevnou, omezenou bytost, která obchodovala s univerzální skepsí a která se teď bezstarostně zaklonila přesně do okruhu mé paže. V uších mi začala s jakýmsi omamným vzrušením tepat jedna věta: „Jsou jen pronásledovaní a pronásledující, zaneprázdnění a znavení.“

„A Daisy by měla mít v životě něco,“ zamumlala Jordan ke mně.

„Chce se s Gatsbym vidět?“

„Neměla by o tom vědět. Gatsby nechce, aby to věděla. Jen ji máš pozvat na čaj.“

Minuli jsme hradbu temných stromů a pak se do parku shora rozlila fasáda Padesáté deváté ulice, blok jemného, bledého světla. Na rozdíl od Gatsbyho a Toma Buchanana jsem neměl žádnou dívku, jejíž netělesná tvář by plula podél tmavých říms a oslepivých reklam, a tak

jsem si přitáhl tu dívku vedle sebe pevněji k sobě. Její pobledlá, pohrdavá ústa se usmála, a tak jsem si ji přitáhl ještě blíž, tentokrát ke své tváři.

V.

Když jsem se té noci vrátil do West Eggu, chvíli jsem měl strach, že mi hoří dům. Byly dvě hodiny ráno a celý ten roh poloostrova zářil světlem, které neskutečně dopadalo na křoviny a na dráty u silnice vrhalo tenké, protáhlé záblesky. Když jsem zahnul za roh, uviděl jsem, že je to Gatsbyho dům, rozsvícený od věžičky po sklep.

Zprvu jsem si myslel, že je to další večírek, divoká hostina, která se zvrhla v „schovávanou“ nebo v „sardinky v krabici“, k nimž je otevřený celý dům. Ale nebylo slyšet ani hlásku. Jen vítr ve stromech, který kolébal dráty a občas zhasínal a znovu rozsvěcoval světla, jako by na mě dům mrkal v temnotě. Když moje taxi odjelo s mručením pryč, viděl jsem Gatsbyho, jak jde přes svůj trávník ke mně.

„Tvůj dům vypadá jako Světová výstava,“ řekl jsem.

„Vážně?“ Otočil k němu nepřítomně oči. „Nakoukl jsem do pár pokojů. Zajedeme na Coney Island, starý brachu. Mým vozem.“

„Je už moc pozdě.“

„Dobrá, co kdybychom skočili do bazénu? Celé léto jsem ho ještě nepoužil.“

„Musím do postele.“

„Dobře.“

Čekal a díval se na mě s potlačovanou dychtivostí.

„Mluvil jsem se slečnou Bakerovou,“ řekl jsem po chvíli. „Zítra zavolám Daisy a pozvu ji sem na čaj.“

„Ale, to je v pořádku,“ řekl bezstarostně. „Nerad bych tě tím obtěžoval.“

„Který den by ti vyhovoval?“

„Který den by vyhovoval tobě?“ opravil mě rychle. „Nechci tě tím obtěžovat, víš.“

„Co třeba pozítří?“

Chvíli uvažoval. Pak s jistou nechutí: „Chtěl bych nejdřív nechat posekat trávu,“ řekl.

Oba jsme pohlédli dolů na trávu — byla tam ostrá hranice, kde končil můj rozcuchaný trávník a začínala temnější, pečlivě udržovaná plocha jeho. Měl jsem podezření, že tím myslí moji trávu.

„Je tu ještě jedna maličkost,“ řekl nejistě a zaváhal.

„Chceš to raději odložit o pár dní?“ zeptal jsem se.

„Ale, o to nejde. Teda —“ zápasil s několika začátky. „Víš, napadlo mě — poslyš, starý brachu, ty si moc nevyděláš, viď?“

„Zrovna moc ne.“

Jako by ho to uklidnilo a pokračoval sebejistěji.

„Myslel jsem si, že ne, promineš-li mi — víš, vedu takový malý vedlejší obchůdek, jakousi vedlejší živnost, rozumíš. A napadlo mě, že když si moc nevyděláš — ty prodáváš cenné papíry, viď, starý brachu?“

„Snažím se.“

„No, tohle by tě mohlo zajímat. Nezabralo by ti to moc času a mohl bys přijít k pěkným penězům. Mimochodem je to tak trochu důvěrná záležitost.“

Teď si uvědomuji, že za jiných okolností mohl ten rozhovor patřit mezi krizové okamžiky mého života. Protože ale ta nabídka byla očividně a netaktně míněna jako odměna za nějakou službu, nezbylo mi než ho na místě přerušit.

„Mám plné ruce práce,“ řekl jsem. „Jsem ti velmi zavázán, ale víc práce brát nemůžu.“

„Nemusel bys mít žádnou obchodní záležitost s Wolfsheimem.“ Očividně si myslel, že se vyhýbám té „gonekci“, o které se zmínil Wolfsheim při obědě, ale ujistil jsem ho, že se mýlí. Chvíli ještě čekal, že

snad začnu nějaký rozhovor, ale já jsem byl příliš zaujatý sám sebou, než abych mu nějak odpovídal, a tak odešel nerad domů.

Ten večer mi zalehla hlava a byl jsem šťastný; myslím, že jsem šel rovnou do hlubokého spánku, jakmile jsem vstoupil do dveří. Takže nevím, jestli Gatsby na Coney Island nakonec jel, nebo jak dlouho ještě „nakukoval do pokojů", zatímco mu dům křiklavě zářil. Druhý den ráno jsem z kanceláře zavolal Daisy a pozval jsem ji na čaj.

„Toma neber," varoval jsem ji.

„Cože?"

„Toma neber."

„Kdo je ‚Tom'?" zeptala se nevinně.

Dohodnutý den se lilo jak z konve. V jedenáct hodin mi zaťukal na dveře muž v nepromokavém kabátě, který táhl sekačku, a řekl, že ho posílá pan Gatsby posekat trávu. Připomnělo mi to, že jsem zapomněl zavolat zpátky svou Finku, a tak jsem jel do westeggské vsi a hledal ji v rozměklých, do běla natřených uličkách a nakoupil pár šálků a citronů a květin.

Květiny byly zbytečné, protože ve dvě hodiny přijel od Gatsbyho celý skleník, s nespočtem nádob, aby se do nich všechny vešly. O hodinu později se nervózně otevřely vchodové dveře a vešel Gatsby v bílém flanelovém obleku, stříbrné košili a zlatavé kravatě. Byl bledý a pod očima měl tmavé stíny probdělé noci.

„Všechno v pořádku?" zeptal se okamžitě.

„Tráva vypadá dobře, pokud ti jde o to."

„Jaká tráva?" zeptal se nechápavě. „Aha, tráva na dvoře." Podíval se na ni z okna, ale podle výrazu nevěřím, že viděl vůbec nic.

„Vypadá moc dobře," poznamenal neurčitě. „V jedněch novinách psali, že by déšť měl ustat asi ve čtyři. Myslím, že to byl Journal. Máš všechno, co bys potřeboval na — na čaj?"

Vzal jsem ho do spíže, kde pohlédl trochu vyčítavě na Finku. Společně jsme si prohlédli dvanáct citronových zákusků z lahůdek.

„Postačí to?“ zeptal jsem se.

„Jistě, jistě! Jsou skvělé!“ a dutě dodal: „… starý brachu.“

Déšť se k půl čtvrté zchladil ve vlhkou mlhu, kterou tu a tam proplouvaly tenké kapky jako rosa. Gatsby s prázdným pohledem listoval výtiskem Clayovy Ekonomie, lekal se Finčiných kroků, které otřásaly kuchyňskou podlahou, a občas se zahleděl k zamlženým oknům, jako by se venku odehrával řetězec neviditelných, ale znepokojivých událostí. Nakonec vstal a nejistým hlasem mi oznámil, že jde domů.

„Pročpak?“

„Nikdo na čaj nepřijde. Je už příliš pozdě!“ Pohlédl na hodinky, jako by na něj někde jinde čekal nějaký naléhavý úkol. „Nemůžu tu čekat celý den.“

„Nebuď hloupý; chybí jen dvě minuty do čtyř.“

Zasedl mizerně, jako bych ho tam dotlačil, a ve stejný okamžik se ozvalo auto, jak zahýbá do mé příjezdové cesty. Oba jsme vyskočili a já, sám trochu rozrušený, jsem vyšel na dvůr.

Pod kapajícími, holými keři šeříků se po příjezdové cestě blížil velký otevřený vůz. Zastavil. Daisyina tvář, naklopená pod třírohým levandulovým kloboukem, na mě vykoukla s jasným, nadšeným úsměvem.

„Tohle je opravdu to místo, kde bydlíš, miláčku?“

Čarovné zvlnění jejího hlasu znělo v tom dešti jako divoký elixír. Chvíli jsem jen samotným sluchem musel pronásledovat ten zvuk, nahoru a dolů, než ke mně prošla první slova. Mokrý pramen vlasů jí ležel přes tvář jako čárka modré barvy a ruku měla vlhkou od lesklých kapek, když jsem ji vzal, abych jí pomohl z vozu.

„Jsi do mě zamilovaný,“ řekla mi tichounce do ucha, „nebo proč jsem musela přijet sama?“

„To je tajemství hradu Rackrentu. Řekni svému šoférovi, ať jede daleko pryč a stráví hodinu někde jinde.“

„Vrať se za hodinu, Ferdie.“ Pak vážným šeptem: „Jmenuje se Ferdie.“

„Nekazí mu benzín nos?“

„To si nemyslím,“ řekla nevinně. „Pročpak?“

Šli jsme dovnitř. K mému obrovskému překvapení byl obývací pokoj prázdný.

„Hele, to je zvláštní,“ zvolal jsem.

„Co je zvláštního?“

Otočila hlavu, protože se ozvalo lehké, důstojné zaklepání na vchodové dveře. Vyšel jsem a otevřel. Gatsby, bledý jako smrt, s rukama zabořenýma jako závaží do kapes kabátu, stál v louži vody a tragicky se mi díval do očí.

Pořád s rukama v kapsách kabátu kolem mě vkráčel do haly, prudce se otočil, jako by byl na drátku, a zmizel v obývacím pokoji. Nebylo to vůbec k smíchu. Vědom si hlasitého bušení vlastního srdce jsem přitáhl dveře proti sílícímu dešti.

Půl minuty bylo úplné ticho. Pak jsem z obývacího pokoje uslyšel takové dušené zamručení a kus smíchu, po němž přišel Daisyin hlas v jasně umělé poloze:

„Jsem opravdu strašně ráda, že tě zase vidím.“

Odmlka; trvala příšerně dlouho. V hale jsem neměl co dělat, a tak jsem vešel do pokoje.

Gatsby, pořád s rukama v kapsách, se opíral o krbovou římsu v napjaté nápodobě dokonalé nenucenosti, až jakési nudy. Hlavu měl zakloněnou tak, že spočívala až na číselníku zastavených krbových hodin, a z téhle polohy upíral své rozrušené oči dolů na Daisy, která seděla, polekaná, ale půvabná, na kraji strnulé židle.

„My se už známe,“ zamumlal Gatsby. Jeho oči letmo pohlédly na mě a rty se mu rozestoupily v nedotaženém pokusu o smích. Naštěstí v tu chvíli hodiny pod tlakem jeho hlavy nebezpečně zakolísaly, načež se

otočil, chytil je třesoucími se prsty a vrátil zpátky na místo. Pak si strnule sedl, loket na opěrce pohovky a bradu v dlani.

„Promiň s těmi hodinami," řekl.

Mé vlastní tváře nyní nabyly hluboce tropického zabarvení. Nemohl jsem ze sebe vypravit ani jednu z tisíce otřepaných frází, které jsem měl v hlavě.

„Jsou to staré hodiny," sdělil jsem jim idiotsky.

Myslím, že jsme všichni na okamžik věřili, že se roztříštily o podlahu.

„Neviděli jsme se mnoho let," řekla Daisy hlasem tak věcným, jak to jen šlo.

„Příští listopad to bude pět let."

Automatická odpověď Gatsbyho nás všechny vrátila zpátky nejmíň o další minutu. Zrovna jsem je oba zvedl ze židlí zoufalým návrhem, aby mi pomohli uvařit v kuchyni čaj, když ta démonická Finka čaj přinesla na podnose dovnitř.

V tom vítaném zmatku šálků a koláčků se ustavila jistá fyzická slušnost. Gatsby se dostal do stínu a zatímco jsme spolu s Daisy mluvili, svědomitě přejížděl pohledem napjatých, nešťastných očí z jednoho na druhého. Klid však sám o sobě nebyl cílem, a tak jsem si při první možné příležitosti vymyslel výmluvu a vstal.

„Kam jdeš?" dožadoval se Gatsby s okamžitým leknutím.

„Hned se vrátím."

„Musím ti ještě něco říct, než půjdeš."

Jako divoký mě následoval do kuchyně, zavřel za sebou dveře a žalostně zašeptal: „Ach, bože!"

„Co se děje?"

„Je to hrozná chyba," řekl a kroutil hlavou ze strany na stranu, „hrozná, hrozná chyba."

„Jsi jen rozpačitý, nic víc," a naštěstí jsem dodal: „Daisy je rozpačitá taky."

„Ona je rozpačitá?“ opakoval s nevírou.

„Zrovna tolik jako ty.“

„Nemluv tak nahlas.“

„Chováš se jako malý kluk,“ vybuchl jsem netrpělivě. „Nejenom to, jsi i nezdvořilý. Daisy tam sedí úplně sama.“

Zvedl ruku, aby mou řeč zastavil, podíval se na mě s nezapomenutelnou výčitkou a opatrně otevřel dveře a vrátil se do druhého pokoje.

Vyšel jsem zadem — stejně, jak to před půlhodinou udělal Gatsby, když absolvoval svůj nervózní obchvat kolem domu — a utíkal k obrovskému, černému, pokroucenému stromu, jehož nahuštěné listí vytvářelo clonu proti dešti. Zase lilo, můj nepravidelný trávník, pěkně oholený Gatsbyho zahradníkem, se hemžil malými bahnitými močály a pravěkými mokřinami. Pod stromem nebylo na co jiného se dívat než na Gatsbyho obrovský dům, a tak jsem na něj civěl jako Kant na svou kostelní věž, celou půlhodinu. Pivovarník ho postavil hned na začátku, před deseti lety, kdy řádilo šílenství „slohových“ staveb, a vyprávělo se, že se zavázal zaplatit za sousední vesnické domky daň za pět let dopředu, pokud si jejich majitelé nechají pokrýt střechy slaměným doškem. Jejich odmítnutí mu snad vzalo chuť do jeho plánu Založit Rod — záhy nato upadl. Jeho děti jeho dům prodaly ještě s černým věncem na dveřích. Američané jsou sice ochotní, ba dychtiví, být poddanými, ale pokud jde o rolnictví, bývají odjakživa paličatí.

Po půlhodině zase vysvitlo slunce a kupcovo auto zahýbalo na Gatsbyho příjezdovou cestu se surovinami pro večeři jeho služebnictvu — byl jsem si jistý, že nesní jedinou lžíci. Služebná začala otvírat horní okna jeho domu, krátce se v každém zjevila, a vykláněla se z velkého prostředního arkýře a zamyšleně plivala do zahrady. Byl čas, abych se vrátil. Zatímco pršelo, znělo to jako šum jejich hlasů, jenž se tu a tam zdvíhal a lehce zvětšoval nápory emoce. V tom novém tichu jsem ale cítil, že ticho se zabydlilo i uvnitř domu.

Vešel jsem — dělal jsem v kuchyni všechen hluk, který se dá vyvinout bez převrácení kamen —, ale nevěřím, že slyšeli jedinou hlásku. Seděli na opačných koncích pohovky a dívali se na sebe, jako by jeden z nich druhému položil nějakou otázku nebo jako by ta otázka visela ve vzduchu, a po jakémkoli zbytku rozpaků už nebylo stopy. Daisy měla tvář rozmazanou slzami, a když jsem vstoupil, vyskočila a začala si ji otírat kapesníkem před zrcadlem. V Gatsbym ale nastala změna, která prostě vyrážela dech. Doslova zářil; beze slova a bez gesta vítězoslávy z něho vyzařovala nová blaženost a plnila ten malý pokoj.

„Ale, ahoj, starý brachu," řekl, jako by mě neviděl léta. Chvíli jsem si myslel, že mi podá ruku.

„Přestalo pršet."

„Vážně?" Když si uvědomil, o čem mluvím, že se v pokoji objevily rolničky slunečního svitu, usmál se jako hlasatel počasí, jako nadšený příznivec návratu světla, a tu zprávu zopakoval Daisy. „Co ty na to? Přestalo pršet."

„Jsem ráda, Jayi." Její hrdlo, plné bolestivé, truchlivé krásy, prozrazovalo jen její nečekanou radost.

„Chci, abyste s Daisy přišli ke mně," řekl, „rád bych jí to tam ukázal."

„Opravdu chceš, abych přišel?"

„Rozhodně, starý brachu."

Daisy šla nahoru umýt si tvář — pozdě jsem si s hanbou vzpomněl na svoje ručníky —, zatímco jsme s Gatsbym čekali na trávníku.

„Dobře to vypadá, co?" dožadoval se. „Podívej, jak celé průčelí chytá světlo."

Souhlasil jsem, že je to skvostné.

„Ano." Jeho oči přejely po všem, po každých klenutých dveřích i hranaté věžičce. „Trvalo mi jen tři roky, než jsem vydělal peníze, abych ho mohl koupit."

„Myslel jsem, že jsi peníze zdědil."

„To ano, starý brachu," odpověděl automaticky, „ale většinu jsem ztratil ve velké panice — v panice z války."

Myslím, že sotva věděl, co říká, protože když jsem se ho zeptal, v jakém je oboru, odpověděl: „To je moje věc," ještě předtím, než si uvědomil, že to není vhodná odpověď.

„Ale ne, byl jsem v několika věcech," opravil se. „Byl jsem v drogistickém obchodě a pak v ropném obchodě. Ale teď ani v jednom nejsem." Pohlédl na mě pozorněji. „Chceš říct, že jsi uvažoval o tom, co jsem ti onehdy večer navrhl?"

Dřív než jsem mohl odpovědět, vyšla z domu Daisy a dvě řady mosazných knoflíků na jejích šatech se zaleskly ve slunci.

„To obrovské sídlo tamhle?" zvolala a ukazovala.

„Líbí se ti?"

„Zbožňuju ho, ale nedokážu si představit, jak tam můžeš bydlet úplně sám."

„Pořád ho mám plný zajímavých lidí, dnem i nocí. Lidí, kteří dělají zajímavé věci. Slavných lidí."

Místo abychom šli zkratkou podél Soundské zátoky, sešli jsme na silnici a vstoupili velkou vedlejší bránou. S okouzlenými zvukovými komentáři obdivovala Daisy ten či onen pohled na feudální siluetu proti obloze, obdivovala zahrady, jiskřivou vůni narcisek a nadýchanou vůni hlohu a švestkových květů a bledě zlatavou vůni medovníku. Bylo zvláštní dojít až k mramorovému schodišti a nenajít ani hlásek pestrých šatů, které by chodily sem a tam dveřmi, a neslyšet žádný zvuk kromě ptačích hlasů ve stromech.

A uvnitř, jak jsme procházeli hudebními sály ve stylu Marie Antoinetty a salony v restauračním stylu, jsem cítil, že se za každou pohovkou a každým stolem skrývají hosté s rozkazem zatajit dech do úplného ticha, dokud neprojdeme. Když Gatsby zavřel dveře „Knihovny Merton College", přísahal bych, že jsem slyšel, jak muž se soví tváří vyprskne přízračným smíchem.

Šli jsme nahoru, prošli jsme stylovými ložnicemi obalenými růžovým a levandulovým hedvábím a oživenými svěžími květinami, převlékárnami a biliárovými pokoji, a koupelnami se zapuštěnými vanami — vpadli jsme do jednoho pokoje, kde na podlaze cvičil rozcuchaný muž v pyžamu jaterní cviky. Byl to pan Klipspringer, „stálý host“. Toho rána jsem ho viděl, jak hladově bloudí po pláži. Konečně jsme došli ke Gatsbyho vlastním komnatám, ložnici a koupelně, a pracovně ve stylu Adam, kde jsme si sedli a vypili si sklenici jakéhosi Chartreuse, které vytáhl ze skříňky ve zdi.

Ani na okamžik nepřestal hledět na Daisy, a myslím, že vše ve svém domě přehodnocoval podle míry odezvy, kterou věc vyvolávala v jejích zbožňovaných očích. Chvílemi také v jakémsi omámení civěl kolem na svůj majetek, jako by v její skutečné, ohromující přítomnosti už nic z toho nebylo doopravdy. Jednou se málem skutálel dolů ze schodů.

Jeho ložnice byla ze všech nejprostší pokoj — jen prádelník zdobila toaletní souprava z matného, ryzího zlata. Daisy s potěšením vzala kartáč a uhladila si vlasy, načež Gatsby usedl, zastínil si oči a začal se smát.

„To je ta nejzábavnější věc, starý brachu,“ řekl rozjařeně. „Nedokážu — Když se pokusím —“

Zjevně prošel dvěma stavy a vstupoval do třetího. Po svých rozpacích a bezdůvodné radosti ho teď zcela pohltil úžas nad její přítomností. Byl tou představou tak dlouho zcela zaujatý, prosnil to až do konce, čekal se zaťatými zuby, abych tak řekl, v nepředstavitelné výši napětí. Teď, v protireakci, dobíhal jako přetočené hodiny.

Během minuty se vzpamatoval, otevřel pro nás dvě obrovité patentní skříně, v nichž byly nakupené jeho obleky a župany a kravaty, a jeho košile, naskládané jako cihly v hranicích vysokých tucet kusů.

„Mám v Anglii člověka, který mi kupuje oblečení. Posílá mi výběr věcí na začátku každé sezony, na jaře a na podzim.“

Vyndal hromadu košil a začal je jednu po druhé házet před nás, košile z tenkého plátna a hustého hedvábí a jemného flanelu, které se při dopadu rozkládaly a pokrývaly stůl pestrobarevným zmatkem. Zatímco jsme obdivovali, přinášel další a ta měkká, bohatá hromada rostla výš a výš — košile s pruhy a volutami a kostkami v korálové, jablečně zelené, levandulové a bledě oranžové, s monogramy indigově modré. Náhle se Daisy, s přidušeným zvukem, sklonila obličejem do košil a začala bouřlivě plakat.

„Jsou to tak krásné košile," vzlykala a hlas jí tlumily tlusté záhyby. „Je mi smutno, protože jsem ještě nikdy neviděla — tak krásné košile."

Po domě jsme měli jít prohlédnout zahrady a bazén, a hydroplán, a letní květy — jenže za Gatsbyho oknem zase začalo pršet, a tak jsme stáli v řadě a dívali se na zvlněný povrch Soundské zátoky.

„Nebýt té mlhy, viděli bychom tvůj domov přes zátoku," řekl Gatsby. „Vždycky ti na konci přístaviště svítí zelené světlo, celou noc."

Daisy ho prudce vzala za ruku, ale on se zdál pohroužený do toho, co právě řekl. Možná ho napadlo, že obrovitý význam toho světla ted zmizel navždy. Ve srovnání s tou velkou vzdáleností, která ho od Daisy oddělovala, se mu to světlo zdálo úplně blízko ní, skoro se jí dotýkat. Zdálo se tak blízko jako hvězda k měsíci. Nyní to zase bylo zelené světlo na přístavišti. Počet jeho zakletých předmětů se snížil o jeden.

Začal jsem procházet pokojem a prohlížet různé neurčité předměty v pološeru. Přitáhla mě velká fotografie staršího muže v jachtařském úboru, visící na stěně nad jeho psacím stolem.

„Kdo je tohle?"

„To? To je pan Dan Cody, starý brachu."

Jméno znělo matně povědomě.

„Teď je už mrtvý. Před léty to býval můj nejlepší přítel."

Na prádelníku byla malá fotografie Gatsbyho, také v jachtařském úboru — Gatsby se vzdorně zakloněnou hlavou — pořízená patrně v době, kdy mu bylo asi osmnáct.

„Zbožňuju to," zvolala Daisy. „Ta ohrnutá kštice! Nikdys mi neříkal, žes měl ohrnutou kštici — ani jachtu."

„Podívej se na tohle," řekl Gatsby rychle. „Tady je spousta výstřižků — o tobě."

Stáli vedle sebe a prohlíželi si to. Zrovna jsem se chystal poprosit, abych viděl ty rubíny, když zazvonil telefon a Gatsby zvedl sluchátko.

„Ano... Teď ale nemůžu mluvit... Teď nemůžu mluvit, starý brachu... Říkal jsem malé město... Musí přece vědět, co znamená malé město... No, k ničemu nám není, jestli si pod malým městem představuje Detroit..."

Zavěsil.

„Pojď honem sem!" zavolala Daisy od okna.

Déšť stále padal, ale na západě se temnota rozestoupila a nad mořem se zdvíhalo růžové a zlatavé vlnobití napěněných mraků.

„Podívej na to," zašeptala a po chvíli: „Nejradši bych si vzala jeden z těch růžových mraků, strčila tě do něj a popostrkovala tebou kolem."

Chtěl jsem tehdy odejít, ale nechtěli o tom ani slyšet; snad moje přítomnost přispěla k pocitu, že jsou spolu uspokojivěji sami.

„Vím, co uděláme," řekl Gatsby, „necháme Klipspringera, aby zahrál na klavír."

Vyšel z pokoje a volal „Ewingu!" a za pár minut se vrátil v doprovodu rozpačitého, trochu ošumělého mladíka s brýlemi v želvovinových obroučkách a řídkými blond vlasy. Teď byl slušně oblečený v „sportovní košili" otevřené u krku, teniskách a plátěných kalhotách nejasné barvy.

„Vyrušili jsme vás při cvičení?" zeptala se Daisy zdvořile.

„Spal jsem," zvolal pan Klipspringer v záchvatu rozpaků. „Totiž, spal jsem předtím. Pak jsem vstal..."

„Klipspringer hraje na klavír," odbyl ho Gatsby. „Že ano, Ewingu, starý brachu?"

„Nehraju dobře. Vůbec — skoro vůbec nehraju. Jsem úplně bez tréninku —“

„Půjdeme dolů,“ přerušil ho Gatsby. Stiskl vypínač. Šedá okna zmizela a dům se rozzářil plným světlem.

V hudebním pokoji Gatsby rozsvítil jednu jedinou lampu u klavíru. Chvějící se zápalkou zapálil Daisy cigaretu a posadil se s ní na pohovku daleko přes místnost, kde nebylo žádné světlo kromě toho, co se od lesklé podlahy odráželo z haly.

Když Klipspringer dohrál „Love Nest“, otočil se na stoličce a nešťastně hledal Gatsbyho ve stínu.

„Jsem úplně bez tréninku, víte. Říkal jsem vám, že neumím hrát. Jsem úplně bez trén —“

„Nemluv tolik, starý brachu,“ přikázal Gatsby. „Hraj!“

„Ráno v posteli, večer v posteli, jenom žádné stesky —“

Venku byl silný vítr a Soundskou zátokou slabě plynul hrom. Ve West Eggu se už rozsvěcely všechny lampy; elektrické vlaky, nabité lidmi, se po dešti vracely domů z New Yorku. Byla to hodina hluboké lidské změny a vzrušení houstlo ve vzduchu.

„Jedna věc je jistá a nic jistějšího není, bohatí budou bohatší a chudí budou mít — děti. Mezitím, prostě mezi tím —“

Když jsem k nim došel, abych se rozloučil, viděl jsem, že Gatsbymu se do tváře vrátil výraz zmatku, jako by ho napadla slabá pochybnost o kvalitě toho jeho současného štěstí. Skoro pět let! Musely být i toho odpoledne okamžiky, kdy Daisy nestačila na jeho sny — ne vinou své, ale pro obrovskou vitalitu jeho iluze. Ta sahala za ni, za všechno. Vrhl se do ní s tvůrčí vášní, pořád k ní něco přidával a zdobil ji každým jasným pírkem, které mu přelétlo cestou. Žádné množství ohně a svěžesti nemůže konkurovat tomu, co dokáže muž ukládat ve svém přízračném srdci.

Jak jsem ho pozoroval, nenápadně se trochu srovnal. Jeho ruka se chopila její, a když mu něco potichu řekla do ucha, otočil se k ní s ná-

valem citu. Myslím, že nejvíc ho držel ten hlas, se svou kolísavou, horečnatou vřelostí, protože se nedal přesnít — ten hlas byl neumírající píseň.

Zapomněli na mě, ale Daisy vzhlédla a podala mi ruku; Gatsby mě teď už vůbec neznal. Podíval jsem se na ně ještě jednou a oni se podívali na mě, vzdáleně, posedlí intenzivním životem. Pak jsem odešel z pokoje a sešel po mramorových schodech do deště a nechal je tam spolu.

VI.

Někdy v té době se jednoho rána objevil u Gatsbyho dveří ambiciózní mladý reportér z New Yorku a ptal se ho, jestli by k něčemu neměl co říct.

„K čemu bych měl co říct?“ zeptal se Gatsby zdvořile.

„No — nějaké prohlášení.“

Po pěti zmatených minutách vyšlo najevo, že ten muž zaslechl u sebe v redakci Gatsbyho jméno v souvislosti, kterou buď nechtěl prozradit, nebo ji sám úplně nechápal. Toho dne měl volno a s chvályhodnou iniciativou vyrazil, aby „se podíval“.

Byla to rána na slepo, a přesto reportér vycítil správně. Gatsbyho pověst, kterou šířily stovky lidí přijímajících jeho pohostinnost a stávajících se tak autoritami na jeho minulost, celé léto rostla, až málem dosáhla toho, aby o něm psali noviny. Lepily se na něj dobové legendy jako „podzemní potrubí do Kanady“ a tvrdošíjně se povídalo, že vůbec nebydlí v domě, ale v lodi, která vypadá jako dům a tajně se přesouvá nahoru a dolů podél pobřeží Long Islandu. Proč byly tyhle výmysly zdrojem uspokojení pro Jamese Gatze ze Severní Dakoty, se tak snadno neřekne.

James Gatz — tak se opravdu, aspoň úředně, jmenoval. Jméno si změnil v sedmnácti, přesně v okamžiku, který byl svědkem začátku jeho dráhy — když viděl, jak jachta Dana Codyho spouští kotvu u nejzrádnější mělčiny Hořejšího jezera. Byl to James Gatz, kdo se toho odpoledne poflakoval po pláži v roztrhaném zeleném tričku a plátěných kalhotách, ale už to byl Jay Gatsby, kdo si vypůjčil veslici, dovesloval se

k Tuolomee a oznámil Codymu, že by ho vítr mohl zastihnout a za půl hodiny roztříštit.

Předpokládám, že to jméno měl nachystané už dlouho, i tehdy. Jeho rodiče byli nevydaření, neúspěšní venkované — představivost je ve skutečnosti nikdy neuznala za jeho rodiče. Pravda byla, že Jay Gatsby ze West Eggu na Long Islandu vzešel z jeho vlastní platónské představy o sobě samém. Byl synem Božím — výraz, který, pokud něco znamená, znamená právě tohle — a musí jednat ve věcech svého Otce, ve službách rozlehlé, křiklavé a falešné krásy. A tak si vymyslel přesně takového Jaye Gatsbyho, jakého by si sedmnáctiletý chlapec vymyslet mohl, a téhle představě zůstal věrný až do konce.

Přes rok se protloukal po jižním břehu Hořejšího jezera, lovil škeble a rybařil lososy, nebo si vydělával na jídlo a nocleh čímkoliv, co mu zrovna přišlo pod ruku. Jeho hnědé, tvrdnoucí tělo přirozeně žilo tou napůl zuřivou, napůl líně plynoucí prací svěžích dnů. Ženy poznal brzy, a protože ho rozmazlily, začal jimi pohrdat — mladými pannami proto, že byly nevědomé, jinými proto, že byly hysterické kvůli věcem, které on ve své přemáhající soustředěnosti na sebe pokládal za samozřejmé.

Jeho srdce ale bylo v neustálém, bouřlivém kvasu. Nejgrotesknější a nejfantastičtější představy ho pronásledovaly v posteli po nocích. Zatímco na umyvadle tikaly hodiny a měsíc máčel mokrým světlem jeho rozházené šaty na podlaze, v jeho mozku se rozpřádal vesmír nevýslovné pestrosti. Každou noc k ustálenému vzorci svých fantazií něco přidal, až se dřímota zavřela nad nějakou živou scénou v zapomnětlivém objetí. Nějakou dobu tyhle představy byly průduchem pro jeho obraznost; byly uspokojivým náznakem neskutečnosti skutečnosti, příslibem, že základní skála tohoto světa stojí pevně na křídle pohádkové víly.

Instinkt zaměřený k jeho budoucí slávě ho před několika měsíci přivedl do malé luteránské koleje svatého Olafa v jižní Minnesotě. Zů-

stal tam dva týdny, zděšený jejím zuřivým nezájmem o bubny jeho osudu, o samotný osud, a opovrhoval prací školníka, kterou si tu měl zaplatit svoje studium. Pak zase odplul zpátky k Hořejšímu jezeru a stále ještě hledal, co by mohl dělat, toho dne, kdy Codyho jachta spustila kotvu v mělčinách u pobřeží.

Codymu bylo tehdy padesát, byl to produkt nevadských stříbrných polí, Yukonu, každé horečky za kovem od roku pětasedmdesát. Transakce s měděnými doly v Montaně, které z něj udělaly několikanásobného milionáře, ho zastihly tělesně statného, ale na pokraji změkčilé mysli, a protože to vytušilo nespočet žen, pokoušely se ho od jeho peněz oddělit. Ne příliš chutné peripetie, jimiž Ella Kayeová, novinářka, hrála madame de Maintenon jeho slabosti a vypravila ho na moře v jachtě, byly v roce devatenáct set dva společným majetkem nabubřelé žurnalistiky. Pět let už plul podél až příliš pohostinných břehů, když se objevil jako osud Jamese Gatze v Zátoce malé dívky.

Mladému Gatzovi, odpočívajícímu s vesly v klíně a vzhlížejícímu k zábradlí paluby, představovala ta jachta veškerou krásu a kouzlo tohoto světa. Předpokládám, že se na Codyho usmál — pravděpodobně už objevil, že se lidem líbí, když se usmívá. V každém případě mu Cody položil pár otázek (jedna z nich vylákala jeho zbrusu nové jméno) a zjistil, že je bystrý a přehnaně ctižádostivý. Několik dní nato ho vzal do Duluthu a koupil mu modrý kabát, šest párů bílých plátěných kalhot a jachtařskou čepici. A když Tuolomee vyplul k Západní Indii a Berberskému pobřeží, odplul s ním i Gatsby.

Byl najatý v nejasné osobní funkci — zatímco zůstával u Codyho, byl postupně stevardem, prvním důstojníkem, kapitánem, sekretářem i žalářníkem, protože Dan Cody střízlivý věděl, co asi může Dan Cody opilý zanedlouho vyvádět, a pro takové nahodilosti se zajistil tím, že do Gatsbyho vkládal čím dál víc důvěry. Toto uspořádání trvalo pět let, během nichž loď třikrát obeplula celý kontinent. Mohlo trvat doneko-

nečna, nebýt toho, že Ella Kayeová jedné noci v Bostonu vstoupila na palubu a týden nato Dan Cody nepohostinně zemřel.

Pamatuji si tu jeho podobiznu nahoře v Gatsbyho ložnici, šedivý, ruměný muž s tvrdou, prázdnou tváří — pionýrský prostopášník, který v jedné fázi amerického života přivezl zpátky na východní pobřeží divokou surovost pohraničních nevěstinců a šenků. Nepřímo za to, že Gatsby pil tak málo, mohl právě Cody. Někdy mu během veselých večírků ženy vtíraly šampaňské do vlasů; sám si vypěstoval zvyk nechávat alkohol na pokoji.

A od Codyho zdědil peníze — odkaz na pětadvacet tisíc dolarů. Nedostal ho. Nikdy nepochopil tu právnickou lest, která byla proti němu použita, ale z milionů, co zbyly, získala Ella Kayeová všechno. Jemu zbylo to podivuhodně vhodné vzdělání; mlhavý obrys Jaye Gatsbyho se vyplnil do výrazné postavy skutečného muže.

Tohle všechno mi vyprávěl mnohem později, ale zapsal jsem to sem s úmyslem rozmetat ty první divoké klepy o jeho původu, které nebyly ani vzdáleně pravdivé. Navíc mi to řekl v době zmatku, kdy jsem dospěl do bodu, že jsem o něm věřil všemu i ničemu. A tak využívám tuhle krátkou přestávku, kdy Gatsby, abych tak řekl, chytal dech, abych tyhle rozšířené mylné představy odklidil.

Byla to přestávka i v mém styku s jeho záležitostmi. Několik týdnů jsem ho neviděl ani neslyšel jeho hlas v telefonu — většinou jsem byl v New Yorku, poklusem jsem se potuloval s Jordan a snažil se získat přízeň její senilní tety —, ale konečně jsem jednou v neděli odpoledne přešel k němu. Nebyl jsem tam ani dvě minuty, když někdo přivedl na drink Toma Buchanana. Byl jsem samozřejmě překvapený, ale skutečně překvapivé bylo, že se tak nestalo už dřív.

Byli to tři lidé na koních — Tom a muž jménem Sloane a hezká žena v hnědém jezdeckém úboru, která tu už byla jednou předtím.

„Jsem potěšen, že vás vidím," řekl Gatsby stojící na verandě. „Potěšen, že jste se zastavili."

Jako by jim na tom záleželo!

„Posaďte se. Dejte si cigaretu nebo doutník.“ Rychle procházel místností a zvonil na zvonky. „Hned vám něco donesu k pití.“

Byl hluboce poznamenaný tím, že je tu Tom. Ale neklidný by stejně byl, dokud by jim něco nedal, a nejasně si uvědomoval, že právě pro to jen přišli. Pan Sloane nechtěl nic. Limonádu? Ne, díky. Trochu šampaňského? Vůbec nic, díky… Promiňte —

„Jelo se vám dobře?“

„Tady v okolí jsou moc dobré cesty.“

„Předpokládám, že automobily —“

„Jo.“

Puzen neodolatelným popudem se Gatsby obrátil k Tomovi, který přijal představení jako cizí člověk.

„Myslím, že jsme se už někde setkali, pane Buchanane.“

„Ale ano,“ řekl Tom úsečně a zdvořile, zjevně si ale nevzpomínal. „Setkali. Pamatuju se moc dobře.“

„Asi před dvěma týdny.“

„Správně. Byl jste tu s Nickem.“

„Znám vaši ženu,“ pokračoval Gatsby skoro útočně.

„Vážně?“

Tom se obrátil ke mně.

„Bydlíš někde blízko, Nicku?“

„Hned vedle.“

„Vážně?“

Pan Sloane se do rozhovoru nezapojil, povýšeně se opíral v křesle; ta žena také nic neříkala — dokud, nečekaně, po dvou highballech nezesrdečněla.

„Všichni přijedeme na váš příští večírek, pane Gatsby,“ navrhla. „Co vy na to?“

„Zajisté; byl bych rád, kdybyste přijeli.“

„Bude to pěkné," řekl pan Sloane bez vděčnosti. „Dobrá — myslím, že bychom měli vyrazit domů."

„Prosím vás, nespěchejte," naléhal na ně Gatsby. Teď už se ovládl a chtěl Toma vidět déle. „Proč byste — proč byste nezůstali na večeři? Nedivil bych se, kdyby přijeli ještě nějací další lidé z New Yorku."

„Pojeďte na večeři ke mně vy," řekla dáma nadšeně. „Oba."

To zahrnovalo i mě. Pan Sloane vstal.

„Pojď," řekl — ale jen jí.

„Myslím to vážně," trvala na svém. „Moc ráda vás uvidím. Místa je dost."

Gatsby se na mě tázavě podíval. Chtěl jet a neviděl, že se pan Sloane rozhodl, že on jet nemá.

„Obávám se, že já to nebudu moct stihnout," řekl jsem.

„No, přijeďte vy," naléhala a soustředila se na Gatsbyho.

Pan Sloane jí něco zamumlal blízko do ucha.

„Nebudeme pozdě, když vyjedeme teď," trvala nahlas.

„Nemám koně," řekl Gatsby. „V armádě jsem jezdíval, ale koně jsem si nikdy nekoupil. Pojedu za vámi v autě. Omluvte mě na okamžik."

My ostatní jsme vyšli na verandu, kde se Sloane s dámou pustili stranou do vášnivého rozhovoru.

„Panebože, snad vážně myslí, že pojede," řekl Tom. „Copak nechápe, že ho tam nechce?"

„Říká, že ano."

„Dává velkou večeři a on tam nebude znát živou duši." Zamračil se. „Rád bych věděl, kde se u všech čertů seznámil s Daisy. Můj bože, možná jsem v názorech staromódní, ale ženské se mi na můj vkus v dnešní době moc toulají. Potkávají tam všelijaké divné rybičky."

Náhle sešli pan Sloane s dámou po schodech a nasedli na koně.

„Pojď," řekl pan Sloane Tomovi, „máme zpoždění. Musíme jet." A pak ke mně: „Řekněte mu, že jsme nemohli čekat, prosím vás."

S Tomem jsme si potřásli rukama, my ostatní jsme se chladně pokývli a oni odklusali rychle dolů po příjezdové cestě a zmizeli pod srpnovou korunou listí zrovna v okamžiku, kdy Gatsby, s kloboukem a lehkým kabátem v ruce, vyšel vchodovými dveřmi.

Toma zjevně rozrušovalo, že se Daisy toulá sama, a tak příští sobotu večer přijel s ní na Gatsbyho večírek. Snad jeho přítomnost dávala tomu večeru tu zvláštní tíživou kvalitu — v mých vzpomínkách vystupuje nad ostatní Gatsbyho večírky toho léta. Byli tam ti samí lidé, nebo aspoň ti samí lidé svého druhu, stejná záplava šampaňského, stejný pestrobarevný, mnohotónový kvas, ale cítil jsem ve vzduchu nějakou nepříjemnost, pronikající drsnost, která tam dřív nebyla. Nebo jsem si možná jen zvykl, přijal West Egg jako svět sám o sobě úplný, s vlastními měřítky a vlastními velkými postavami, který je druhotný jen proto, že si tak sám nepřipadá, a teď jsem ho zase viděl Daisyinýma očima. Je vždycky smutné dívat se novýma očima na věci, do nichž jste vložili vlastní síly, abyste jim porozuměli.

Dorazili za soumraku, a jak jsme kráčeli mezi třpytícími se stovkami hostů, Daisyin hlas si v jejím hrdle pohrával mumlavými kousky.

„Tyhle věci mě tak vzrušují," zašeptala. „Kdybys mě chtěl během večera políbit, Nicku, kdykoli, jen mi dej vědět a ráda ti to zařídím. Stačí uvést moje jméno. Nebo předložit zelenou kartu. Já dnes vydávám zelené —"

„Rozhlédni se kolem," navrhl Gatsby.

„Rozhlížím se. Je to báječné —"

„Musíš vidět tváře mnoha lidí, o kterých jsi slyšela."

Tomovy namyšlené oči přejížděly davem.

„Moc se nestýkáme," řekl; „ba naopak, zrovna jsem si uvědomil, že tu neznám živou duši."

„Snad znáš támhletu dámu." Gatsby ukázal na nádhernou ženu-orchidej, sotva lidskou, která vznešeně trůnila pod bíle rozkvetlou slí-

vou. Tom a Daisy civěli, s tím zvláštním neskutečným pocitem, který doprovází rozpoznání dosud přízračné filmové celebrity.

„Je kouzelná," řekla Daisy.

„Muž, co se nad ní sklání, je její režisér."

Obřadně je vedl od skupinky ke skupince:

„Paní Buchananová... a pan Buchanan —" Po okamžiku zaváhání dodal: „pólový hráč."

„Ale ne," ohradil se rychle Tom, „to já ne."

Ale zjevně se Gatsbymu to spojení líbilo, protože Tom zůstal „pólovým hráčem" po zbytek večera.

„V životě jsem nepotkala tolik celebrit," zvolala Daisy. „Toho pána — jak se jmenoval? — s takovým trošku modrým nosem — toho jsem měla ráda."

Gatsby ho pojmenoval a dodal, že je to malý producent.

„Tak jsem ho stejně měla ráda."

„Nejsem si tak jistý, jestli stojím o to být tím pólovým hráčem," řekl Tom příjemně, „to bych radši hleděl na všechny ty slavné lidi v — v zapomnění."

Daisy s Gatsbym tancovali. Vzpomínám si, že mě překvapil svým půvabným, nenápadným foxtrotem — ještě jsem ho nikdy neviděl tancovat. Pak se pomalu přesunuli k mému domu a půl hodiny seděli na schodech, zatímco já jsem na její přání zůstal bdělý v zahradě. „Pro případ, že by nastal požár nebo potopa," vysvětlila, „nebo zásah vyšší moci."

Tom se vrátil ze svého zapomnění, zrovna když jsme spolu usedali k večeři. „Nevadí ti, když se najím s nějakými lidmi tamhle?" řekl. „Jeden chlápek tam vykládá docela vtipné věci."

„Jdi," odpověděla Daisy srdečně, „a jestli si tam chceš opisovat nějaké adresy, tady je moje zlatá tužtička."... Po chvíli se rozhlédla a sdělila mi, že to děvče je „obyčejné, ale hezké", a já jsem věděl, že kromě té půlhodiny, kdy byla sama s Gatsbym, se nebavila.

Seděli jsme u obzvlášť podnapilého stolu. To byla moje chyba — Gatsbyho zavolali k telefonu, a já jsem se u téže společnosti bavil ještě před dvěma týdny. Ale co mě tehdy pobavilo, teď ve vzduchu zahnilo.

„Jak se cítíte, slečno Baedekerová?“

Oslovená dívka se neúspěšně snažila opřít o moje rameno. Při téhle otázce se vzpřímila a otevřela oči.

„Cóó?“

Mohutná a letargická žena, která Daisy přemlouvala, aby s ní zítra hrála golf v místním klubu, promluvila na obhajobu slečny Baedekerové:

„Ale ona už je v pořádku. Když vypije pět nebo šest koktejlů, vždycky začne takhle řvát. Říkám jí, že by neměla pít.“

„Ale já nepiju,“ dutě potvrdila obviněná.

„Slyšeli jsme vás, jak křičíte, a tak jsem řekla támhle doktoru Civetovi: ‚Někdo tady potřebuje vaši pomoc, doktore.‘“

„Je jistě velmi zavázána,“ řekla další přítelkyně bez vděčnosti, „ale celé šaty jí namočila, když jste jí strkala hlavu do bazénu.“

„Nic nemám tak nerad, jako když mi strkají hlavu do bazénu,“ zamumlala slečna Baedekerová. „Jednou mě málem utopili v New Jersey.“

„Tak byste neměla pít,“ opáčil doktor Civet.

„Mluvte za sebe!“ vykřikla slečna Baedekerová prudce. „Vám se třese ruka. Nenechala bych si od vás nic operovat!“

Takové to bylo. Skoro poslední, co si pamatuji, je, jak stojím s Daisy a díváme se na filmového režiséra a jeho hvězdu. Byli pořád pod bíle rozkvetlou slívou a jejich tváře se dotýkaly s výjimkou bledého, tenkého paprsku měsíčního světla mezi nimi. Napadlo mě, že se k ní celý večer velmi pomalu nakláněl, aby dosáhl téhle blízkosti, a ještě zatímco jsem se díval, viděl jsem, jak se sklonil o jeden poslední stupínek a políbil ji na tvář.

„Mám ji ráda,“ řekla Daisy, „myslím, že je kouzelná.“

Ale zbytek ji urážel — a nepochybně proto, že to nebylo gesto, nýbrž cit. Byla zděšena West Eggem, tím bezprecedentním „místem“, které Broadway zplodila s rybářskou vesnicí na Long Islandu — zděšena jeho surovou energií, která se třela o staré eufemismy, a příliš nápadným osudem, který hnal jeho obyvatele zkratkou odnikud nikam. Viděla cosi hrozného v samotné prostotě, které nedokázala rozumět.

Seděl jsem s nimi na vstupních schodech, zatímco čekali na auto. Vepředu tu byla tma; jen jasně osvětlené dveře vrhaly deset čtverečních stop světla ven do měkkého černého rána. Chvílemi se v převlékárně nad námi mihl na roletě jakýsi stín, ustoupil jinému stínu, neurčitému průvodu stínů, které se nalíčily a napudrovaly v neviditelném zrcadle.

„Kdo vůbec ten Gatsby je?“ otázal se náhle Tom. „Nějaký velký pašerák alkoholu?“

„Kdes to slyšel?“ zeptal jsem se.

„Neslyšel jsem to. Představil jsem si to. Spousta těchhle zbohatlíků jsou prostě velcí pašeráci, abys věděl.“

„Gatsby ne,“ řekl jsem úsečně.

Chvíli mlčel. Oblázky příjezdové cesty mu křupaly pod nohama.

„No, musel se krapet namáhat, aby dal dohromady tenhle zvěřinec.“

Vánek rozvlnil šedavý opar Daisyina kožešinového límce.

„Aspoň jsou zajímavější než lidé, které známe,“ řekla s úsilím.

„Nevypadala jsi tak zaujatě.“

„Ale byla jsem.“

Tom se zasmál a obrátil se ke mně.

„Všiml sis Daisyiny tváře, když to děvče žádalo, aby ji dala pod studenou sprchu?“

Daisy začala pobrukovat do hudby chraplavým, rytmickým šeptem, dávala každému slovu smysl, který předtím nemělo a nikdy už mít ne-

bude. Když se melodie zvedla, její hlas se sladce rozpadal, aby ji sledoval, jak to altové hlasy umějí, a každá změna vysypala do vzduchu trochu její teplé lidské magie.

„Spousta lidí tam přichází, kteří nejsou pozvaní," řekla najednou. „To děvče pozvané nebylo. Prostě si vynucují vstup a on je příliš zdvořilý, aby jim to odmítl."

„Rád bych věděl, kdo to je a co dělá," trval na svém Tom. „A myslím, že si dám tu práci a zjistím to."

„Můžu ti to říct hned teď," odpověděla. „Vlastnil nějaké drogerie, spoustu drogerií. Vybudoval si je sám."

Opozdilá limuzína přijela po příjezdové cestě.

„Dobrou noc, Nicku," řekla Daisy.

Její pohled mě opustil a vyhledal rozsvícený vrchol schodů, odkud se otevřenými dveřmi nesl „Three O'Clock in the Morning", úhledný, smutný malý valčík toho roku. Přes všechno v samotné nahodilosti Gatsbyho večírku byly romantické možnosti, z jejího světa úplně vyloučené. Co to tam nahoře bylo v té písni, co jako by ji volalo zpátky dovnitř? Co by se teď, v matných, neurčitelných hodinách, mohlo stát? Snad by přijel nějaký nepředstavitelný host, člověk nekonečně vzácný, nad kterým by se dalo žasnout, nějaká opravdově zářivá mladá dívka, která by jedním svěžím pohledem na Gatsbyho, v jednom kouzelném střetu, smyla těch pět let neochvějné oddanosti.

Toho večera jsem zůstal pozdě. Gatsby mě požádal, abych počkal, až bude volný, a tak jsem se zdržoval v zahradě, dokud nevyběhla ta nevyhnutelná plavecká výprava, prochladlá a nadšená, z černé pláže, dokud v hostinských pokojích nad námi nezhasla světla. Když konečně sešel po schodech, opálená kůže měla v jeho tváři nezvykle napjatý tah a oči měl jasné a unavené.

„Nelíbilo se jí to," řekl okamžitě.

„Jistěže líbilo."

„Nelíbilo se jí to," trval na svém. „Nebavilo ji to."

Mlčel a já jsem tušil jeho nevyslovitelnou tíseň.

„Cítím se od ní tak daleko," řekl. „Je těžké jí to vysvětlit."

„Myslíš ten tanec?"

„Tanec?" Odbyl všechny tance, které kdy uspořádal, luskem prstů. „Starý brachu, tanec nemá význam."

Nechtěl od Daisy nic menšího než aby šla k Tomovi a řekla mu: „Nikdy jsem tě nemilovala." Až by tou větou vymazala čtyři roky, mohli by se rozhodnout o praktičtějších opatřeních. Jedno z nich bylo, že jakmile bude volná, vrátí se do Louisville a oddají se v jejím domě — přesně jako před pěti lety.

„A ona to nechápe," řekl. „Dřív to chápat uměla. Sedávali jsme spolu celé hodiny —"

Zarazil se a začal přecházet po pusté pěšině, posypané slupkami z ovoce, odhozenými darečky a pomačkanými květinami.

„Nežádal bych od ní tolik," odvážil jsem se poznamenat. „Minulost se nedá zopakovat."

„Nedá se minulost zopakovat?" zvolal nevěřícně. „No jistěže dá!"

Divoce se rozhlédl kolem, jako by ta minulost číhala tady ve stínu jeho domu, těsně mimo dosah jeho ruky.

„Všechno zařídím zpátky tak, jak to bylo předtím," řekl a odhodlaně kývl. „Uvidí."

Mluvil hodně o minulosti a já jsem si uvědomil, že chce něco získat zpět, snad nějakou představu o sobě samém, kterou do lásky k Daisy vložil. Jeho život byl od té doby zmatený a nespořádaný, ale kdyby se jednou vrátil k jistému výchozímu místu a prošel to všechno pomalu, mohl by zjistit, co to bylo…

… Jedné podzimní noci, před pěti lety, kráčeli po ulici, když padalo listí, a došli k místu, kde nebyly žádné stromy a chodník zářil bílý měsíčním světlem. Zastavili se tu a otočili se k sobě. Teď byla chladná noc s tím tajemným vzrušením, které přichází v obou předělech roku. Tichá světla v domech bzučivě pronikala do temnoty a mezi hvězdami

nastal ruch a rozpuk. Koutkem oka Gatsby viděl, že dlažební kostky chodníku ve skutečnosti tvoří žebřík a vedou nahoru na tajné místo nad stromy — mohl by k němu vylézt, kdyby lezl sám, a jakmile by tam byl, mohl by sát z bradavky života a hltavě pít nesrovnatelné mléko úžasu.

Srdce mu zabušilo rychleji, když se k němu zdvihla Daisyina bílá tvář. Věděl, že až tuto dívku políbí a navěky zasnoubí své nevyslovitelné vize s jejím pomíjivým dechem, jeho mysl už nikdy nebude dovádět jako mysl Boží. A tak čekal, naposled ještě chvíli naslouchal ladičce, která zazněla o jednu hvězdu. Pak ji políbil. Při doteku jeho rtů mu rozkvetla jako květina a jeho vtělení bylo úplné.

Všechno, co říkal, i přes tu děsivou sentimentalitu, mi něco připomínalo — jakýsi nepostižitelný rytmus, úryvek ztracených slov, které jsem kdysi dávno kdesi slyšel. Chvíli se mi v ústech snažila slovní vazba nabýt tvaru a rty se mi rozestoupily jako němému, jako by se v nich zápasilo o něco víc než o chomáček polekaného vzduchu. Ale nevydaly žádný zvuk a to, co jsem si téměř vybavil, zůstalo navždy nesdělitelné.

VII.

Právě ve chvíli, kdy zvědavost ohledně Gatsbyho dosáhla vrcholu, se jedné sobotní noci v jeho domě nerozsvítila světla — a stejně nenápadně, jako začala, skončila jeho dráha Trimalchiona. Teprve pozvolna jsem si uvědomoval, že auta, která očekávavě zahýbala na jeho příjezdovou cestu, zůstala stát jen minutu a pak zase mrzutě odjížděla. Napadlo mě, že je snad nemocný, a tak jsem to šel zjistit — neznámý komorník s padoušskou tváří si mě ode dveří podezíravě zblízka přeměřil přimhouřenýma očima.

„Pan Gatsby je nemocný?“

„Né.“ Po pauze liknavě a neochotně dodal: „pane.“

„Neviděl jsem ho v okolí a dělal jsem si trošku starosti. Řekněte mu, že se stavil pan Carraway.“

„Kdo?“ dožadoval se hrubě.

„Carraway.“

„Carraway. Dobře, řeknu.“

Prudce zabouchl dveře.

Moje Finka mi oznámila, že Gatsby před týdnem propustil všechny své sluhy a nahradil je půl tuctem jiných, kteří do westeggské vsi nikdy nechodí, aby se nenechali kupci podplatit, a objednávají si umírněné zásoby po telefonu. Kluk od kupce hlásil, že kuchyně vypadá jako chlív, a všeobecné mínění ve vsi bylo, že ti noví lidé vůbec nejsou sluhové.

Druhý den mi Gatsby volal.

„Odjíždíš někam?“ zeptal jsem se.

„Ne, starý brachu."

„Slyšel jsem, žes propustil všechno služebnictvo."

„Chtěl jsem někoho, kdo nebude klevetit. Daisy chodí dost často — odpoledne."

Takže celá karavanseráj se jí před odmítavým pohledem složila jako domek z karet.

„Jsou to lidi, pro které chtěl Wolfsheim něco udělat. Všichni jsou to bratři a sestry. Dřív vedli malý hotel."

„Aha."

Volal mi na Daisyinu žádost — nepřijel bych zítra k ní na oběd? Slečna Bakerová tam bude. O půl hodiny později zavolala sama Daisy a vypadala, že se jí ulevilo, když zjistila, že přijedu. Něco se chystalo. A přesto jsem nedokázal uvěřit, že si pro scénu zvolí zrovna tuhle příležitost — zvlášť pro tu dost mučivou scénu, kterou mi Gatsby v zahradě nastínil.

Druhý den bylo úmorné horko, skoro poslední a určitě nejteplejší den léta. Když můj vlak vyjel z tunelu do slunce, přerývaly polední dusivou tišinu jen horké píšťaly National Biscuit Company. Slaměná sedadla ve vagonu balancovala na pokraji vzplanutí; žena vedle mě se chvíli jemně potila do bílé blůzy, a pak, jak se jí noviny pod prsty rozvlhly, se zoufale propadla do hlubokého vedra se sklíčeným povzdechem. Peněženka jí plácla o podlahu.

„Ach, bože!" zalapala po dechu.

Zdvihl jsem ji s unaveným sklonem a podal jí ji nazpět, držel jsem ji na délku paže a špičkami prstů za rohy, abych naznačil, že na ni nemám žádné zlé úmysly — ale všichni v okolí, včetně té ženy, mě stejně podezírali.

„Horko!" pokřikoval průvodčí na známé tváře. „To je počasí!... Horko!... Horko!... Horko!... Je vám dost horko? Je horko? Je...?"

Předplatní jízdenka mi od něj přišla zpátky s tmavou skvrnou od jeho ruky. Jako by někomu v tomhle vedru záleželo na tom, čí zrudlé

rty líbá, čí hlava mu dnes smáčí kapsu u pyžama na srdci!

... Halou domu Buchananových vanul slabý vítr a odnášel ke Gatsbymu a ke mně, zatímco jsme čekali u dveří, zvuk telefonního zvonku.

„Tělo pana domu?“ zařval komorník do sluchátka. „Lituji, madam, ale nemůžeme ho poskytnout — je dnes v poledne příliš horko se ho vůbec dotknout!“

Co ve skutečnosti řekl, bylo: „Ano... Ano... Zjistím.“

Položil sluchátko a přišel k nám, lehce lesklý, aby si vzal naše strnulé slaměné klobouky.

„Madam vás čeká v salonu!“ zvolal a zbytečně ukázal směr. V tomhle horku bylo každé zbytečné gesto urážkou společné zásoby života.

Pokoj, dobře zastíněný stříškami, byl tmavý a chladný. Daisy a Jordan ležely na obrovské pohovce jako stříbrné modly, které svou vahou tiskly k sobě vlastní bílé šaty proti zpívajícímu vánku ventilátorů.

„Nemůžeme se pohnout,“ řekly současně.

Jordaniny prsty, do bíla napudrované přes svoje opálení, mi na okamžik spočinuly v dlani.

„A pan Thomas Buchanan, atlet?“ zeptal jsem se.

Současně jsem uslyšel jeho hlas, úsečný, tlumený, chraplavý, u telefonu v hale.

Gatsby stál uprostřed karmínového koberce a zaujatýma očima se rozhlížel kolem. Daisy ho pozorovala a smála se tím svým sladkým, vzrušujícím smíchem; z jejích ňader do vzduchu stoupl drobný oblak pudru.

„Povídá se,“ zašeptala Jordan, „že tam na telefonu je Tomova holka.“

Mlčeli jsme. Hlas v hale podrážděně stoupl: „Dobrá tedy, nic vám neprodám... Vůbec k vám nemám žádný závazek... a pokud jde o to, že mě tím obtěžujete v době oběda, to v žádném případě nestrpím!“

„Má prst na vidlici,“ řekla Daisy cynicky.

„To ne,“ ujistil jsem ji. „Je to opravdový obchod. Shodou okolností o tom vím.“

Tom rozrazil dveře, prostor dveří na okamžik zablokovalo jeho mohutné tělo a vřítil se do pokoje.

„Pan Gatsby!“ Napřáhl svou širokou, placatou ruku s dobře zamaskovanou nelibostí. „Rád vás vidím, pane… Nicku…“

„Udělej nám něco chladného,“ zvolala Daisy.

Jak zase vycházel z pokoje, Daisy vstala, přistoupila ke Gatsbymu, přitáhla si jeho obličej dolů a políbila ho na ústa.

„Víš, že tě miluju,“ zamumlala.

„Zapomínáš, že je přítomna dáma,“ řekla Jordan.

Daisy se pochybovačně rozhlédla.

„Políbíš taky Nicka.“

„Co jsi to za nestoudnou, obyčejnou holku!“

„Mně je to jedno!“ zvolala Daisy a začala na cihlovém krbu stepovat. Pak si vzpomněla na horko a provinile se usadila na pohovku, zrovna když vešla do pokoje čerstvě vypraná chůva, která vedla za ruku malou holčičku.

„Můj po-ž-eh-naný dra-houš-ku,“ broukla Daisy roztoužně a napřáhla paže. „Pojď k maminence, která tě má ráda.“

Dítě, které chůva pustila, přeběhlo pokoj a plaše se zabořilo do matčiných šatů.

„Můj po-ž-eh-naný dra-houš-ku! Dala ti maminka pudr na ty tvoje žluťoučké vlásky? Postav se a řekni — dobrý den.“

Gatsby a já jsme se postupně sklonili a vzali tu malou neochotnou ruku. Pak Gatsby dál s překvapením pozoroval dítě. Nemyslím, že do té chvíle opravdu věřil v jeho existenci.

„Já jsem se oblékla před obědem,“ oznámila dívenka a dychtivě se obrátila k Daisy.

„To proto, že se s tebou maminka chtěla pochlubit.“ Daisyina tvář se sklonila do jediné vrásky malého bílého krčku. „Ty můj sne! Ty můj úplný malý sne.“

„Ano," přisvědčilo dítě klidně. „Teta Jordan má na sobě taky bílé šaty."

„Jak se ti líbí máminy přátelé?" Daisy ji otočila tak, že stála tváří ke Gatsbymu. „Myslíš, že jsou hezcí?"

„Kde je tatínek?"

„Není po otci," vysvětlila Daisy. „Je po mně. Má moje vlasy a tvar obličeje."

Daisy se zase opřela do pohovky. Chůva udělala krok vpřed a natáhla ruku.

„Pojď, Pammy."

„Sbohem, miláčku!"

S neochotným pohledem zpátky dobře vycvičené dítě sevřelo chůvinu ruku a bylo vytaženo ze dveří, zrovna když se Tom vrátil, následován čtyřmi gin rickey, které klinkaly plné ledu.

Gatsby zdvihl svůj drink.

„Vypadají pořádně chladně," řekl s viditelným napětím.

Napili jsme se dlouhými, chtivými doušky.

„Někde jsem četl, že slunce je každý rok teplejší," řekl Tom přívětivě. „Zdá se, že co nevidět země spadne do slunce — nebo ne, počkej — je to právě naopak — slunce chladne každý rok.

„Pojďte ven," navrhl Gatsbymu. „Chtěl bych, abyste si prohlédl ten pozemek."

Vyšel jsem s nimi na verandu. Na zelené Soundské zátoce, v tom horku stojaté, se jedna malá plachta pomalu plazila k svěžejšímu moři. Gatsbyho oči ji chvíli sledovaly; zdvihl ruku a ukázal přes zátoku.

„Jsem naproti vám."

„Opravdu jste."

Naše oči se zdvihly přes záhony růží a horký trávník a plevelné smetí psích dnů podél pobřeží. Pomalu se bílá křídla lodi pohybovala

proti modré chladné hranici oblohy. Vepředu ležel vlnící se oceán a hojné blažené ostrovy.

„Tohle, to je ale sport," řekl Tom a pokývl. „Chtěl bych s ním být tamhle venku asi tak hodinu."

Obědvali jsme v jídelně, zastíněné také proti vedru, a chladným pivem jsme splachovali nervózní veselí.

„Co budeme dnes odpoledne dělat?" zvolala Daisy, „a pozítří, a dalších třicet let?"

„Nebuď chmurná," řekla Jordan. „Život začne zase úplně znovu, až na podzim všechno zkřehne."

„Ale je takové horko," trvala Daisy na svém, na pokraji slz, „a všechno je takové zmatené. Pojeďme všichni do města!"

Její hlas se dral tím vedrem dál, tloukl do něj, dával jeho nesmyslnosti tvar.

„Slyšel jsem o tom, že si lidi dělají ze stáje garáž," povídal Tom Gatsbymu, „ale já jsem první člověk, který kdy udělal ze svojí garáže stáj."

„Kdo chce jet do města?" dožadovala se Daisy naléhavě. Gatsbyho oči k ní zaplavaly. „Ach," vykřikla, „ty vypadáš tak chladně."

Jejich oči se setkaly a hleděli na sebe spolu, sami v prostoru. S úsilím stočila pohled dolů na stůl.

„Vždycky vypadáš tak chladně," opakovala.

Řekla mu, že ho miluje, a Tom Buchanan to viděl. Byl ohromený. Ústa se mu trochu pootevřela a díval se na Gatsbyho a pak zase na Daisy, jako by ji právě poznal jako někoho, koho už dávno znal.

„Podobáš se tomu muži z reklamy," pokračovala nevinně. „Víš, ten muž z reklamy —"

„Dobrá," přerušil ji rychle Tom, „jsem naprosto ochotný jet do města. Jdeme — všichni jedeme do města."

Vstal, oči se mu stále střídavě obracely mezi Gatsbym a jeho ženou. Nikdo se nepohnul.

„Pojďte!“ Jeho sebeovládání zapraskalo. „Co se vlastně děje? Jestli jedeme do města, tak jedeme.“

Jeho ruka, která se chvěla úsilím o sebeovládání, zdvihla k rtům poslední doušek pivní sklenice. Daisyin hlas nás postavil na nohy a vyvedl ven na rozžhavenou štěrkovou příjezdovou cestu.

„To prostě vyrazíme?“ ohradila se. „Takhle? Nenecháme někoho ani vykouřit cigaretu?“

„Všichni kouřili celý oběd.“

„Ach, pobavme se,“ prosila ho. „Je příliš horko, aby se někdo rozčiloval.“

Neodpověděl.

„Jak si přeješ,“ řekla. „Pojď, Jordan.“

Šly nahoru, aby se nachystaly, zatímco my tři muži jsme tam stáli a nohama šoupali po horkých oblázcích. Na západní obloze už visel stříbrný srpek měsíce. Gatsby se chystal něco říct, pak si to rozmyslel, ne však dřív, než se Tom otočil a očekávavě na něho pohlédl.

„Máte své stáje tady?“ zeptal se Gatsby s úsilím.

„Asi čtvrt míle dolů po silnici.“

„Aha.“

Odmlka.

„Nevidím smysl v tom jet do města,“ vybuchl Tom divoce. „Ženské dostávají tyhle nápady do hlavy —“

„Vezmeme s sebou něco k pití?“ zavolala Daisy z horního okna.

„Já vezmu nějakou whisky,“ odpověděl Tom. Vešel dovnitř.

Gatsby se ke mně strnule obrátil:

„Nemůžu v jeho domě nic říct, starý brachu.“

„Má indiskrétní hlas,“ poznamenal jsem. „Je plný —“ zaváhal jsem.

„Její hlas je plný peněz,“ řekl náhle.

To bylo ono. Předtím jsem to nikdy nechápal. Byl plný peněz — to bylo to nevyčerpatelné kouzlo, které v něm stoupalo a klesalo, jeho

cinkot, jeho zpěv činelů… Vysoko v bílém paláci králova dcera, zlatá dívka…

Tom vyšel z domu a ovíjel kvartovou láhev do ručníku, za ním Daisy a Jordan v malých těsných kloboučcích z metalické látky, s lehkými pláštěnkami přehozenými přes ruku.

„Pojedeme všichni mým vozem?“ navrhl Gatsby. Dotkl se horké zelené kůže sedadla. „Měl jsem ho nechat ve stínu.“

„Má řazení s pedálem?“ zeptal se Tom.

„Ano.“

„Dobrá, vezměte si moje kupé a já pojedu do města vaším vozem.“

Ten návrh byl Gatsbymu nepříjemný.

„Myslím, že tam není moc benzinu,“ namítl.

„Benzinu je dost,“ řekl Tom bujaře. Podíval se na ukazatel. „A kdyby došel, můžu zastavit u drogerie. Dnes se dá v drogerii koupit, co si vzpomenete.“

Po téhle zdánlivě bezúčelné poznámce následovala pauza. Daisy se zamračeně podívala na Toma a po Gatsbyho tváři přešel nedefinovatelný výraz, zároveň rozhodně nezvyklý a nejasně povědomý, jako bych o něm někdy slyšel jen popisem.

„Pojď, Daisy,“ řekl Tom a tiskl ji rukou směrem ke Gatsbyho vozu. „Já tě povezu v tomhle cirkusáckém kočáru.“

Otevřel dveře, ale ona vystoupila z okruhu jeho paže.

„Vezmi Nicka a Jordan. My pojedeme za vámi v kupé.“

Šla těsně vedle Gatsbyho a dotýkala se rukou jeho kabátu. Jordan, Tom a já jsme usedli dopředu do Gatsbyho vozu, Tom zkusmo zařadil neznámé rychlosti a vyrazili jsme do dusivého vedra, zatímco oni dva nám zmizeli vzadu z dohledu.

„Viděl jsi to?“ dožadoval se Tom.

„Co jsem viděl?“

Pronikavě se na mě podíval, protože si uvědomil, že já i Jordan jsme to museli vědět celou dobu.

„Myslíš si, že jsem pěkně hloupý, viď?“ nadhodil. „Možná jsem, ale občas mám — skoro jakýsi šestý smysl, který mi říká, co dělat. Možná tomu nevěříš, ale věda —“

Odmlčel se. Momentální okolnost ho dohnala a stáhla zpátky z okraje teoretické propasti.

„Trochu jsem si toho chlápka proklepl,“ pokračoval. „Mohl jsem jít hlouběji, kdybych věděl —“

„Chceš říct, že jsi byl u média?“ zeptala se Jordan vtipně.

„Co?“ Zmatený na nás civěl, zatímco jsme se smáli. „Média?“

„Ohledně Gatsbyho.“

„Ohledně Gatsbyho! Ne, nebyl. Řekl jsem, že jsem si trochu proklepl jeho minulost.“

„A zjistil jsi, že je to oxfordský pán,“ řekla Jordan uslužně.

„Oxfordský pán!“ Byl plný nedůvěry. „Ten? Čert aby to spral! Nosí růžový oblek.“

„Přesto je to oxfordský pán.“

„Oxford v Novém Mexiku,“ odfrkl Tom opovržlivě, „nebo něco takového.“

„Poslyš, Tome. Jestli jsi takový snob, proč jsi ho pozval k obědu?“ dožadovala se Jordan nazlobeně.

„Pozvala ho Daisy; znala ho ještě předtím, než jsme se vzali — bůhví kde!“

Všichni jsme teď byli podráždění z vyprchávajícího piva, a vědomi si toho jsme chvíli jeli mlčky. Pak, jak se v dálce na silnici objevily vybledlé oči doktora T. J. Eckleburga, vzpomněl jsem si na Gatsbyho upozornění ohledně benzinu.

„Dojedeme s tím, co máme, až do města,“ řekl Tom.

„Ale tady je zrovna servis,“ ohradila se Jordan. „Nerada bych uvízla v tomhle rozpáleném vedru.“

Tom netrpělivě přišlápl obě brzdy a my jsme s prudkým prachovým škubnutím dojeli pod Wilsonův vývěsní štít. Po chvíli se z nitra

provozovny vynořil majitel a dutýma očima zíral na vůz.

„Doplňte nám benzin!“ křikl Tom drsně. „Co myslíte, že jsme zastavili — abychom obdivovali vyhlídku?“

„Jsem nemocný,“ řekl Wilson, aniž se pohnul. „Celý den mi je zle.“

„Co se vám stalo?“

„Jsem úplně vyřízený.“

„Mám si tedy natočit sám?“ dožadoval se Tom. „V telefonu jste zněl docela zdravě.“

Wilson s úsilím opustil stín a oporu zárubně a těžce oddychuje odšrouboval víčko nádrže. Ve slunci měl tvář zelenou.

„Nechtěl jsem vám přerušovat oběd,“ řekl. „Ale pořádně potřebuju peníze a napadlo mě, co uděláte s tím vaším starým vozem.“

„Jak se vám líbí tenhle?“ zeptal se Tom. „Koupil jsem ho minulý týden.“

„Je pěkně žlutý,“ řekl Wilson a zatáhl za páku.

„Chtěl byste ho koupit?“

„To by se mi tak hodilo,“ usmál se Wilson slabě. „Ne, ale na tom druhém bych něco vydělal.“

„Nač najednou potřebujete peníze?“

„Jsem tu moc dlouho. Chci odjet. My s ženou chceme na Západ.“

„Vaše žena chce,“ opravil ho Tom polekaně.

„Mluví o tom deset let.“ Chvíli se opíral o pumpu a stínil si oči. „A teď půjde, ať chce nebo ne. Dostanu ji pryč.“

Kupé se mihlo kolem nás v náhlém oblaku prachu a problesku kynoucí ruky.

„Co vám dlužím?“ dožadoval se Tom tvrdě.

„Posledních pár dní jsem přišel na něco divného,“ poznamenal Wilson. „Proto chci odjet. Proto jsem vás obtěžoval kvůli tomu vozu.“

„Co vám dlužím?“

„Dolar dvacet.“

Neúprosně bušící vedro mě začalo mást a měl jsem tam zlou chvilku, než jsem si uvědomil, že zatím na Toma Wilsonovo podezření nedopadlo. Objevil, že Myrtle má jakýsi život oddělený od něj, v jiném světě, a ten šok ho tělesně rozstonal. Civěl jsem na něj a pak na Toma, který udělal paralelní objev před necelou hodinou — a napadlo mě, že mezi lidmi není žádný tak hluboký rozdíl, co do inteligence nebo rasy, jako je rozdíl mezi nemocným a zdravým. Wilson byl tak nemocný, že vypadal provinile, neodpustitelně provinile — jako by zrovna přivedl do jiného stavu nějakou nebohou dívku.

„To auto vám přenechám," řekl Tom. „Pošlu vám ho zítra odpoledne."

To místo bylo vždycky nejasně znepokojivé, i v plné záři odpoledne, a já teď otočil hlavu, jako by mě něco varovalo před něčím za zády. Nad hromadami popela držely obří oči doktora T. J. Eckleburga neúnavnou stráž, ale po chvilce jsem postřehl, že nás si s nezvyklou upřeností prohlížejí ještě jiné oči z necelých dvaceti stop.

V jednom z oken nad servisem byly závěsy kousek odhrnuté a Myrtle Wilsonová shlížela dolů na naše auto. Byla tak zabraná, že si vůbec neuvědomovala, že ji někdo pozoruje, a jeden pocit za druhým jí vstupoval do tváře jako předměty do pomalu se vyvolávajícího obrazu. Její výraz byl zvláštně povědomý – byl to výraz, který jsem často viděl na ženských tvářích, ale na tváři Myrtle Wilsonové se zdál bezúčelný a nevysvětlitelný, dokud jsem si neuvědomil, že její oči, rozšířené žárlivou hrůzou, nejsou upřené na Toma, ale na Jordan Bakerovou, kterou pokládala za jeho ženu.

Není horšího zmatku než zmatek prosté mysli, a jak jsme odjížděli, Tom cítil horké biče paniky. Jeho žena a jeho milenka, ještě před hodinou bezpečné a nedotknutelné, mu překotně unikaly z moci. Pud ho přiměl šlápnout na plyn s dvojím záměrem – dohonit Daisy a nechat Wilsona za sebou –, a my jsme uháněli směrem na Astorii padesátimí-

lovou rychlostí, až jsme konečně mezi pavoučími nosníky nadzemní dráhy zahlédli pohodové modré kupé.

„Ty velké biografy u Padesáté ulice jsou chladné," nadhodila Jordan. „Zbožňuju New York v letních odpoledních, když všichni odjeli. Má to v sobě něco smyslného – přezrálého, jako by vám měly do rukou spadnout nejpodivnější plody."

Slovo „smyslného" Toma ještě víc znepokojilo, ale než stačil vymyslet protest, kupé zastavilo a Daisy nám pokynula, ať zajedeme vedle.

„Kam jedeme?" zvolala.

„Co takhle do kina?"

„Je takové horko," postěžovala si. „Jeďte vy. My se budeme projíždět a potkáme se s vámi potom." S námahou se jí trochu zablýskl vtip. „Potkáme se s vámi na nějakém rohu. Já budu ten pán, co kouří dvě cigarety najednou."

„Tady se o tom nemůžeme hádat," řekl Tom netrpělivě, zatímco za námi nákladní auto zaklelo houkačkou. „Jeďte za mnou k jižní straně Central Parku, před hotel Plaza."

Několikrát otočil hlavu a ohlédl se po jejich autě, a když je zdržel provoz, zpomalil, dokud se mu zase neukázali. Myslím, že se bál, že odbočí do boční ulice a navždy mu zmizí ze života.

Neudělali to. A tak jsme všichni společně udělali ten ještě méně pochopitelný krok – pronajali jsme si salonek apartmá v hotelu Plaza.

Zdlouhavá a bouřlivá dohadovačka, která nás nakonec zahnala do té místnosti, mi uniká, ačkoli mám ostrou tělesnou vzpomínku, že se mi při ní spodní prádlo pořád šplhalo jako vlhký had kolem nohou a občasné kapky potu mi stékaly chladné přes záda. Ten nápad vzešel z Daisyina návrhu, že si pronajmeme pět koupelen a dáme si studené koupele, a pak dostal hmatatelnější podobu v podobě „místa, kde si dáme mint julep". Každý z nás nahlas i potichu opakoval, že je to „pitomý nápad" – mluvili jsme všichni najednou na zmateného recepční-

ho a mysleli si, nebo předstírali, že si myslíme, že jsme strašně vtipní…

Pokoj byl velký a dusný, a přestože už byly čtyři hodiny, otevřená okna vpouštěla dovnitř jenom příval horkého vzduchu z keřů z Parku. Daisy přešla k zrcadlu a postavila se k nám zády, aby si upravila vlasy.

„Je to báječné apartmá," zašeptala Jordan uctivě a všichni se zasmáli.

„Otevři ještě jedno okno," přikázala Daisy, aniž by se otočila.

„Žádná další už nejsou."

„Tak abychom asi zatelefonovali pro sekeru –"

„Nejlepší je zapomenout na to horko," řekl Tom netrpělivě. „Když si na něj budeš pořád stěžovat, bude ti desetkrát horší."

Odvinul z ručníku láhev whisky a postavil ji na stůl.

„Proč ji nenecháte být, starý brachu?" poznamenal Gatsby. „Vždyť vy jste ten, komu se chtělo do města."

Nastala chvilka ticha. Telefonní seznam sklouzl z háčku a pleskl o podlahu, načež Jordan zašeptala: „Promiňte" – ale tentokrát se nikdo nezasmál.

„Já ho zvednu," nabídl jsem se.

„Mám ho." Gatsby prohlédl natržený provázek, se zájmem zabručel „Hmmm!" a hodil knihu na židli.

„To je nějaký váš oblíbený obrat, že?" řekl Tom ostře.

„Co?"

„To celé ‚starý brachu'. Kde jste to pochytil?"

„Hele, Tome," řekla Daisy, obracejíc se od zrcadla, „jestli chceš dělat osobní poznámky, nezůstanu tady ani minutu. Zavolej dolů a objednej led na mint julep."

Když Tom bral do ruky sluchátko, slisované horko vybuchlo zvukem a my jsme poslouchali osudové akordy Mendelssohnova Svatebního pochodu z tanečního sálu dole.

„Představte si, že se v tomhle vedru někdo chce ženit!“ zvolala Jordan sklesle.

„A přece – já jsem se vdala v polovině června,“ vzpomínala Daisy. „Louisville v červnu! Někdo omdlel. Kdo to omdlel, Tome?“

„Biloxi,“ odpověděl stručně.

„Nějaký pan Biloxi. ‚Boxík‘ Biloxi, a vyráběl krabice – fakticky – a byl z Biloxi v Tennessee.“

„Odnesli ho k nám domů,“ dodala Jordan, „protože my jsme bydleli dvoje dveře od kostela. A zůstal u nás tři týdny, dokud mu táta neřekl, že musí odejít. Den poté, co odešel, táta umřel.“ Po chvilce dodala, jako by to mohlo znít neuctivě: „Nemělo to spolu žádnou spojitost.“

„Já jsem kdysi znal nějakého Billa Biloxiho z Memphisu,“ poznamenal jsem.

„To byl jeho bratranec. Než odjel, znala jsem celou jejich rodinnou historii. Dal mi hliníkový putter, který používám dodnes.“

Hudba utichla, jak začal obřad, a teď k oknu dolehlo dlouhé hurá, následované sporadickými výkřiky „Jéé – jé – jé!“ a nakonec výbuchem jazzové kapely, jak se dole roztančilo.

„Stárneme,“ řekla Daisy. „Kdybychom byli mladí, zvedli bychom se a šli si zatančit.“

„Vzpomeň si na Biloxiho,“ varovala ji Jordan. „Odkud jsi ho ty znal, Tome?“

„Biloxiho?“ Soustředil se s námahou. „Já jsem ho neznal. To byl Daisyin kamarád.“

„Nebyl,“ popřela to. „V životě jsem ho předtím neviděla. Přijel soukromým vagónem.“

„No, on tvrdil, že tě zná. Říkal, že vyrůstal v Louisville. Asa Bird ho přivedl na poslední chvíli a ptal se, jestli pro něj máme místo.“

Jordan se usmála.

„Nejspíš se vezl načerno domů. Mně tvrdil, že byl předsedou vašeho ročníku na Yale.“

Tom a já jsme se na sebe nechápavě podívali.

„Biloxi?“

„Jednak jsme žádného předsedu neměli –“

Gatsbyho noha vybubnovala krátký, neklidný dusot a Tom se k němu najednou obrátil.

„Mimochodem, pane Gatsby, slyšel jsem, že jste chodil do Oxfordu.“

„Ne tak docela.“

„Ale ano, slyšel jsem, že jste byl v Oxfordu.“

„Ano – byl jsem tam.“

Pauza. Pak Tomův hlas, nevěřícný a urážlivý:

„To jste tam musel být zrovna v době, kdy šel Biloxi na New Haven.“

Další pauza. Zaklepal číšník a vešel s rozdrcenou mátou a ledem, ale ticho nenarušilo ani jeho „děkuji“, ani měkké zavření dveří. Tahle ohromná záležitost se měla konečně vyjasnit.

„Řekl jsem vám, že jsem tam byl,“ řekl Gatsby.

„Slyšel jsem, ale rád bych věděl kdy.“

„Bylo to v devatenáct devatenáct, zůstal jsem tam jenom pět měsíců. Proto se opravdu nemůžu nazývat oxfordským absolventem.“

Tom se rozhlédl, jestli jeho nevíru zrcadlíme i my. Ale my všichni jsme se dívali na Gatsbyho.

„Byla to příležitost, kterou dali po příměří některým důstojníkům,“ pokračoval. „Mohli jsme jít na kteroukoli univerzitu v Anglii nebo ve Francii.“

Chtělo se mi vstát a plácnout ho po zádech. Zažíval jsem jedno z těch obnovení naprosté víry v něho, které jsem už prožil dřív.

Daisy vstala, slabě se usmála a šla ke stolu.

„Otevři tu whisky, Tome,“ nařídila mu, „a já ti udělám mint julep. Pak si nebudeš připadat tak hloupý… Podívej na tu mátu!“

„Počkej,“ odsekl Tom, „chci se pana Gatsbyho zeptat ještě na jednu věc.“

„Prosím," řekl Gatsby zdvořile.

„Co to vlastně zamýšlíte za scény v mém domě?"

Konečně bylo všechno venku a Gatsby byl spokojený.

„Žádné scény nedělá on," Daisy se zoufale podívala z jednoho na druhého. „To ty tady děláš scény. Prosím, trošku se ovládej."

„Ovládat se!" opakoval Tom nevěřícně. „Nejspíš je teď nejnovější móda zasednout si a nechat pana Nikoho z Niotkud nadbíhat mé ženě. No, jestli je to tak, tak beze mě... Dnešní lidé začnou tím, že se vysmějí rodinnému životu a rodinným institucím, a vzápětí hodí všechno přes palubu a budou se brát mezi sebou běloši s černochy."

Zrudlý vlastním vášnivým blábolem viděl sám sebe stát osamoceně na poslední barikádě civilizace.

„Tady jsme všichni běloši," zamumlala Jordan.

„Já vím, že moc populární nejsem. Nepořádám velké večírky. Nejspíš si musíte udělat ze svého domu prasečák, chcete-li mít v tomhle moderním světě nějaké přátele."

Jakkoli jsem byl rozzuřený, stejně jako my všichni, pokaždé když otevřel ústa, mě to pokoušelo k smíchu. Ten přerod z libertina v šosáka byl tak dokonalý.

„Něco vám musím říct, starý brachu –" začal Gatsby. Ale Daisy jeho záměr uhodla.

„Prosím ne!" přerušila ho bezmocně. „Prosím, pojďme všichni domů. Nemohli bychom jít všichni domů?"

„To je dobrý nápad." Vstal jsem. „Pojď, Tome. Nikdo si nedá."

„Chci vědět, co mi má pan Gatsby říct."

„Vaše žena vás nemiluje," řekl Gatsby. „Nikdy vás nemilovala. Miluje mě."

„Vy jste se musel zbláznit!" vyhrkl Tom automaticky.

Gatsby vyskočil, celý rozzářený rozrušením.

„Nikdy vás nemilovala, slyšíte?" zvolal. „Vzala si vás jenom proto, že já jsem byl chudý a ona už byla unavená z toho, že na mě pořád čeká.

Byla to strašná chyba, ale v srdci nikdy nemilovala nikoho jiného než mě!“

Tady jsme se Jordan a já pokusili odejít, ale Tom a Gatsby s navzájem soutěživou rozhodností trvali na tom, abychom zůstali – jako by ani jeden z nich neměl co skrývat a jako by bylo výsadou podílet se zprostředkovaně na jejich citech.

„Sedni si, Daisy,“ Tomův hlas marně tápal po otcovském tónu. „Co se tady děje? Chci slyšet všechno.“

„Řekl jsem vám, co se děje,“ řekl Gatsby. „Děje se to už pět let – a vy jste o tom nevěděl.“

Tom se prudce otočil k Daisy.

„Scházíš se s tímhle chlapem už pět let?“

„Nescházeli jsme se,“ řekl Gatsby. „Ne, nemohli jsme se vídat. Ale celou tu dobu jsme se milovali, starý brachu, a vy jste o tom nevěděl. Někdy jsem se smál“ – ale v očích mu nebyl žádný smích – „při pomyšlení, že o tom nevíte.“

„Á – to je všechno.“ Tom poklepal tlustými prsty o sebe jako duchovní a opřel se v křesle.

„Vy jste blázen!“ vybuchl. „Nemůžu mluvit o tom, co se stalo před pěti lety, protože tehdy jsem Daisy ještě neznal – a ať se propadnu, jestli chápu, jak jste se k ní vůbec přiblížil, pokud jste jim nenosil nákupy ke zadnímu vchodu. Ale to všechno ostatní je zatracená lež. Daisy mě milovala, když si mě brala, a miluje mě i teď.“

„Ne,“ řekl Gatsby a zavrtěl hlavou.

„Ale ano. Problém je v tom, že si občas vezme do hlavy nějaké pošetilé nápady a neví, co dělá.“ Moudře pokýval hlavou. „A ještě víc – já miluji Daisy taky. Jednou za čas vyrazím na flám a dělám ze sebe hlupáka, ale vždycky se vrátím, a v srdci ji celou dobu miluju.“

„Je mi z tebe zle,“ řekla Daisy. Otočila se ke mně a její hlas, který klesl o oktávu, naplnil pokoj mrazivým opovržením: „Víš, proč jsme

opustili Chicago? Divím se, že tě nepohostili tou historkou o jeho malém flámu.“

Gatsby přešel k ní a postavil se vedle.

„Daisy, s tím vším je už konec,“ řekl vážně. „Na tom teď nezáleží. Jen mu řekni pravdu – že jsi ho nikdy nemilovala – a všechno bude navždy smazané.“

Podívala se na něho nevidomě. „Ale – jak bych ho mohla milovat – copak by to vůbec šlo?“

„Nikdy jsi ho nemilovala.“

Zaváhala. Pohled jí sklouzl k Jordan a ke mně s jakousi prosbou, jako by si konečně uvědomila, co dělá – a jako by nikdy, celou tu dobu, nic takového v úmyslu neměla. Ale teď už to bylo řečeno. Bylo pozdě.

„Nikdy jsem ho nemilovala,“ řekla s patrnou neochotou.

„Ani na Kapiolani?“ vyzvídal Tom náhle.

„Ne.“

Z tanečního sálu dole se nahoru snášely tlumené, dusivé akordy na horkých vlnách vzduchu.

„Ani ten den, kdy jsem tě snášel dolů z Punch Bowlu, abys měla suché boty?“ V jeho tónu zazněla chraplavá něžnost… „Daisy?“

„Prosím tě, nech toho.“ Její hlas byl chladný, ale zášť z něj zmizela. Podívala se na Gatsbyho. „Tak vidíš, Jayi,“ řekla – ale ruka, jíž se pokoušela zapálit si cigaretu, se jí třásla. Náhle hodila cigaretu i hořící zápalku na koberec.

„Ach, ty chceš příliš mnoho!“ zvolala na Gatsbyho. „Teď tě miluju – copak to nestačí? Já nemůžu za to, co bylo.“ Začala se bezmocně rozvzlykat. „Jednou jsem ho milovala – ale milovala jsem i tebe.“

Gatsbymu se otevřely a zavřely oči.

„Milovala jsi i mě?“ opakoval.

„I tohle je lež,“ řekl Tom divoce. „Ona ani nevěděla, že jste na světě. No – jsou mezi mnou a Daisy věci, které vy nikdy nepoznáte, věci, na které ani jeden z nás nikdy nedokáže zapomenout.“

Ta slova jako by do Gatsbyho fyzicky zahryzla.

„Chci mluvit s Daisy o samotě," naléhal. „Je teď celá rozrušená –"

„Ani o samotě bych nedokázala říct, že jsem Toma nikdy nemilovala," přiznala žalostným hlasem. „Nebyla by to pravda."

„Samozřejmě že nebyla," přitakal Tom.

Obrátila se k svému muži.

„Jako by ti na tom záleželo," řekla.

„Samozřejmě že mi na tom záleží. Od teď se o tebe budu starat líp."

„Vy to nechápete," řekl Gatsby s nádechem paniky. „Vy už se o ni starat nebudete."

„Nebudu?" Tom doširoka otevřel oči a zasmál se. Teď už si mohl dovolit se ovládnout. „A proč jako ne?"

„Daisy od vás odchází."

„Nesmysl."

„A přece," řekla s viditelným úsilím.

„Ode mě nikam nejde!" Tomova slova se najednou nahrbila nad Gatsbyho. „A rozhodně ne za obyčejným podvodníkem, který by si musel ten prsten, co jí dal na prst, ukrást."

„Tohle nesnesu!" zvolala Daisy. „Ach, prosím, pojďme pryč."

„Vy jste vůbec kdo?" vybuchl Tom. „Jste jeden z té party, co se motá kolem Meyera Wolfsheima – tolik tedy náhodou vím. Prošetřil jsem si trochu vaše záležitosti – a zítra budu pokračovat."

„S tím si poslužte, starý brachu," řekl Gatsby vyrovnaně.

„Zjistil jsem, co to byly vaše ‚drogerie'." Otočil se k nám a mluvil rychle. „On a tenhle Wolfsheim koupili spoustu drogerií po postranních ulicích tady i v Chicagu a prodávali přes pult obilný líh. To je jeden z jeho malých fíglů. Hned při prvním setkání jsem ho tipoval na pašeráka alkoholu a moc jsem se nespletl."

„A co jako?" řekl Gatsby zdvořile. „Myslím, že vašemu příteli Walteru Chaseovi nebylo zatěžko přidat se."

„A vy jste ho tam nechal ve štychu, ne? Nechal jste ho sedět měsíc v New Jersey. Bože! To byste musel slyšet, co o vás Walter říká."

„Přišel za námi na mizině. Byl moc rád, že si vydělá nějaké peníze, starý brachu."

„Neříkejte mi ‚starý brachu'!" zvolal Tom. Gatsby neřekl nic. „Walter by vás taky mohl hnát za porušení sázkových zákonů, ale Wolfsheim ho vyděsil tak, že radši zavřel pusu."

Ten neznámý a přece poznatelný výraz se Gatsbymu vrátil do tváře.

„Ten obchod s drogeriemi byl jen drobný," pokračoval Tom pomalu, „ale máte teď něco rozjetého, o čem se mi Walter bojí říct."

Pohlédl jsem na Daisy, která vyděšeně těkala pohledem mezi Gatsbym a svým mužem, a na Jordan, která si začala udržovat na špičce brady neviditelný, ale pohlcující předmět. Pak jsem se otočil zpátky ke Gatsbymu – a jeho výraz mě vylekal. Vypadal – a říkám to se vším opovržením k bezděčným pomluvám, které se povídaly po jeho zahradě – jako by „zabil člověka". Na okamžik se jeho tvář dala popsat opravdu jen tímhle fantastickým způsobem.

Pominulo to a on začal rozrušeně mluvit na Daisy, všechno popíral, hájil své jméno proti obviněním, která vznesena nebyla. Ale s každým jeho slovem se stahovala stále hlouběji sama do sebe, až toho nechal, a bojoval dál už jen jeho mrtvý sen, jak odpoledne odkapávalo pryč, pokoušel se dotknout toho, co už nebylo hmatatelné, zápasil nešťastně, ale bez zoufalství, směrem k tomu ztracenému hlasu přes pokoj.

Ten hlas znovu prosil, ať odjedou.

„Prosím tě, Tome! Já už to nesnesu."

Její vyděšené oči prozrazovaly, že ať chtěla cokoli, ať sebrala jakoukoli odvahu, bylo to pryč.

„Vy dva jeďte domů, Daisy," řekl Tom. „V autě pana Gatsbyho."

Pohlédla na Toma, teď už vylekaně, ale on trval na svém s velkorysým opovržením.

„Jen jeď. Nebude tě obtěžovat. Myslím, že si uvědomuje, že jeho troufalá malá známost skončila."

Odešli, beze slova, odseknutí, nahodilí, osamocení, jako přízraky, dokonce i z našeho soucitu.

Po chvíli Tom vstal a začal zabalovat neotevřenou láhev whisky zpátky do ručníku.

„Chcete něco z toho? Jordan?... Nicku?"

Neodpověděl jsem.

„Nicku?" zeptal se znovu.

„Co?"

„Chceš trochu?"

„Ne... Zrovna jsem si vzpomněl, že dneska mám narozeniny."

Bylo mi třicet. Přede mnou se táhla osudová, hrozivá cesta nového desetiletí.

Bylo sedm hodin, když jsme s ním nasedli do kupé a vyrazili na Long Island. Tom nepřetržitě mluvil, oslavoval a smál se, ale jeho hlas byl ode mě a od Jordan tak vzdálený, jako cizí hluk z chodníku nebo rachot nadzemky nad hlavou. Lidský soucit má své meze a byli jsme spokojení, že můžeme nechat všechny jejich tragické hádky vyvanout spolu se světly města za námi. Třicet – slib desetiletí osamělosti, ztenčující se seznam známých svobodných mužů, ztenčující se aktovka nadšení, řídnoucí vlasy. Ale vedle mě byla Jordan, která, na rozdíl od Daisy, byla příliš moudrá, aby s sebou od věku k věku tahala dávno zapomenuté sny. Když jsme přejížděli temný most, její bledá tvář mi lehce dopadla na rameno kabátu a hrozivý úder třicítky odezněl v konejšivém stisku její ruky.

A tak jsme jeli dál, chladnoucím soumrakem vstříc smrti.

Mladý Řek Michaelis, který provozoval kavárničku vedle hromad popela, byl hlavním svědkem při vyšetřování. Prospal to vedro až po páté, kdy se zašel podívat do servisu a našel George Wilsona u sebe v kanceláři nemocného – opravdu nemocného, bledého jako jeho

vlastní bledé vlasy a třesoucího se po celém těle. Michaelis mu radil, aby si šel lehnout, ale Wilson to odmítl s tím, že by přišel o spoustu kšeftů. Zatímco se ho soused snažil přemluvit, nahoře vypukl prudký randál.

„Mám tam nahoře zavřenou ženu," vysvětlil Wilson klidně. „Zůstane tam až do pozítří, a pak se odstěhujeme."

Michaelis byl ohromen; sousedili spolu čtyři roky a Wilson nikdy nevypadal, že by čehokoli takového byl schopen. Obvykle to byl jeden z těch opotřebovaných chlapů: když zrovna nepracoval, seděl na židli ve dveřích a civěl na lidi a auta, která projížděla kolem. Když na něj někdo promluvil, vždycky se neurčitě, bezbarvě zasmál. Patřil své ženě, ne sám sobě.

Tak se Michaelis přirozeně snažil zjistit, co se stalo, ale Wilson neřekl ani slovo – místo toho na svého návštěvníka začal házet zvláštní, podezíravé pohledy a vyptávat se ho, co dělal v určitých časech v určitých dnech. Zrovna když se Michaelisovi začínalo být nepříjemně, prošla kolem dveří parta dělníků mířících k němu do restaurace, a Michaelis využil příležitosti a odešel s úmyslem vrátit se později. Ale neudělal to. Snad na to zapomněl, nic víc. Když vyšel znovu ven, krátce po sedmé, ten rozhovor si vybavil, protože zdola z garáže uslyšel hlas paní Wilsonové, hlasitý a plný výčitek.

„Zbij mě!" slyšel ji křičet. „Shoď mě na zem a zbij mě, ty špinavý zbabělče!"

Chvilku nato vyběhla do soumraku, máchala rukama a křičela – než se stačil hnout ode dveří, bylo po všem.

„Auto smrti," jak mu říkaly noviny, nezastavilo; vynořilo se z houstnoucí tmy, na okamžik se tragicky zakymácelo a pak zmizelo za nejbližší zatáčkou. Mavro Michaelis si nebyl jistý ani jeho barvou – prvnímu policistovi řekl, že bylo světle zelené. To druhé auto, které jelo směrem na New York, se zastavilo o sto yardů dál a jeho řidič se

chvatně vrátil tam, kde Myrtle Wilsonová, s násilně vyhaslým životem, klečela na silnici a mísila svou hustou tmavou krev s prachem.

Michaelis a tento muž k ní dorazili jako první, ale když jí roztrhli halenku, ještě vlhkou potem, uviděli, že se jí levý prs houpá volně jako cár, a nemuseli už poslouchat srdce pod ním. Ústa měla doširoka otevřená, v koutcích trochu natržená, jako by se zalkla, když vydávala tu obrovskou životní sílu, kterou v sobě tak dlouho shromažďovala.

Ty tři nebo čtyři automobily a shluk lidí jsme viděli ještě z dálky.

„Nehoda!“ řekl Tom. „Výborně. Wilson bude mít konečně nějakou práci.“

Zpomalil, ale pořád bez úmyslu zastavit, dokud ho, jak jsme se přibližovali, ztichlé, soustředěné tváře lidí u dveří garáže nedonutily samovolně dupnout na brzdy.

„Podíváme se,“ řekl pochybovačně, „jen se podíváme.“

Teď jsem si uvědomil dutý, kvílivý zvuk, který neustále vycházel z garáže, zvuk, který se, když jsme vystoupili z kupé a šli ke dveřím, rozlišil ve slova „Ach, můj Bože!“ opakovaná znovu a znovu v zalykavém sténání.

„Tady se stalo něco zlého,“ řekl Tom rozrušeně.

Postavil se na špičky a nahlédl přes kruh hlav do garáže, osvětlené jen žlutým světlem v kolébajícím se kovovém koši nahoře. Pak vydal v hrdle drsný zvuk a prudkým rozmáchnutím mohutných paží si prorazil cestu dovnitř.

Kruh se za ním zase sevřel s mumláním protestů; chvíli jsem neviděl vůbec nic. Pak nově příchozí narušili řadu a Jordan i mě to najednou vystrčilo dovnitř.

Tělo Myrtle Wilsonové, zahalené do deky a pak do další deky, jako by trpěla zimnicí v té parné noci, leželo na pracovním stole u zdi a Tom se nad ním, zády k nám, nehybně skláněl. Vedle něj stál policista z motorky a s velkým potem a mnoha opravami si zapisoval jména do malého zápisníku. Zprvu jsem nemohl najít původ těch vysokých,

sténavých slov, která se halasně rozléhala po holé garáži – pak jsem uviděl Wilsona, jak stojí na zvýšeném prahu kanceláře, kolébá se dopředu a dozadu a oběma rukama se drží veřejí. Nějaký muž na něho tlumeným hlasem mluvil a občas se mu pokoušel položit ruku na rameno, ale Wilson neslyšel ani neviděl. Oči mu pomalu klesaly z kývajícího se světla k obtíženému stolu u zdi a pak se trhavě vracely zpátky ke světlu, a bez ustání vydával ten svůj vysoký, hrůzný nářek:

„Ach, můj Bo-že! Ach, můj Bo-že! Ach, Bo-že! Ach, můj Bo-že!“

Vzápětí Tom trhavě zvedl hlavu, a poté co skelnýma očima přejel po garáži, oslovil policistu zamumlanou nesouvislou poznámkou.

„M – a – v –“ říkal policista, „– o –“

„Ne, r –“ opravil ho muž, „M – a – v – r – o –“

„Poslouchejte mě!“ zamumlal Tom zuřivě.

„r –“ pokračoval policista, „o –“

„g –“

„g –“ Vzhlédl, když mu na rameno dopadla Tomova mohutná ruka. „Co chceš, kamaráde?“

„Co se stalo? – to chci vědět.“

„Srazilo ji auto. Byla hned mrtvá.“

„Hned mrtvá,“ opakoval Tom a civěl před sebe.

„Vyběhla doprostřed silnice. Zkurvysyn ani nezastavil s autem.“

„Byla tam dvě auta,“ řekl Michaelis, „jedno jelo tam, druhé zpátky, chápete?“

„Kam?“ zeptal se policista pronikavě.

„Jedno každým směrem. No a ona“ – ruka se mu zvedla k dekám, ale v půli cesty se zastavila a klesla k boku – „ona vyběhla ven a to, co jelo z New Yorku, do ní rovnou narazilo, jelo tak třicet nebo čtyřicet mil za hodinu.“

„Jak se to tady jmenuje?“ chtěl vědět policista.

„Žádný jméno to nemá.“

Přistoupil bledý, dobře oblečený černoch.

„Bylo to žluté auto," řekl, „velké žluté auto. Nové."

„Viděl jste tu nehodu?" zeptal se policista.

„Ne, ale to auto mě na silnici předjelo, jelo rychleji než čtyřicet. Jelo padesát, šedesát."

„Pojďte sem a dejte mi jméno. Pozor teď. Chci jeho jméno."

Nějaká slova z téhle konverzace musela doletět k Wilsonovi, který se kolébal ve dveřích kanceláře, protože mezi jeho záchvatovými výkřiky našlo náhle hlas nové téma:

„Nemusíte mi říkat, jaké to bylo auto! Já vím, jaké to bylo auto!"

Pozoroval jsem Toma a viděl jsem, jak se mu pod kabátem napjal uzlík svalu v zádech. Rychle přešel k Wilsonovi, postavil se před něho a pevně ho uchopil nad lokty.

„Musíš se dát dohromady," řekl mu s uklidňující drsností.

Wilsonovi padl pohled na Toma; vzepjal se na špičky a pak by se zhroutil na kolena, kdyby ho Tom nedržel vzpřímeného.

„Poslouchej," řekl Tom a trochu s ním zatřásl. „Zrovna jsem sem dojel, před chvilkou, z New Yorku. Vezl jsem ti to kupé, o kterém jsme spolu mluvili. To žluté auto, které jsem řídil dnes odpoledne, nebylo moje – slyšíš? Celé odpoledne jsem je neviděl."

Dost blízko, aby slyšeli, co říká, jsme byli jen já a ten černoch, ale policista něco zachytil v jeho tónu a vyzývavě upřeným pohledem se po něm podíval.

„Co se tam děje?" chtěl vědět.

„Jsem jeho přítel." Tom otočil hlavu, ale ruce držel pevně na Wilsonově těle. „Říká, že zná auto, které to udělalo… Bylo to žluté auto."

Nějaký nejasný popud přiměl policistu, aby se podezíravě podíval na Toma.

„A jakou barvu má vaše auto?"

„Je modré, kupé."

„Jedeme přímo z New Yorku," řekl jsem.

Někdo, kdo jel kousek za námi, to potvrdil, a policista se odvrátil.

„No, tak když mi teď dáte to jméno znovu správně –“

Tom zvedl Wilsona jako panenku, odnesl ho do kanceláře, usadil do křesla a vrátil se.

„Jestli sem někdo přijde a posedí s ním,“ odsekl rozkazovačně. Pozoroval, jak si ti dva nejbližší muži vyměnili pohledy a neochotně vešli dovnitř. Pak za nimi Tom zavřel dveře a sešel jediný schůdek dolů, s pohledem odvráceným od stolu. Když šel kolem mě, zašeptal: „Pojďme pryč.“

Rozpačitě, a Tom nám svými rozkazovačnými pažemi razil cestu, prodrali jsme se davem, který se pořád ještě shromažďoval, a mimochodem jsme minuli uspěchaného doktora s brašnou v ruce, pro kterého před půlhodinou poslali v zoufalé naději.

Tom jel pomalu, dokud jsme nebyli za zatáčkou – a pak dupl na plyn a kupé uhánělo nocí. Za chvíli jsem uslyšel tichý chraplavý vzlyk a viděl, že mu po tváři tečou slzy.

„Zatracený zbabělec!“ zafňukal. „Ani nezastavil to auto.“

Buchananovský dům k nám náhle připlul tmavými šelestícími stromy. Tom zastavil u verandy a vzhlédl k druhému patru, kde dvě okna rozkvetla světlem mezi popínavými rostlinami.

„Daisy je doma,“ řekl. Když jsme vystoupili z auta, pohlédl na mě a trochu se zamračil.

„Měl jsem tě vysadit ve West Eggu, Nicku. Dneska večer už nemůžeme nic dělat.“

Proběhla v něm proměna; mluvil vážně a rozhodně. Když jsme přecházeli po štěrku zalitém měsíčním světlem k verandě, naložil s celou situací několika rázovitými frázemi.

„Zavolám ti taxík, který tě odveze domů, a než přijede, zajděte s Jordan do kuchyně, ať vám tam dají nějakou večeři – jestli budete chtít.“ Otevřel dveře. „Pojďte dál.“

„Ne, díky. Ale byl bych rád, kdybys mi ten taxík zavolal. Počkám venku.“

Jordan mi položila ruku na paži.

„Nepůjdeš dovnitř, Nicku?“

„Ne, díky.“

Bylo mi trochu nevolno a chtěl jsem být sám. Jordan ale ještě chvilku otálela.

„Je teprve půl desáté,“ řekla.

Ať se propadnu, jestli půjdu dovnitř; měl jsem jich všech na jeden den plné zuby, a najednou do toho spadla i Jordan. Něco z toho musela vyčíst z mého výrazu, protože se prudce otočila a rozběhla se po schodech verandy do domu. Chvilku jsem seděl s hlavou v dlaních, dokud jsem uvnitř neuslyšel, jak se zvedá telefon a jak sluha volá taxík. Pak jsem pomalu scházel po příjezdové cestě pryč od domu s úmyslem počkat u brány.

Neurazil jsem ani dvacet yardů, když jsem uslyšel své jméno a Gatsby vystoupil zpomezi dvou keřů na pěšinu. Musel jsem tou dobou vypadat dost podivně, protože jsem nedokázal myslet na nic jiného než na světélkování jeho růžového obleku pod měsícem.

„Co tady děláš?“ zeptal jsem se.

„Jen tak tu stojím, starý brachu.“

Nějak mi to připadalo jako opovrženíhodné zaměstnání. Z toho, co jsem věděl, mohl za chvíli vyloupit dům; nedivil bych se, kdybych v tmavém křoví za ním zahlédl zlověstné tváře, tváře „Wolfsheimových lidí“.

„Viděl jste na silnici nějaký problém?“ zeptal se po chvilce.

„Ano.“

Zaváhal.

„Zabilo ji to?“

„Ano.“

„Myslel jsem si to; řekl jsem Daisy, že si to myslím. Je lepší, když ten šok přijde celý najednou. Snesla to dost dobře.“

Mluvil, jako by Daisyina reakce byla to jediné, na čem záleželo.

„Dostal jsem se do West Eggu postranní cestou," pokračoval, „a nechal auto v garáži. Myslím, že nás nikdo neviděl, ale jistý si samozřejmě být nemůžu."

Tou dobou jsem ho už tolik nesnášel, že jsem nepovažoval za nutné říct mu, že se mýlí.

„Kdo to byla?" zeptal se.

„Jmenovala se Wilsonová. Její manžel vlastní tu garáž. Jak se to u všech čertů stalo?"

„No, zkusil jsem strhnout volant –" Zarazil se a já si najednou domyslel pravdu.

„Řídila Daisy?"

„Ano," řekl po chvilce, „ale samozřejmě řeknu, že jsem to byl já. Víte, když jsme odjížděli z New Yorku, byla hodně nervózní a myslela si, že ji řízení uklidní – a ta ženská na nás vyskočila zrovna v okamžiku, kdy jsme míjeli auto jedoucí z opačné strany. Všechno se to odehrálo za minutu, ale mně se zdálo, jako by nám chtěla něco říct, myslela si, že jsme někdo, koho zná. Nejdřív Daisy strhla volant od té ženy k tomu druhému autu, pak ztratila nervy a strhla ho zase zpátky. V okamžiku, kdy se moje ruka dotkla volantu, jsem ucítil náraz – musel ji zabít na místě."

„Rozpárala ji –"

„Neříkejte mi to, starý brachu." Zacukl se. „Každopádně – Daisy šlápla na plyn. Snažil jsem se ji přimět, aby zastavila, ale nemohla, tak jsem zatáhl za ruční brzdu. Pak se mi zhroutila do klína a já pokračoval dál.

„Zítra bude v pořádku," řekl za chvíli. „Hodlám tady počkat a dívat se, jestli ji nebude obtěžovat kvůli té dnešní odpolední nepříjemnosti. Zavřela se ve svém pokoji, a kdyby se k ní choval brutálně, zhasne světlo a zase ho rozsvítí."

„Nedotkne se jí," řekl jsem. „Teď na ni nemyslí."

„Nevěřím mu, starý brachu."

„Jak dlouho tu hodláš čekat?“

„Celou noc, pokud bude třeba. Každopádně dokud nepůjdou všichni spát.“

Napadl mě nový úhel pohledu. Dejme tomu, že Tom zjistí, že řídila Daisy. Mohl by si myslet, že v tom vidí nějakou souvislost – mohl by si myslet cokoli. Podíval jsem se k domu; v přízemí svítila dvě nebo tři okna a růžová záře z Daisyina pokoje v přízemí.

„Ty tady počkej,“ řekl jsem. „Já se podívám, jestli tam není nějaký rozruch.“

Vrátil jsem se kolem okraje trávníku, tiše přešel štěrkovou cestu a po špičkách vystoupal po schodech verandy. Záclony v salonu byly rozhrnuté a já viděl, že pokoj je prázdný. Když jsem přešel verandu, kde jsme před třemi měsíci v červnové noci večeřeli, dostal jsem se k malému obdélníku světla, který jsem odhadl na okno spíže. Žaluzie byla stažená, ale našel jsem škvíru u parapetu.

Daisy a Tom seděli naproti sobě u kuchyňského stolu, mezi nimi talíř studeného smaženého kuřete a dvě lahve piva. Soustředěně přes stůl na ni mluvil a v tom zápalu mu ruka klesla na její a přikryla ji. Jednou za čas k němu vzhlédla a souhlasně přikývla.

Nebyli šťastní a ani jeden z nich se kuřete ani piva nedotkl – a přece nebyli ani nešťastní. Z toho obrazu dýchal nezaměnitelný dech přirozené důvěrnosti a kdokoli by řekl, že spolu kují pikle.

Když jsem se po špičkách odkradl z verandy, uslyšel jsem svůj taxík, jak si tápavě razí cestu po tmavé silnici k domu. Gatsby čekal tam, kde jsem ho opustil, u příjezdové cesty.

„Je tam všechno v klidu?“ zeptal se úzkostně.

„Ano, všechno v klidu.“ Zaváhal jsem. „Měl bys jít domů a trochu se vyspat.“

Zavrtěl hlavou.

„Chci tady počkat, dokud si Daisy nepůjde lehnout. Dobrou noc, starý brachu.“

Zasunul ruce do kapes kabátu a dychtivě se vrátil ke své obhlídce domu, jako by moje přítomnost kazila posvátnost té stráže. A tak jsem odkráčel a nechal ho tam stát v měsíčním světle – jak hlídá nad ničím.

VIII.

Celou noc jsem nemohl spát; na zátoce bez ustání sténala mlhová siréna a já se zpola nemocný převaloval mezi groteskní skutečností a divokými, děsivými sny. K ránu jsem uslyšel, jak po Gatsbyho příjezdové cestě jede taxík, a okamžitě jsem vyskočil z postele a začal se oblékat – cítil jsem, že mu musím něco říct, že ho musím před něčím varovat, a ráno by bylo pozdě.

Když jsem šel přes jeho trávník, viděl jsem, že má přední dveře ještě pořád dokořán a že se opírá o stůl v hale, zmožený sklíčeností nebo spánkem.

„Nic se nestalo," řekl ochable. „Čekal jsem, a asi ve čtyři přišla k oknu, chvíli tam stála a pak zhasla světlo."

Jeho dům mi nikdy nepřipadal tak obrovský jako té noci, kdy jsme procházeli těmi velkými pokoji a hledali cigarety. Odhrnovali jsme závěsy, které byly jako pavilóny, a šmátrali po nekonečných stopách tmavé stěny po vypínačích elektrického světla – jednou jsem s jakýmsi tichým pleskotem dopadl na klávesy přízračného klavíru. Všude bylo nevysvětlitelně mnoho prachu a místnosti byly zatuchlé, jako by se nevětraly několik dní. V humidoru na neznámém stolku jsem našel dvě zvětralé, suché cigarety. Rozrazili jsme francouzská okna salonu a seděli jsme a kouřili do tmy.

„Měl bys odjet," řekl jsem. „Je skoro jisté, že ti vystopují auto."

„Odjet teď, starý brachu?"

„Jeď si do Atlantic City na týden, nebo nahoru do Montrealu."

Ani neuvažoval. Nemohl prostě odjet od Daisy, dokud nezjistí, co udělá. Křečovitě se chytal poslední naděje a já neměl srdce ho z ní vytrhnout.

Byla to tahle noc, kdy mi vyprávěl ten podivný příběh ze svého mládí s Danem Codym – vyprávěl mi ho proto, že „Jay Gatsby" se o Tomovu tvrdou zášť roztříštil jako sklo a dlouhý tajný extravagantní výstup dohrál. Myslím, že by tehdy přiznal cokoli, bez výhrad, ale chtěl mluvit o Daisy.

Byla první „slušnou" dívkou, jakou kdy poznal. V různých neprozrazených postaveních se s takovými lidmi setkal, ale vždycky s neviditelným ostnatým drátem mezi sebou a jimi. Byla pro něho vzrušivě žádoucí. Chodíval k ní domů, nejdřív s dalšími důstojníky z Camp Taylor, pak sám. Žasl – nikdy nebyl v tak krásném domě. Ale co dávalo tomuto domu nádech závratné intenzity, bylo to, že v něm bydlela Daisy – pro ni to bylo stejně samozřejmé, jako pro něho jeho stan tam v táboře. Bylo v tom cosi zralého, tajemného, náznak ložnic nahoře, krásnějších a chladnějších než jiné ložnice, radostných a zářivých aktivit odehrávajících se po jejích chodbách, a milostných příběhů, které nebyly plesnivé a dávno uložené do levandule, ale čerstvé, dýchající a vonící letošními lesklými automobily a tanci, jejichž květiny byly sotva uvadlé. Vzrušovalo ho také, že Daisy už milovalo mnoho mužů – zvyšovalo to v jeho očích její hodnotu. Cítil jejich přítomnost po celém domě, jak prostupuje vzduchem stíny a ozvěnami ještě chvějících se citů.

Věděl ale, že je v Daisyině domě jen díky nesmírné shodě okolností. Ať bude budoucnost Jaye Gatsbyho sebeslavnější, teď byl mladík bez pěti haléřů, bez minulosti, a každou chvíli mu mohl neviditelný plášť uniformy sklouznout z ramen. Tak si tedy co nejvíc užil času. Bral si, co mohl dostat, hltavě a bez zábran – nakonec si vzal Daisy jedné tiché říjnové noci, vzal si ji, protože neměl žádné skutečné právo dotknout se její ruky.

Mohl sebou pohrdat, protože ji skutečně získal pod falešnou záminkou. Nemyslím tím, že by obchodoval s těmi svými přízračnými miliony, ale dal Daisy záměrně pocit bezpečí; nechal ji věřit, že je člověk v podstatě ze stejné vrstvy jako ona – že je plně schopen se o ni postarat. Ve skutečnosti žádné takové možnosti neměl – neměl za zády žádnou zajištěnou rodinu a byl vydán na milost rozmaru neosobní vlády, která ho mohla hodit kamkoli po světě.

Ale sám sebou nepohrdal a nedopadlo to tak, jak si představoval. Zřejmě měl v úmyslu vzít si, co mohl, a jít dál – teď ale zjistil, že se zavázal následovat svatý grál. Věděl, že Daisy je výjimečná, ale nedocházelo mu, jak výjimečná „slušná" dívka vlastně dokáže být. Zmizela mu zpátky do svého bohatého domu, do svého bohatého, plného života, a nechala Gatsbyho s ničím. Cítil se s ní oddán, nic víc.

Když se znovu sešli, o dva dny později, byl to Gatsby, komu se tajil dech, kdo byl, nějakým způsobem, zrazen. Její veranda zářila koupenou nádherou hvězdného svitu; proutí lavičky módně zavrzalo, když se k němu obrátila a on políbil její zvláštní a milá ústa. Nachytala rýmu, a to jí dávalo hlas chraplavější a kouzelnější než kdy jindy, a Gatsby si závratně uvědomoval mládí a tajemství, které bohatství zavírá a uchovává, svěžest mnoha šatů, a Daisy, zářící jako stříbro, bezpečnou a hrdou nad horkými zápasy chudiny.

„Neumím vám popsat, jak jsem byl překvapený, když jsem zjistil, že ji miluju, starý brachu. Chvíli jsem dokonce doufal, že mě odkopne, ale ona ne, protože byla zamilovaná taky do mě. Myslela si, že toho spoustu vím, protože jsem věděl jiné věci než ona… No, a tak jsem byl, daleko za hranicemi svých ambicí, propadal se do zamilovanosti každou další minutu, a najednou mi na tom všem přestalo záležet. K čemu dělat velké věci, když si můžu užít víc tím, že jí budu vyprávět, co hodlám udělat?"

Posledního odpoledne, než odjel do zámoří, seděl dlouho mlčky s Daisy v náručí. Byl studený podzimní den, v pokoji hořelo v krbu

a tváře jí planuly. Chvílemi se pohnula a on trochu přesunul paži, a jednou jí políbil tmavé lesklé vlasy. Odpoledne je na chvíli uklidnilo, jako by jim mělo dát hlubokou vzpomínku na dlouhé loučení, které příští den sliboval. Za celý měsíc lásky si nikdy nebyli bližší a nikdy spolu nekomunikovali hlouběji, než když tiše otírala rty o rameno jeho kabátu nebo když se jemně dotýkal konečků jejích prstů, jako by spala.

Ve válce si vedl neobyčejně dobře. Než šel na frontu, byl kapitánem, a po bitvách v Argonnách získal majorskou hodnost a velení nad divizními kulomety. Po příměří se zoufale snažil dostat domů, ale nějaká komplikace nebo nedorozumění ho poslala místo toho do Oxfordu. Teď už měl starost – v Daisyiných dopisech byla znát nervózní zoufalost. Nechápala, proč nemůže přijet. Cítila tlak vnějšího světa a chtěla ho vidět a cítit jeho přítomnost vedle sebe a ujistit se, že dělá nakonec správnou věc.

Daisy totiž byla mladá a její umělý svět voněl orchidejemi a příjemným, veselým snobismem a orchestry, které udávaly rytmus roku a shrnovaly smutek a sugestivnost života v nové melodie. Celou noc saxofony kvílely beznadějný komentář „Beale Street Blues“, zatímco sto párů zlatých a stříbrných střevíčků šoupalo lesklý prach. V šedou čajovou hodinu byly vždycky pokoje, které bez ustání pulzovaly tou tlumenou, sladkou horečkou, a svěží tváře po parketu plynuly sem a tam jako okvětní plátky růží, odfukované smutnými žesty po podlaze.

Tímhle soumračným vesmírem se Daisy začala znovu s roční dobou pohybovat; najednou měla zase půl tuctu schůzek za den s půl tuctem mužů a za úsvitu usínala s korálky a šifonem večerní róby zamotanými mezi odumírajícími orchidejemi na podlaze vedle její postele. A celou tu dobu něco v jejím nitru volalo po rozhodnutí. Chtěla, aby se její život zformoval teď, hned – a to rozhodnutí musela učinit nějaká síla – lásky, peněz, nepochybné praktičnosti –, která bude po ruce.

Ta síla nabyla podoby uprostřed jara s příchodem Toma Buchanana. V jeho osobě i v jeho postavení bylo cosi zdravě mohutného, a Daisy to zalichotilo. Nepochybně v tom byl jistý zápas a jistá úleva. Dopis Gatsbyho zastihl, když byl ještě v Oxfordu.

Na Long Islandu teď bylo svítání a my jsme procházeli dole a otevírali zbylá okna, naplňovali dům světlem šednoucím, zlátnoucím. Stín stromu padl náhle přes rosu a přízrační ptáci se rozezpívali mezi modrými listy. Ve vzduchu bylo pomalé, příjemné proudění, sotva vítr, slibující chladný, krásný den.

„Myslím, že ho nikdy nemilovala." Gatsby se otočil od okna a vzdorně se na mě podíval. „Musíte si pamatovat, starý brachu, že dnes odpoledne byla velmi rozrušená. Řekl jí ty věci takovým způsobem, že ji vyděsil – takovým způsobem, že jsem vypadal jako nějaký laciný podvodníček. A výsledek byl, že sotva věděla, co říká."

Zasmušile se posadil.

„Mohla ho sice chvilku milovat, hned po svatbě – a i tehdy milovat mě víc, chápete?"

Najednou vyrukoval s pozoruhodnou poznámkou.

„V každém případě," řekl, „to bylo čistě osobní."

Co z toho vyvodit jiného, než jisté podezření, že v jeho pojetí celého vztahu je jakási intenzita, která se nedá změřit?

Z Francie se vrátil, když byli Tom a Daisy ještě na svatební cestě, a za zbytek svého vojenského žoldu vykonal strastiplnou, ale neodolatelnou pouť do Louisville. Zůstal tam týden, procházel se ulicemi, kde v listopadových nocích zaklepaly jejich kroky, a znovu navštěvoval odlehlá místa, do nichž je dovezlo její bílé auto. Stejně jako mu Daisyin dům vždycky připadal tajemnější a veselejší než ostatní domy, bylo i jeho pojetí samotného města, přestože už tam nebyla, prostoupeno melancholickou krásou.

Odjížděl s pocitem, že kdyby hledal usilovněji, mohl ji najít – že ji nechává za sebou. Denní vagón – protože neměl ani vindru – byl roz-

pálený. Vyšel ven na otevřenou plošinu a posadil se na skládací židličku, nádraží mu uplulo a kolem začala jedno za druhým míjet záda neznámých budov. Pak ven na jarní pole, kde s nimi minutu závodila žlutá tramvaj plná lidí, kteří možná kdysi zahlédli ten bledý kouzelný obrys její tváře někde při nějaké ulici.

Trať se stočila a teď jela pryč od slunce, které, jak klesalo níž, jako by se rozestíralo v požehnání nad mizejícím městem, kde brávala dech. Zoufale natáhl ruku, jako by chtěl zachytit aspoň chuchvalec vzduchu, zachránit úlomek toho místa, které mu ona učinila krásným. Ale všechno teď míjelo jeho zamlžené oči příliš rychle a on věděl, že tuhle část, tu nejčerstvější a nejlepší, ztratil navždy.

Bylo devět hodin, když jsme dosnídali a vyšli na verandu. Noc ostře změnila počasí a ve vzduchu byla cítit podzimní vůně. Zahradník, poslední z Gatsbyho bývalých sluhů, přišel k patě schodů.

„Dneska vypustím bazén, pane Gatsby. Listí začne co nevidět padat a pak jsou pokaždé problémy s potrubím."

„Dneska to nedělejte," odpověděl Gatsby. Obrátil se ke mně omluvně. „Víte, starý brachu, že jsem v tom bazénu celé léto nebyl?"

Podíval jsem se na hodinky a vstal.

„Za dvanáct minut mi jede vlak."

Nechtělo se mi do města. Nebyl jsem schopný pořádného zabrání do práce, ale bylo to víc – nechtěl jsem Gatsbyho opustit. Zmeškal jsem ten vlak, pak ještě jeden, než jsem se k odjezdu dokázal přinutit.

„Zavolám ti," řekl jsem konečně.

„Zavolejte, starý brachu."

„Zavolám ti kolem poledne."

Pomalu jsme sešli po schodech.

„Daisy nejspíš taky zavolá." Podíval se na mě úzkostně, jako by doufal, že mu to potvrdím.

„Nejspíš."

„Tak sbohem."

Potřásli jsme si rukou a já odešel. Těsně než jsem dorazil k živému plotu, jsem si na něco vzpomněl a otočil se.

„Je to zkažená banda," zakřičel jsem přes trávník. „Ty sám stojíš za celou tu zatracenou bandu dohromady."

Vždycky mě těšilo, že jsem to řekl. Byl to jediný kompliment, který jsem mu kdy udělal, protože jsem ho od začátku do konce neschvaloval. Nejdřív zdvořile přikývl a pak se mu tvář roztáhla do toho zářivého a chápavého úsměvu, jako bychom se byli celou tu dobu v extatickém spiknutí shodovali, že to tak je. Jeho skvostný růžový cár obleku dělal jasnou skvrnu barvy na bílých schodech a já si vzpomněl na noc, kdy jsem poprvé přijel do jeho rodného sídla, před třemi měsíci. Trávník a příjezdová cesta byly tenkrát přeplněné tvářemi těch, kdo si o jeho zkaženosti domýšleli své – a on stál na těchto schodech, skrýval svůj neúplatný sen a mával jim na rozloučenou.

Poděkoval jsem mu za pohostinnost. Pořád jsme mu za ni děkovali – já i ti ostatní.

„Sbohem," zavolal jsem. „Děkuju za snídani, Gatsby."

Nahoře ve městě jsem se chvíli pokoušel sepsat ceny akcií z nekonečného soupisu, pak jsem usnul ve své otočné židli. Těsně před polednem mě vzbudil telefon a já se vymrštil s potem na čele. Byla to Jordan Bakerová; často mi volala v tuhle dobu, protože nejistota jejích vlastních pohybů mezi hotely, kluby a soukromými domy ji dělala těžko sehnatelnou jakkoli jinak. Obvykle ke mně přes drát přicházel její hlas jako něco svěžího a chladivého, jako by do okna kanceláře vlétl drn vysekaný z golfového greenu, ale dnes ráno zněl drsně a suše.

„Odešla jsem z Daisyina domu," řekla. „Jsem v Hempsteadu, odpoledne jedu do Southamptonu."

Odejít z Daisyina domu bylo pravděpodobně taktní, ale samotný ten čin mě dožral, a její další poznámka mě naplnila ztuhlostí.

„Včera večer jsi na mě nebyl zrovna milý."

„A jak by na tom tehdy záleželo?"

Chvíle ticha. Pak:

„Nicméně – chtěla bych tě vidět.“

„Já tebe taky.“

„Dejme tomu, že nepojedu do Southamptonu a přijedu dnes odpoledne do města?“

„Ne – odpoledne myslím ne.“

„Dobře tedy.“

„Dneska odpoledne to nejde. Různé –“

Takhle jsme chvíli mluvili, a pak jsme najednou nemluvili vůbec. Nevím, kdo z nás praštil sluchátkem, ale vím, že mně to bylo jedno. Toho dne bych s ní nedokázal mluvit přes čajový stůl, i kdybych s ní v tomhle světě už nikdy znovu promluvit neměl.

O několik minut později jsem zavolal Gatsbymu domů, ale linka byla obsazená. Zkusil jsem to čtyřikrát; nakonec mi rozčilená spojovatelka řekla, že linka je obsazená pro meziměstský hovor z Detroitu. Vytáhl jsem si jízdní řád a nakreslil malý kroužek kolem vlaku v tři padesát. Pak jsem se opřel v křesle a snažil se přemýšlet. Bylo zrovna poledne.

Když jsem ráno projížděl ve vlaku kolem hromad popela, schválně jsem přešel na druhou stranu vagonu. Předpokládal jsem, že se tam bude celý den motat zvědavý dav, že chlapci budou v prachu hledat tmavé skvrny a nějaký upovídaný chlap bude znovu a znovu vyprávět, co se stalo, až to pro něho samotného bude míň a míň skutečné a už to nedokáže vyprávět, a tragický výkon Myrtle Wilsonové upadne v zapomnění. Teď se chci vrátit o kousek nazpět a říct, co se té noci stalo v garáži poté, co jsme odtamtud odešli.

Měli potíže najít její sestru Catherine. Musela ten večer porušit své pravidlo nepít, protože když přišla, byla pitím natolik otupělá, že nedokázala pochopit, že sanitka už odjela do Flushingu. Jakmile ji o tom přesvědčili, okamžitě omdlela, jako by právě tohle bylo tím nesnesi-

telným na celé věci. Někdo, laskavě nebo zvědavě, ji vzal do auta a odvezl ji ve stopě těla její sestry.

Dlouho po půlnoci se před garáží čeřil střídavý dav, zatímco uvnitř se George Wilson houpal na pohovce dopředu a dozadu. Chvíli byly dveře kanceláře otevřené a každý, kdo přišel do garáže, se jimi neodolatelně mimoděk podíval. Nakonec někdo řekl, že je to hanba, a dveře zavřel. S Wilsonem seděl Michaelis a několik dalších mužů; nejdřív čtyři nebo pět mužů, později dva nebo tři. Ještě později musel Michaelis požádat posledního cizince, ať tam počká ještě patnáct minut, zatímco si doběhne k sobě a uvaří konvici kávy. Pak s Wilsonem zůstal až do úsvitu sám.

Kolem třetí ráno se Wilsonovo nesouvislé mumlání změnilo – zklidnil se a začal mluvit o žlutém autu. Prohlásil, že má způsob, jak zjistit, komu to žluté auto patří, a pak vyhrkl, že před několika měsíci se jeho žena vrátila z města s obličejem potlučeným a oteklým nosem.

Když se ale sám uslyšel to říkat, zacukl sebou a znovu začal sténavým hlasem naříkat: „Ach, můj Bože!“ Michaelis se nemotorně pokusil odvést jeho pozornost.

„Jak dlouho jsi ženatý, Georgi? No tak, zkus chvilku sedět v klidu a odpověz mi. Jak dlouho jsi ženatý?“

„Dvanáct let.“

„Měli jste někdy děti? No tak, Georgi, seď v klidu – na něco jsem se tě ptal. Měli jste někdy děti?“

Tvrdí hnědí brouci dál bušili do mdlého světla, a kdykoli Michaelis slyšel, jak kolem po silnici letí auto, znělo mu to jako to auto, které před několika hodinami nezastavilo. Nelíbilo se mu chodit do garáže, protože pracovní stůl byl potřísněný tam, kde leželo tělo, a tak se nepohodlně motal po kanceláři – do rána znal každý předmět v ní – a čas od času si sedl vedle Wilsona a snažil se ho udržet v klidu.

„Chodíš někdy do nějakého kostela, Georgi? Třeba i když jsi tam dávno nebyl? Mohl bych do kostela zavolat a sehnat kněze, který by

přijel a promluvil s tebou, co ty na to?“

„Žádnému nepatřím.“

„Měl bys mít kostel, Georgi, pro takovéhle chvíle. Někdy jsi do kostela chodit musel. Copak ses v kostele neženil? Poslouchej, Georgi, poslouchej mě. Neženil ses v kostele?“

„To bylo dávno.“

Námaha, kterou mu stála odpověď, zlomila rytmus jeho kolébání – na okamžik ztichl. Pak se mu do vyhaslých očí vrátil ten stejný pohled napolo vědoucí, napolo zmatený.

„Podívej se tam do zásuvky,“ řekl a ukázal na psací stůl.

„Které zásuvky?“

„Té zásuvky – té tam.“

Michaelis otevřel zásuvku, co mu byla po ruce. Nebylo v ní nic, jen malé drahé psí vodítko, z kůže a splétaného stříbra. Zdálo se, že je nové.

„Tohle?“ zeptal se a zvedl ho.

Wilson zíral a přikývl.

„Našel jsem ho včera odpoledne. Snažila se mi o něm něco říct, ale já věděl, že je to něco divného.“

„Myslíš, že si ho koupila?“

„Měla ho zabalené v hedvábném papíře na toaletce.“

Michaelisovi na tom nepřipadalo nic divného a nabídl Wilsonovi tucet důvodů, proč mohla jeho žena to psí vodítko koupit. Ale Wilson asi slyšel některé z těchhle vysvětlení už dřív, od Myrtle, protože zase začal šeptem opakovat „Ach, můj Bože!“ – a utěšiteli zůstalo několik vysvětlení viset ve vzduchu.

„A pak ji zabil,“ řekl Wilson. Ústa se mu najednou propadla.

„Kdo?“

„Mám způsob, jak to zjistit.“

„Jsi chorobný, Georgi,“ řekl jeho přítel. „Byl to pro tebe nápor a nevíš, co říkáš. Zkus to vydržet v klidu do rána.“

„Zavraždil ji.“

„Byla to nehoda, Georgi.“

Wilson zavrtěl hlavou. Oči se mu zúžily a ústa se mu lehce pootevřela v přízraku povýšeného „Hmm!“.

„Já vím,“ řekl s jistotou. „Jsem z těch důvěřivých chlapíků a nikomu nic špatného nepřeju, ale když se o něčem dozvím, tak to vím. Byl to ten muž v tom autě. Vyběhla ven, aby s ním promluvila, a on nezastavil.“

Tohle viděl i Michaelis, ale nenapadlo ho, že by to mělo nějaký zvláštní význam. Věřil, že paní Wilsonová utíkala před svým manželem, než aby se snažila nějaké konkrétní auto zastavit.

„Jak jen mohla být taková?“

„Je potměšilá,“ řekl Wilson, jako by to na tu otázku odpovídalo. „Á-á-á –“

Začal se znovu kolébat a Michaelis stál a kroutil vodítkem v ruce.

„Nemáš nějakého kamaráda, kterému bych mohl zatelefonovat, Georgi?“

Byla to zoufalá naděje – byl si téměř jist, že Wilson žádného kamaráda nemá: nebylo ho dost ani pro jeho ženu. O chvíli později byl rád, když si všiml, že se v místnosti něco změnilo, modravého oživení u okna, a uvědomil si, že svítání není daleko. Kolem páté bylo venku dost modro, aby mohl zhasnout světlo.

Wilsonovy skelné oči se obrátily ven k hromadám popela, kde malé šedivé mraky nabíraly fantastické tvary a rychle sem a tam pelášily ve slabém větříku svítání.

„Mluvil jsem s ní,“ zamumlal po dlouhém mlčení. „Řekl jsem jí, že mě možná ošidí, ale Boha ošidit nemůže. Zavedl jsem ji k oknu“ – s námahou vstal, dokráčel k zadnímu oknu a opřel se o něho obličejem – „a řekl jsem ‚Bůh ví, co jsi dělala, všechno, co jsi dělala. Mě možná ošidíš, ale Boha ošidit nemůžeš!‘ “

Michaelis, který stál za ním, si s otřesem uvědomil, že se dívá do očí doktora T. J. Eckleburga, které se právě vynořily, bledé a obrovské, z rozpouštějící se noci.

„Bůh vidí všechno," opakoval Wilson.

„To je reklama," ujistil ho Michaelis. Něco ho přimělo odvrátit se od okna a podívat se zpátky do pokoje. Ale Wilson tam ještě dlouho stál s tváří přitisknutou na okenní tabulku a přikyvoval do rozbřesku.

K šesté hodině byl Michaelis vyčerpaný a vděčný, když uslyšel, jak venku zastavilo auto. Byl to jeden z těch, co u Wilsona v noci bděli a kdo slíbil, že se vrátí, a tak Michaelis uvařil snídani pro tři, kterou s druhým mužem společně snědli. Wilson byl teď klidnější a Michaelis šel domů spát; když se o čtyři hodiny později probudil a spěchal zpátky do garáže, Wilson byl pryč.

Jeho pohyby – po celou dobu chodil pěšky – byly později vystopovány do Port Rooseveltu a pak do Gad's Hill, kde si koupil obložený chléb, který nesnědl, a šálek kávy. Musel být unavený a šlapal pomalu, protože do Gad's Hill nedošel před polednem. Potud nebyl problém jeho čas vysvětlit – byli tam chlapci, kteří viděli muže „jak se chová trochu jako blázen", a motoristi, na které podivně zíral ze strany silnice. Pak na tři hodiny z dohledu zmizel. Policie na základě toho, co řekl Michaelisovi, že „má způsob, jak to zjistit", předpokládala, že ten čas strávil obcházením garáží po okolí a vyptáváním se na žluté auto. Na druhou stranu žádný z majitelů garáží, který ho viděl, se nikdy nepřihlásil, a snad měl snadnější, jistější způsob, jak zjistit, co chtěl vědět. V půl třetí už byl ve West Eggu, kde se ptal někoho na cestu ke Gatsbyho domu. Takže tou dobou už znal Gatsbyho jméno.

Ve dvě hodiny si Gatsby oblékl plavky a sluhovi vzkázal, že kdyby někdo volal, má mu tu zprávu donést k bazénu. V garáži se zastavil pro nafukovací matraci, která se jeho hostům přes léto zalíbila, a šofér mu ji pomohl nafoukat. Pak dal pokyny, že otevřené auto nesmí nikdo za

žádných okolností vyjet – a to bylo zvláštní, protože pravý přední blatník potřeboval opravu.

Gatsby si matraci přehodil přes rameno a vyrazil k bazénu. Jednou se zastavil a trochu si ji přesunul, a šofér se ho zeptal, jestli nepotřebuje pomoci, ale on zavrtěl hlavou a za chvíli zmizel mezi žloutnoucími stromy.

Žádný telefonní vzkaz nepřišel, ale sluha neusnul a čekal na něj až do čtyř – dávno po tom, co tam už nebylo komu ho předat, kdyby přišel. Mám dojem, že sám Gatsby nevěřil, že přijde, a snad mu na tom už nezáleželo. Pokud to byla pravda, musel cítit, že ztratil starý teplý svět, že zaplatil vysokou cenu za to, že žil příliš dlouho s jediným snem. Musel vzhlédnout k neznámému nebi skrz děsivé listy a zachvět se, když zjistil, jak groteskní věc je růže a jak syrové je sluneční světlo na sotva stvořené trávě. Nový svět, hmotný, ale neskutečný, kde ubozí duchové, dýchající sny jako vzduch, náhodně bloudili… jako ta popelavá, fantastická postava klouzající k němu beztvarými stromy.

Šofér – byl jedním z Wolfsheimových chráněnců – slyšel výstřely – později uměl jen říct, že tomu nepřikládal moc význam. Jel jsem z nádraží přímo k Gatsbyho domu a moje úzkostné spěchání po předních schodech bylo první věcí, která někoho vyplašila. Ale pevně věřím, že už to tehdy věděli. Beze slova jsme čtyři – šofér, sluha, zahradník a já – spěchali dolů k bazénu.

Voda se slabě, sotva znatelně pohybovala, jak se čerstvý přítok z jednoho konce prodíral k odtoku na druhém. S lehkými vlnkami, které byly sotva stíny vln, se obtížená matrace nepravidelně posunovala po bazénu. Lehký poryv větru, který sotva zbrázdil hladinu, stačil narušit její náhodnou dráhu s jejím náhodným břemenem. Dotek chomáče listí ji pomalu otočil a ta kreslila – jako rameno teodolitu – v hladině tenkou rudou kružnici.

Teprve když jsme vyšli s Gatsbym k domu, zahradník spatřil v trávě kousek stranou Wilsonovo tělo, a dílo zmaru bylo dokonáno.

IX.

Po dvou letech si z toho dne, a z té noci a následujícího dne, pamatuju už jen nekonečný dril policistů, fotografů a novinářů dovnitř a ven z Gatsbyho předních dveří. Přes hlavní bránu bylo nataženo lano a policista u něho zvědavce nepouštěl, ale chlapci brzy zjistili, že se dovnitř mohou dostat přes můj dvůr, a kolem bazénu jich pořád stála hrstka s otevřenými ústy. Někdo s rozhodným chováním, snad detektiv, použil toho odpoledne, když se nakláněl nad Wilsonovým tělem, slovo „blázen“, a nahodilá autorita jeho hlasu udala tón novinovým zprávám druhého rána.

Většina těchto zpráv byla hotovou noční můrou – groteskní, podrobná, dychtivá a nepravdivá. Když Michaelisova výpověď u vyšetřování vynesla na světlo Wilsonova podezření vůči jeho ženě, myslel jsem si, že celou tu historku co nevidět uvidíme podanou v pikantním paskvilu – ale Catherine, která mohla říct cokoli, neřekla ani slovo. Projevila v tom i překvapivou dávku charakteru – podívala se na koronera odhodlanýma očima pod opraveným obočím a odpřisáhla, že její sestra Gatsbyho nikdy neviděla, že její sestra byla úplně šťastná se svým manželem, že se její sestra v ničem nemravném neangažovala. Přesvědčila o tom samu sebe a plakala do kapesníku, jako by už jen pouhá představa byla víc, než by snesla. A tak byl Wilson zredukován na muže „pomateného žalem“, aby celý případ mohl zůstat v nejprostší podobě. A u toho zůstalo.

Celá tahle část se mi ale zdála vzdálená a nepodstatná. Zjistil jsem, že jsem na Gatsbyho straně, a sám. Od chvíle, kdy jsem telefonicky

ohlásil tu katastrofu ve vsi West Egg, byl na mě odkazován každý dohad o něm a každá praktická otázka. Zpočátku jsem byl překvapený a zmatený; pak, jak tam ležel ve svém domě a hodinu za hodinou se nehýbal, nedýchal, nemluvil, mi postupně docházelo, že jsem odpovědný já, protože nikdo jiný neměl zájem – zájem, myslím, ten intenzivní, osobní zájem, na který má na konci nějaký mlhavý nárok každý.

Zavolal jsem Daisy půl hodiny po tom, co jsme ho našli, zavolal jsem jí pudově a bez váhání. Ale ona s Tomem odjeli brzo odpoledne, a vzali si s sebou zavazadla.

„Nenechali adresu?“

„Ne.“

„Řekli, kdy se vrátí?“

„Ne.“

„Víte alespoň, kde jsou? Jak bych se k nim dostal?“

„Nevím. Nemůžu říct.“

Chtěl jsem mu někoho najít. Chtěl jsem jít do pokoje, kde ležel, a ujistit ho: „Někoho ti najdu, Gatsby. Neboj se. Jenom mi věř a já ti někoho najdu –“

Meyer Wolfsheim v telefonním seznamu nebyl. Sluha mi dal jeho kancelářskou adresu na Broadwayi a já zavolal na Informace, ale než jsem měl číslo, bylo už dávno po páté a telefon nikdo nebral.

„Zazvoníte ještě jednou?“

„Zvonil jsem už třikrát.“

„Je to velmi důležité.“

„Lituji. Obávám se, že tam nikdo není.“

Vrátil jsem se do salonu a na okamžik jsem si myslel, že jsou to náhodní návštěvníci, všichni ti úřední lidé, co ho najednou zaplavili. Ale ačkoli stáhli prostěradlo a dívali se na Gatsbyho šokovanýma očima, jeho protest mi dál zněl v hlavě:

„Hele, starý brachu, musíte mi někoho najít. Musíte to zkusit vší silou. Tohle nedokážu projít sám.“

Někdo se mě začal vyptávat, ale já jsem se vytrhl a šel nahoru, zběžně prohlédl otevřené části jeho psacího stolu – nikdy mi jednoznačně neřekl, že jeho rodiče jsou po smrti. Nebylo tam ale nic – jen fotografie Dana Codyho, znamení zapomenutého násilí, zírající na mě ze zdi.

Příští ráno jsem poslal sluhu do New Yorku s dopisem pro Wolfsheima, ve kterém jsem ho žádal o informace a vybídl, aby přijel nejbližším vlakem. Když jsem to psal, ta prosba mi připadala zbytečná. Byl jsem si jist, že se vydá na cestu, jakmile uvidí noviny, zrovna tak jako jsem si byl jist, že do poledne přijde telegram od Daisy – ale ani telegram, ani pan Wolfsheim nedorazili; nedorazil nikdo kromě dalších policistů, fotografů a novinářů. Když sluha přinesl zpátky Wolfsheimovu odpověď, začal se ve mně rodit pocit vzdoru, pohrdavé solidarity mezi Gatsbym a mnou proti nim všem.

Vážený pane Carrawayi. Tohle byl jeden z nejhroznějších otřesů mého života a sotva mohu uvěřit, že se to skutečně stalo. Takový šílený čin, jakého se ten muž dopustil, by nás měl všechny přimět k zamyšlení. Nemohu teď přijet, protože mám rozdělané velmi důležité záležitosti a nemohu se do té věci teď zaplést. Pokud bude něco, co bych mohl udělat později, dejte mi vědět v dopise po Edgarovi. Když o něčem takovém slyším, sotva vím, kde jsem, a jsem úplně sražený k zemi.

S úctou

Meyer Wolfsheim

A pak chvatné dovětky dole:

Dejte mi vědět o pohřbu atd. jeho rodinu vůbec neznám.

Když odpoledne zazvonil telefon a Meziměstská ohlásila volání z Chicaga, myslel jsem, že to konečně bude Daisy. Ale ze spojení vyšel mužský hlas, velmi tenký a vzdálený.

„Tady Slagle…“

„Prosím?“ To jméno mi bylo neznámé.

„Pěkná pohroma, co? Dostal jste můj telegram?“

„Žádné telegramy nepřišly.“

„Mladý Parke je v maléru,“ řekl rychle. „Chytili ho, když přes pult podával ty cennáky. Dostali z New Yorku oběžník s čísly jen pět minut předtím. Co vy na to, hm? V těch zapadlých městech nikdy nevíte –“

„Haló!“ přerušil jsem ho udýchaně. „Hele – tady není pan Gatsby. Pan Gatsby je mrtvý.“

Na druhém konci drátu bylo dlouhé ticho, pak výkřik… a vzápětí rychlý zacvakot, jak se spojení přerušilo.

Myslím, že třetí den dorazil telegram podepsaný Henry C. Gatz z nějakého města v Minnesotě. Stálo v něm pouze, že odesílatel okamžitě odjíždí a aby se pohřeb odložil, dokud nepřijede.

Byl to Gatsbyho otec, vážný starý muž, docela bezradný a zděšený, zabalený proti teplému zářijovému dni do dlouhého laciného ulsteru. Oči mu rozrušením nepřetržitě tekly, a když jsem mu z rukou vzal brašnu a deštník, začal si tak neúnavně škubat řídký šedivý vous, že jsem mu kabát jen stěží sundal. Byl na pokraji zhroucení, tak jsem ho zavedl do hudebního pokoje a usadil, zatímco jsem poslal pro něco k jídlu. Ale jíst nechtěl, a sklenice mléka se mu z třesoucí se ruky vylila.

„Viděl jsem to v chicagských novinách,“ řekl. „Všechno to bylo v chicagských novinách. Hned jsem se vydal na cestu.“

„Nevěděl jsem, jak vás kontaktovat.“

Oči, které nic neviděly, mu bez ustání bloudily po pokoji.

„Byl to blázen,“ řekl. „Musel být blázen.“

„Dáte si kávu?“ pobízel jsem ho.

„Nic nechci. Teď už jsem v pořádku, pane –“

„Carraway.“

„No, teď už jsem v pořádku. Kde máte Jimmyho?“

Zavedl jsem ho do salonu, kde ležel jeho syn, a nechal ho tam. Několik malých chlapců vylezlo na schody a nakukovalo do haly; když jsem jim řekl, kdo přijel, neochotně se vzdálili.

Po chvíli pan Gatz otevřel dveře a vyšel ven, s ústy pootevřenými, s tváří lehce zrudlou, s očima, které ronily osamocené a opožděné slzy. Dospěl k věku, v němž smrt už nemá kvalitu přišerného překvapení, a když se teď poprvé rozhlédl kolem sebe a uviděl tu výšku a nádheru haly a ty velké pokoje, které se z ní otevíraly do dalších pokojů, začal se mu žal mísit s posvátnou pýchou. Pomohl jsem mu nahoru do ložnice; zatímco si svlékal kabát a vestu, řekl jsem mu, že všechna příprava se odkládala, dokud nepřijede.

„Nevěděl jsem, co byste si přál, pane Gatsby –“

„Já se jmenuju Gatz.“

„– pane Gatzi. Myslel jsem si, že budete chtít tělo odvézt zpátky na Západ.“

Zavrtěl hlavou.

„Jimmymu se vždycky líbilo víc tady na Východě. Postoupil tady na Východě ke svému postavení. Byl jste přítelem mého chlapce, pane –?“

„Byli jsme blízcí přátelé.“

„Měl před sebou velkou budoucnost, víte. Byl ještě mladý muž, ale měl tady spoustu mozkové síly.“

Působivě se dotkl hlavy a já přikývl.

„Kdyby zůstal naživu, byl by se stal velikým mužem. Mužem jako James J. Hill. Pomohl by vybudovat zemi.“

„To je pravda,“ řekl jsem nepohodlně.

Nemotorně šmátral po vyšívaném přehozu, snažil se ho sundat z postele, a lehl si strnule – a hned usnul.

Tu noc zavolal někdo zjevně vyděšený a vyžadoval, abych se mu představil, než řekne své jméno.

„Tady pan Carraway,“ řekl jsem.

„Á!“ znělo to ulehčeně. „Tady Klipspringer.“

Já jsem si také oddechl, protože se zdálo, že to slibuje dalšího přítele na Gatsbyho hrobě. Nechtěl jsem, aby se to ocitlo v novinách a při-

táhlo to zvědavý dav, a tak jsem sám několik lidí obvolával. Těžko se jim dalo dovolat.

„Pohřeb je zítra," řekl jsem. „Ve tři hodiny, tady u domu. Doufám, že řeknete každému, koho by to mohlo zajímat."

„Ovšem," vyhrkl spěšně. „Je ovšem nepravděpodobné, že někoho uvidím, ale pokud ano."

Jeho tón mě přiměl k podezření.

„Vy sám tam samozřejmě budete."

„Inu, určitě se o to pokusím. Volal jsem kvůli –"

„Počkejte," přerušil jsem ho. „Co kdybyste rovnou řekl, že přijdete?"

„No, fakt je – pravda je, že jsem u nějakých lidí tady v Greenwichi, a oni tak nějak předpokládají, že s nimi zítra budu. Chystá se vlastně nějaký piknik nebo něco. Samozřejmě udělám, co budu moci, abych se vymluvil."

Vyrazil jsem ze sebe neovládnuté „Hm!" a on to zřejmě slyšel, protože nervózně pokračoval:

„Volal jsem kvůli jednomu páru bot, který jsem tam zanechal. Napadlo mě, jestli by nebylo moc práce poslat je po sluhovi. Víte, jsou to tenisky, a bez nich jsem tak nějak bezbranný. Má adresa je k rukám B. F. –"

Zbytek jména jsem už neslyšel, protože jsem zavěsil sluchátko.

Pak jsem pocítil jistou hanbu za Gatsbyho – jeden gentleman, kterému jsem zatelefonoval, naznačil, že dostal, co si zasloužil. Byla to ale moje chyba, protože byl jedním z těch, kdo se Gatsbymu nejhořčeji vysmívali s odvahou vypitou z Gatsbyho alkoholu, a mohl jsem si uvědomit, že mu volat nemám.

V den pohřbu jsem ráno jel do New Yorku navštívit Meyera Wolfsheima; nijak jinak se k němu zdánlivě nedalo dostat. Dveře, které jsem na radu liftboye otevřel, byly označené „The Swastika Holding Company" a zpočátku se zdálo, že uvnitř nikdo není. Ale když jsem

několikrát marně zavolal „haló“, strhla se za přepážkou hádka a vzápětí se ve vnitřních dveřích objevila půvabná židovka a prohlédla si mě černýma nepřátelskýma očima.

„Nikdo tu není,“ řekla. „Pan Wolfsheim odjel do Chicaga.“

První část toho byla zjevně nepravdivá, protože někdo začal uvnitř falešně hvízdat „Růženec“.

„Prosím vyřiďte, že s ním chce mluvit pan Carraway.“

„Z Chicaga ho sem přece nepřivolám, ne?“

V tom okamžiku zavolal zpoza dveří hlas, nezaměnitelně Wolfsheimův: „Stello!“

„Nechte své jméno na stole,“ řekla rychle. „Dám mu ho, až se vrátí.“

„Ale já vím, že tam je.“

Udělala krok ke mně a rozhořčeně si začala přejíždět rukama nahoru a dolů po bocích.

„Vy mladí chlapi si myslíte, že si sem můžete kdykoli vynutit vstup,“ zahubovala. „Už nás to pořádně otravuje. Když říkám, že je v Chicagu, tak je v Chicagu.“

Zmínil jsem Gatsbyho.

„Á-á!“ Prohlédla si mě znovu. „Jen si prosím – jak jste říkal, že se jmenujete?“

Zmizela. Za chvíli stál ve dveřích slavnostně Meyer Wolfsheim a napřahoval obě ruce. Zatáhl mě k sobě do kanceláře s uctivou poznámkou, že je to smutná doba pro nás pro všechny, a nabídl mi doutník.

„Má paměť se vrací k době, kdy jsem ho poprvé potkal,“ řekl. „Mladý major, který právě vyšel z armády a byl pokrytý medailemi, které si vysloužil ve válce. Byl tak na mizině, že musel pořád nosit uniformu, protože si nemohl koupit běžné šaty. Poprvé jsem ho viděl, když přišel do Winebrennerovy herny kulečníku na Čtyřicáté třetí ulici a žádal o práci. Pár dní nic nejedl. ‚Pojď se se mnou naobědvat,‘ řekl jsem mu. Za půl hodiny snědl jídla za víc než čtyři dolary.“

„Vy jste ho rozjel v obchodě?“ zeptal jsem se.

„Rozjel ho! Já jsem ho udělal."

„Ach."

„Vytáhl jsem ho z ničeho, přímo z díry. Hned jsem viděl, že je to dobře vypadající, gentlemanský mladík, a když mi řekl, že byl v Ogsfordu, věděl jsem, že ho můžu dobře využít. Přesvědčil jsem ho, aby vstoupil do Americké legie, a tam byl pak vysoce ceněn. Hned začal pracovat pro jednoho mého klienta nahoře v Albany. Byli jsme při všem takhle sepnutí" – zvedl dva baňaté prsty – „pořád spolu."

Napadlo mě, jestli tahle spolupráce zahrnovala i tu transakci ohledně World's Series v roce devatenáct devatenáct.

„Teď je mrtev," řekl jsem po chvíli. „Byl jste jeho nejbližší přítel, takže vím, že budete chtít přijít dnes odpoledne na jeho pohřeb."

„Rád bych přišel."

„Tak přijďte."

Chlupy v nozdrách se mu lehce zachvěly, a jak zavrtěl hlavou, oči se mu naplnily slzami.

„Nemůžu – nemůžu se do toho zaplést," řekl.

„Není do čeho se zaplést. Je už po všem."

„Když je někdo zabit, nikdy se do toho nechci žádným způsobem zaplést. Držím se stranou. Když jsem byl mladý, bylo to jinak – kdyby mi zemřel kamarád, ať tak, nebo onak, zůstal bych s ním až do konce. Můžete si myslet, že je to sentimentální, ale myslím to vážně – až do hořkého konce."

Viděl jsem, že z nějakého vlastního důvodu je rozhodnutý nepřijít, a tak jsem vstal.

„Vy jste byl na vysoké?" zeptal se najednou.

Chvíli jsem si myslel, že mi hodlá nabídnout nějakou „gonekci", ale on jen pokýval hlavou a potřásl mi rukou.

„Učme se projevovat přátelství k člověku, dokud je naživu, a ne až když je mrtev," navrhl. „Pak už, podle mého vlastního pravidla, nechávám všechno být."

Když jsem vyšel z jeho kanceláře, obloha ztemněla a do West Eggu jsem se vrátil mrholením. Když jsem se převlékl, zašel jsem k sousedovi a našel pana Gatze, jak rozrušeně přechází po hale. Jeho hrdost na syna a na synovy věci stále rostla a teď mi chtěl něco ukázat.

„Jimmy mi poslal tuhle fotografii." Roztřesenými prsty vytáhl peněženku. „Podívejte se."

Byla to fotografie domu, popraskaná v rozích a špinavá od mnoha rukou. Nadšeně mi ukazoval každý detail. „Podívejte sem!" a pak hledal v mých očích obdiv. Ukazoval ji tak často, že mi připadalo, že je pro něho teď skutečnější než sám dům.

„Jimmy mi ji poslal. Myslím, že je to moc hezký obrázek. Vypadá tam dobře."

„Opravdu dobře. Viděl jste ho v poslední době?"

„Přijel za mnou před dvěma lety a koupil mi dům, ve kterém ted bydlím. Samozřejmě jsme byli zdrcení, když tenkrát utekl z domova, ale teď chápu, že k tomu měl důvod. Věděl, že má před sebou velkou budoucnost. A co se vypracoval, byl ke mně hrozně štědrý."

Zdálo se, že se mu nechce fotografii odložit; podržel ji ještě minutu, otálivě, před mýma očima. Pak peněženku vrátil a z kapsy vytáhl otrhaný starý výtisk knihy jménem Hopalong Cassidy.

„Podívejte, tohle byla jeho knížka, když byl ještě kluk. To vám jen ukazuje."

Otevřel ji vzadu a otočil ke mně, abych si to mohl prohlédnout. Na posledním předsádkovém listu bylo natištěné slovo rozvrh a datum 12. září 1906. A pod tím:

Vstávání 6:00 ráno
Cvičení s činkami a šplh po zdi 6:15–6:30
Studium elektřiny atd. 7:15–8:15
Práce 8:30–16:30
Baseball a sport 16:30–17:00

Cvičení přednesu, držení těla a jak toho dosáhnout 17:00–18:00
Studium potřebných vynálezů 19:00–21:00

Obecná předsevzetí

- Žádné maření času u Shafterových nebo u [nečitelné jméno]
- Nekouřit a nežvýkat.
- Koupel každý druhý den
- Číst jednu zdokonalující knihu nebo časopis týdně
- Ušetřit 5 dolarů [přeškrtnuto] 3 dolary týdně
- Být lepší k rodičům

„Narazil jsem na tu knihu náhodou," řekl stařec. „Jen to ukazuje, co, pane?"

„Jen to ukazuje."

„Jimmy se měl prostě prosadit. Vždycky míval nějaká takováhle předsevzetí nebo něco podobného. Všimněte si, co má o zdokonalování rozumu? V tomhle byl vždycky skvělý. Jednou mi řekl, že žeru jako prase, a já ho za to zbil."

Nerad knížku zavíral, četl každou položku nahlas a pak se na mě dychtivě podíval. Myslím, že spíš očekával, že si ten seznam opíšu pro vlastní potřebu.

Krátce před třetí přijel luteránský duchovní z Flushingu a já se začal mimoděk dívat z oken po dalších autech. Dělal to i Gatsbyho otec. A jak čas plynul a sluhové přicházeli a stáli v hale a čekali, začalo mu v očích úzkostlivě škubat a mluvil o dešti ustaraně, nejistě. Duchovní se několikrát podíval na hodinky, a tak jsem si ho vzal stranou a požádal ho, aby počkal ještě půl hodiny. Ale nebylo to nic platné. Nikdo nepřišel.

Asi v pět hodin náš průvod tří aut dorazil ke hřbitovu a zastavil v hustém mrholení u brány – nejdřív motorový pohřební vůz, strašlivě

černý a mokrý, pak pan Gatz, duchovní a já v limuzíně, a kousek za námi čtyři nebo pět služebných a pošťák ze West Eggu v Gatsbyho kombíku, promočení až na kůži. Jak jsme procházeli bránou na hřbitov, uslyšel jsem, jak zastavilo auto, a pak zvuk někoho, kdo za námi šlapal rozmoklou zemí. Ohlédl jsem se. Byl to ten muž v brýlích jako soví oči, kterého jsem před třemi měsíci jednou v noci našel, jak užasle obdivuje Gatsbyho knihy v knihovně.

Od té doby jsem ho nikdy neviděl. Nevím, jak se o pohřbu dozvěděl, ani jak se jmenuje. Déšť mu stékal po silných brýlích, a sundal si je a utřel, aby viděl, jak se nad Gatsbyho hrobem rozvinuje ochranné plátno.

Zkusil jsem na chvíli myslet na Gatsbyho, ale on už byl příliš daleko, a mohl jsem si už jen bez zášti vybavit, že Daisy neposlala ani vzkaz, ani květinu. Matně jsem slyšel, jak někdo mumlá: „Blahoslavení mrtví, na něž prší," a pak řekl ten muž se sovíma očima statečným hlasem: „Amen k tomu."

Spěšně a roztroušeně jsme se v dešti vraceli zpátky k autům. Soví oči na mě u brány promluvil.

„Nemohl jsem to k domu stihnout," poznamenal.

„Nikdo jiný to taky nestihl."

„Ale jděte!" Zarazil se. „Vždyť, pane Bože! Chodili tam přece po stovkách."

Sundal si brýle a znovu je otřel zvenku i zevnitř.

„Chudák syčák," řekl.

Jednou z mých nejživějších vzpomínek je, jak jsem se vracel na Západ z přípravné školy a později z vysoké na Vánoce. Ti, kdo mířili dál než do Chicaga, se v šest hodin prosincového večera sešli ve staré matné Union Station s pár chicagskými přáteli, kteří už se ponořili do svých svátečních radovánek, aby se s nimi narychlo rozloučili. Vzpomínám si na kožichy dívek vracejících se od Miss Té-či-oné a na štěbetání zmrzlého dechu a mávání rukou nad hlavou, když jsme zahlédli

staré známé, a na vzájemné nabídky pozvání: „Pojedeš k Ordwayovým? K Herseyovým? K Schultzovým?“ a na dlouhé zelené jízdenky, pevně sevřené v rukavicích. A nakonec na kalně žluté vagóny železnice Chicago, Milwaukee and St. Paul, které vypadaly veselé jako samotné Vánoce na kolejích u nástupiště.

Když jsme vyjeli do zimní noci a opravdový sníh, náš sníh, se začal rozprostírat vedle nás a jiskřit o okna, a matná světla malých wisconsinských zastávek nám ubíhala kolem, do vzduchu se náhle vlila ostrá, divoká svěžest. Vdechovali jsme ji zhluboka, když jsme se vraceli od večeře chladnými vagónovými předsíněmi, a nevýslovně si uvědomovali svou totožnost s touhle zemí v jedné podivné hodině, než jsme se do ní zase nerozeznatelně rozpustili.

Takový je můj Středozápad – ne pšenice ani prérie ani zapadlé švédské vísky, ale ty vzrušující vracející se vlaky mého mládí a pouliční lampy a saňové rolničky v mrazivé tmě a stíny cesmínových věnců vrhané osvětlenými okny na sníh. Jsem toho součástí, trochu zvážnělý z pocitu těch dlouhých zim, trochu samolibý z toho, že jsem vyrůstal v Carrawayovic domě ve městě, kde se obydlí po desetiletí dál říká jménem rodiny. Teď chápu, že tohle byl koneckonců příběh ze Západu – Tom i Gatsby, Daisy i Jordan i já, byli jsme všichni ze Západu a snad jsme měli společný jakýsi nedostatek, kvůli kterému jsme se jemně nedokázali přizpůsobit životu na Východě.

I když mě Východ vzrušoval nejvíc, i když jsem si nejpronikavěji uvědomoval jeho nadřazenost nad těmi znuděnými, roztahanými, nabobtnalými městy za Ohiem s jejich nekonečnými vyšetřováními, která šetřila jen děti a velmi staré lidi – ani tehdy pro mě neztratil svou pokřivenost. Zvlášť West Egg se mi dodnes vrací v těch fantastičtějších snech. Vidím ho jako noční scénu od El Greka: sto domů, zároveň konvenčních i groteskních, krčících se pod zasmušilou, převislou oblohou a bezleským měsícem. V popředí kráčejí po chodníku čtyři vážní muži ve večerních úborech a nesou nosítka, na kterých leží opilá

žena v bílých večerních šatech. Ruka, která jí visí přes okraj, chladně jiskří šperky. Muži vážně zabočí k jednomu domu – špatnému domu. Jenže nikdo nezná jméno té ženy a nikomu na tom nezáleží.

Po Gatsbyho smrti pro mě byl Východ takhle strašidelný, pokroucený tak, že to oči nedokázaly napravit. A tak když ve vzduchu zavoněl modravý dým křehkého listí a vítr vysušil mokré prádlo na šňůře do ztuhlosti, rozhodl jsem se vrátit domů.

Před odjezdem jsem měl ještě jednu věc na práci, nepříjemnou, trapnou věc, kterou jsem možná měl raději nechat být. Ale chtěl jsem po sobě nechat věci v pořádku a nedůvěřovat tomu úslužnému a lhostejnému moři, že můj odpad odnese samo. Setkal jsem se s Jordan Bakerovou a znovu jsme probrali, co se mezi námi dvěma stalo, i to, co se se mnou dělo potom, a ona ležela úplně bez hnutí, poslouchala, ve velkém křesle.

Byla oblečená na golf a já si pamatuju, že jsem si pomyslel, že vypadá jako hezká ilustrace, bradu lehce rozpustile zvednutou, vlasy barvy podzimního listí, obličej stejně hnědavý jako bezprstá rukavice na jejím koleni. Když jsem skončil, bez komentáře mi řekla, že je zasnoubená s jiným mužem. Tomu jsem nevěřil, i když tam bylo několik mužů, které by si mohla pokynutím hlavy vzít, ale předstíral jsem údiv. Na okamžik mě napadlo, jestli nedělám chybu, pak jsem to v hlavě všechno rychle znovu probral a vstal, abych se rozloučil.

„A přece jsi mě odkopl," řekla najednou Jordan. „Odkopl jsi mě po telefonu. Teď už mi na tobě nezáleží, ale byla to pro mě nová zkušenost a chvíli se mi z toho trochu točila hlava."

Podali jsme si ruku.

„A pamatuješ si," dodala, „na jeden náš rozhovor o řízení auta?"

„No – ne zrovna."

„Tenkrát jsi říkal, že špatný řidič je v bezpečí jen do té doby, než potká dalšího špatného řidiče. Já jsem potkala dalšího špatného řidiče, že? Chci říct, byla to ode mě lehkomyslnost, že jsem se mohla tak-

hle splést. Myslela jsem si, že jsi takový docela poctivý, přímý člověk. Myslela jsem, že je to tvoje tajná pýcha."

„Je mi třicet," řekl jsem. „Jsem o pět let starší, než abych si lhal sám sobě a říkal tomu čestnost."

Neodpověděla. Rozzlobený a napůl do ní zamilovaný a strašně toho litující jsem se otočil a odešel.

Jednoho odpoledne koncem října jsem potkal Toma Buchanana. Kráčel přede mnou po Páté avenue svým ostražitým, agresivním způsobem, ruce měl trochu odtažené od těla, jako by chtěl odrážet vměšování, a hlavu obracel prudce sem a tam podle svých neklidných očí. Zrovna když jsem zpomalil, abych ho nedohnal, zastavil se a začal se mračit do výloh klenotnictví. Najednou mě uviděl a vrátil se, s rukou napřaženou.

„Co je, Nicku? Vadí ti potřást si se mnou rukou?"

„Ano. Víš, co si o tobě myslím."

„Zbláznil ses, Nicku," řekl rychle. „Zbláznil ses na mou duši. Nevím, co to s tebou je."

„Tome," zeptal jsem se, „co jsi tenkrát odpoledne řekl Wilsonovi?"

Beze slova na mě zíral a já věděl, že o těch chybějících hodinách jsem uhodl správně. Chtěl jsem se otočit a odejít, ale on udělal krok a chytil mě za paži.

„Řekl jsem mu pravdu," řekl. „Přišel ke dveřím, zrovna když jsme se chystali odjet, a když jsem mu vzkázal dolů, že nejsme doma, pokusil se násilím dostat nahoru. Byl natolik šílený, že by mě byl zabil, kdybych mu neřekl, komu to auto patří. Celou dobu, co byl v domě, měl ruku na revolveru v kapse –" Vzdorovitě se zarazil. „A co kdybych mu to řekl? Ten chlap si o to říkal. Házel ti prach do očí stejně jako Daisy, ale byl na to tvrdej. Přejel Myrtle, jako by přejel psa, a ani s autem nezastavil."

Nemohl jsem říct nic kromě té jediné nevyslovitelné skutečnosti, že to nebyla pravda.

„A jestli si myslíš, že jsem si taky neužil svou porci utrpení – podívej, když jsem šel vyklízet ten byt a viděl tam na skříňce tu zatracenou krabici psích sušenek, sedl jsem si a brečel jako malý. Ježíši, bylo to strašné –“

Nedokázal jsem mu odpustit a nemohl jsem ho mít rád, ale viděl jsem, že to, co udělal, bylo pro něho zcela ospravedlněné. Všechno to bylo tak lehkomyslné a zmatené. Byli lehkomyslní lidé, Tom a Daisy – rozbíjeli věci i tvory a pak se stáhli zpátky do svých peněz nebo do své rozsáhlé lehkomyslnosti, ať to bylo cokoli, co je drželo pohromadě, a nechali jiné lidi, aby po nich uklidili ten nepořádek, který natropili…

Podal jsem mu ruku; připadalo mi hloupé to neudělat, protože jsem najednou cítil, jako bych mluvil s dítětem. Pak zašel do klenotnictví koupit si perlový náhrdelník – nebo možná jen pár manžetových knoflíčků – a navždy se zbavil mé provinční ostýchavosti.

Gatsbyho dům byl ještě prázdný, když jsem odjížděl – tráva na jeho trávníku vyrostla stejně dlouhá jako na mém. Jeden z taxikářů ve vsi nikdy nevzal cestujícího kolem vstupní brány, aniž by zastavil na minutu a ukázal dovnitř; snad to byl on, kdo odvezl Daisy a Gatsbyho do East Eggu té noci, kdy došlo k nehodě, a snad si o tom vymyslel vlastní historku. Nechtěl jsem ji poslouchat a vyhýbal jsem se mu, když jsem vystupoval z vlaku.

Sobotní večery jsem trávil v New Yorku, protože ty jeho zářivé, oslnivé večírky mi byly tak živě ve vzpomínce, že jsem ještě pořád slyšel hudbu a smích, slabé a neustávající, z jeho zahrady, a auta, která vyjížděla a sjížděla po jeho příjezdové cestě. Jedné noci jsem tam skutečně slyšel opravdové auto a viděl jsem jeho světla zastavit u předních schodů. Ale nešel jsem to vyšetřit. Pravděpodobně to byl nějaký poslední host, který byl kdesi na konci světa a nevěděl, že slavnost už skončila.

Poslední noc, s kufrem sbaleným a autem prodaným hokynáři, jsem se zašel ještě jednou podívat na tu obrovskou nesouvislou ne-

zdařilou stavbu domu. Na bílých schodech stálo v měsíčním světle jasně vepsané neslušné slovo, napsané nějakým klukem úlomkem cihly, a já ho smazal, přejížděl botou skřípavě po kameni. Pak jsem se vydal dolů k pláži a natáhl se na písek.

Většina velkých domů na pobřeží byla už zavřená a sotva kde svítilo jiné světlo než stínová, pohybující se záře trajektu přes zátoku. A jak měsíc stoupal výš, nepodstatné domy se začaly tavit a mizet, až jsem si postupně uvědomil ten dávný ostrov tady, který kdysi rozkvétal pro oči holandských plavců – svěží, zelený prs nového světa. Jeho zmizelé stromy, stromy, které musely ustoupit Gatsbyho domu, kdysi šeptem lákaly k poslednímu a největšímu ze všech lidských snů; na jeden pomíjivý očarovaný okamžik musel člověk v přítomnosti tohoto kontinentu zatajit dech, donucen k estetickému rozjímání, které ani nechápal, ani si nepřál, tváří v tvář naposledy v dějinách něčemu, co bylo úměrné jeho schopnosti úžasu.

A jak jsem tam seděl a dumal o tom starém, neznámém světě, myslel jsem na Gatsbyho úžas, když poprvé rozeznal to zelené světlo na konci Daisyina mola. Urazil dlouhou cestu k tomuhle modrému trávníku a jeho sen mu musel připadat tak blízko, že ho sotva mohl minout. Nevěděl, že už je za ním, kdesi v té rozsáhlé nejasnosti za městem, kde se tmavá pole republiky valila dál pod nocí.

Gatsby věřil v to zelené světlo, v tu orgiastickou budoucnost, která před námi rok co rok ustupuje. Tehdy nám unikla, ale to nevadí – zítra poběžíme rychleji, natáhneme ruce dál… A jednoho krásného rána –

A tak se dál brodíme, čluny proti proudu, bez ustání unášeni zpět do minulosti.

Francis Scott Fitzgerald: Velký Gatsby

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #64317.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/velky-gatsby-fitzgerald/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/velky-gatsby-fitzgerald/.